บทที่ 3

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสลักหลังตั๋วเงิน

ตามที่ได้กล่าวมาถึงความหมายและลักษณะทั่วไปของการสลักหลังตั๋วเงิน ตลอดจนหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการสลักหลังตั๋วเงินในบทที่ 1 และบทที่ 2 รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ บางประการพอสังเขปแล้วนั้น ในบทนี้ผู้เขียนจะขอนำเอาปัญหาที่เห็นว่าสำคัญ และบางปัญหายังไม่มีแนวคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานตลอดจนแนวความคิดของบรรดานักนิติศาสตร์ผู้ทรงคุณวุฒิของไทย รวมทั้งการนำเอาคำพิพากษาฎีกามาวิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหรือที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยได้นำเอาปัญหาต่าง ๆ มาพิจารณาดังต่อไปนี้

1. <u>ปัญหาเกี่ยวกับการสลักหลังโดยระบุชื่อผู้รับประโยชน์ (สลักหลังเฉพาะ)</u>

การสลักหลังโดยระบุชื่อผู้รับประโยชน์ (สลักหลังเฉพาะ) คือ การสลักหลังโดยที่ผู้โอนหรือผู้สลักหลังมีความมุ่งหมายจะโอนตั๋วเงินนั้นไปให้บุคคลหนึ่งบุคคลใด โดยระบุชื่อผู้ที่จะรับโอนหรือรับสลักหลังไว้โดยเฉพาะเจาะจง หรือระบุเป็นคำสั่งให้จ่ายเงินแก่ผู้นั้นโดยระบุลงในตั๋วเงินหรือในใบประจำต่อ (มาตรา 919 วรรคแรก ป.พ.พ.)

<u>ปัญหาว่า หากผู้สลักหลังระบุชื่อผู้รับประโยชน์ผิดไปจากชื่อจริงของผู้รับประโยชน์ผลทางกฎหมายจะเป็นประการใด</u> ในเรื่องนี้นักกฎหมายไทยมีความเห็นว่า กรณีนี้ถือได้ว่าการสลักหลังดังกล่าวมีการระบุตัวผู้รับประโยชน์แล้ว จึงถือได้ว่าเป็นการสลักหลังเฉพาะหากผู้รับสลักหลังประสงค์จะโอนตั๋วเงินต่อไปจะต้องสลักหลังต่อในชื่อที่ผิดนั้น เพื่อมิให้การสลักหลังขาดสาย (มาตรา 905 วรรคแรก) แต่ทั้งนี้ผู้รับสลักหลังจะจดแจ้งชื่อที่ถูกต้องของตนไว้ด้วยก็ได้[1] ซึ่งในเรื่องตามกฎหมายอังกฤษได้บัญญัติไว้ชัดเจนในมาตรา 32(4) ของ Bill of Exchange Act, 1882 ว่า

---

[1] พฤฒิพร เนติโพธิ์, "ผู้ทรงตั๋วเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์" หน้า 31 Vermeesch and Lindgren, <u>Business Law of Australia</u>, p. 510

มาตรา 32(4) "ถ้าตั๋วเงินสั่งจ่ายตามคำสั่งของบุคคลใดลงชื่อผู้รับเงินหรือผู้รับสลักหลังไว้ผิด หรือสะกดไว้ไม่ถูก ผู้รับเงินหรือผู้รับสลักหลังจะสลักหลังตั๋วไปตามชื่อนั้นก็ได้ และถ้าเห็นสมควร จะเขียนข้อความแสดงว่าชื่อถูกของตนเป็นอย่างไรไว้ด้วยก็ได้"

ปัญหาที่น่าพิจารณาว่า หากผู้สลักหลังได้สลักหลังโดยระบุชื่อผู้รับประโยชน์และผู้รับประโยชน์ (ผู้รับสลักหลัง) นั้นไม่มีตัวตนอยู่จริง หรือเป็นเพียงนามสมมติขึ้นมาเฉย ๆ (Fictitious Person) เช่นนี้ ผลทางกฎหมายจะเป็นประการใด

ตามกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษได้มีบทบัญญัติในกรณีที่ผู้รับเงินเป็นบุคคลที่สมมุติขึ้นหรือเป็นบุคคลที่ไม่มีตัวตนไว้โดยชัดแจ้งในมาตรา 7(3) แห่ง Bills of Exchange Act, 1882 ว่า

มาตรา 7(3) "เมื่อใดผู้รับเงินเป็นบุคคลที่สมมุติขึ้นก็ดี เป็นบุคคลที่ไม่มีตัวจริงก็ดี จะถือว่าตั๋วเงินที่ออกมานั้นเป็นตั๋วสั่งจ่ายแก่ผู้ถือก็ได้

Section 7(3) "Where the payee is a fictitious or non-existing person the bill may be treated as payable to bearer"

ตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา Uniform Commercial Code ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 3-405 (1) (บี) ว่า

มาตรา 3-405 (1) "การสลักหลังโดยบุคคลใดในนามของผู้รับเงิน มีผลถ้า

(บี) บุคคลใดลงลายมือชื่อในฐานะหรือในนามผู้ออกหรือผู้สั่งจ่ายโดยมีเจตนาให้ผู้รับเงินไม่ได้รับประโยชน์ในตราสาร หรือ

Section 3-405(1) An indorsement by any person in the name of a named payee is effective if

(b) a person signing as or on behalf of a maker or drawer intends the payee to have no interest in the instrument; or

Fictitious Payee ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา คือชื่อซึ่งระบุลงในตราสารเปลี่ยนมือว่าเป็นผู้รับเงิน ซึ่งเป็นชื่อที่ถูกคิดขึ้นและไม่มีเจตนาจะให้หมายถึงบุคคลใดโดยเฉพาะ ตราสารเช่นนั้นถือเป็นตราสารสั่งจ่ายแก่ผู้ถือ[1]

ในเรื่อง **Fictitious Payee** ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเรื่องตั๋วเงินของไทยมิได้มีบทบัญญัติไว้และไม่อาจถือว่าเป็นตั๋วเงินที่สั่งจ่ายให้แก่ผู้ถือได้เหมือนอย่างกฎหมายของอังกฤษและสหรัฐอเมริกา (ดูรายละเอียดในหัวข้อ 4 เรื่องปัญหาเกี่ยวกับการสลักหลังตั๋วผู้ถือ) ในปัญหาเรื่องนี้ตามกฎหมายตั๋วเงินของไทยอาจมีความเห็นได้เป็น 2 ทางคือ

ทางที่หนึ่ง เห็นว่า การที่ผู้รับประโยชน์ไม่มีตัวตนอยู่ แม้จะกำหนดไว้ก็ไม่มีความหมายอะไรเท่ากับไม่มีการกำหนดตัวผู้รับประโยชน์ ดังนั้นการสลักหลังดังกล่าวจึงสมบูรณ์ในฐานที่เป็นการสลักหลังลอย (มาตรา 919 วรรค 2 ป.พ.พ.) เท่านั้น

ทางที่สองซึ่งเป็นความเห็นของผู้เขียนด้วยเห็นว่า การที่ผู้สลักหลังระบุชื่อผู้รับประโยชน์ (ผู้รับสลักหลัง) โดยที่ผู้นั้นไม่มีตัวตนอยู่จริงหรือเป็นนามสมมุตินั้น ถือได้ว่าเป็นการโอนตั๋วเงินโดยชอบแล้วเพราะการที่ผู้สลักหลังลงลายมือชื่อพร้อมกับส่งมอบตั๋วเงินให้แก่ผู้รับสลักหลังนั้นย่อมทำให้เห็นได้ว่าผู้สลักหลังมีเจตนาโอนตั๋วเงินให้แก่ผู้รับสลักหลังจริง แต่ในการที่ผู้สลักหลังได้ระบุชื่อผู้รับสลักหลังไว้โดยใช้ชื่อสมมุติ (นามแฝง) นั้นเห็นว่านามแฝงนี้มุ่งหมายให้เป็นการโอนในนามแฝง (ในชื่ออีกชื่อหนึ่ง) ของผู้รับสลักหลัง กล่าวคือเมื่อผู้สลักหลังส่งมอบตั๋วเงินให้กับผู้รับสลักหลังไปเจตนาเพื่อให้ผู้รับสลักหลังรับโอนตั๋วเงินไปในชื่อสมมุติ (นามแฝง) นั้น เพราะฉะนั้นการสลักหลังดังกล่าวจึงต้องถือว่าเป็นการสลักหลังเฉพาะ (มาตรา 919 วรรคแรก ป.พ.พ.) ไม่ใช่เป็นการสลักหลังลอย ดังนั้นถ้าผู้รับสลักหลังได้โอนตั๋วเงินฉบับนั้นต่อไปโดยไม่ลงชื่อสมมุติ (นามแฝง)นั้นผลจะทำให้ตั๋วเงินขาดสายตามมาตรา 905 วรรคแรก ป.พ.พ.

---

[1]Max Radin, Radin Law Dictionary, 2 nd.ed (New York, Oceana Publications Inc., 1966), p. 129

ปัญหาว่า การสลักหลังเฉพาะจะระบุชื่อผู้รับประโยชน์ไว้หลายคนร่วมกัน เช่น สลักหลังให้แก่ ก. และ ข. เป็นต้น ทำได้หรือไม่ และผลทางกฎหมายจะเป็นประการใด ในกรณีนี้นักกฎหมายไทยมีความเห็นว่า การที่ผู้สลักหลังระบุตัวผู้รับประโยชน์ไว้หลายคนก็ย่อมทำได้โดยถือว่าผู้รับสลักหลังทุกคนเป็นเจ้าหนี้ร่วมกัน ซึ่งก็เป็นไปตามหลักเรื่องเจ้าหนี้ร่วมตามมาตรา 298 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และถือว่าผู้รับสลักหลังทั้งสองที่ระบุไว้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในตั๋วเงินฉบับนั้นร่วมกัน ฉะนั้นไม่ว่า ก. หรือ ข. จะเป็นผู้ครอบครองตั๋วเงินฉบับนั้นก็ตามต้องถือว่าเป็นการครอบครองทั้งเพื่อตนเองและครอบครองแทนอีกคนหนึ่งด้วย การที่จะบังคับใช้เงินตามตั๋วหรือโอนตั๋วเงินนั้นต่อไปจึงต้องทำโดย ก. และ ข. พร้อมกัน[1] แต่จะสลักหลังให้กับ ก. และ ข. โดยทำนองต่างคนต่างมีสิทธิในตั๋วเงินฉบับเดียวกันนั้นไม่ได้ เพราะบุคคลหลายคนจะแยกกันครอบครองตั๋วเงินฉบับเดียวไม่ได้[2] และถ้ามีการแยกโอนตั๋วเงินจะเท่ากับการสลักหลังโอนบางส่วน ซึ่งเป็นโมฆะตามมาตรา 922 วรรคท้าย ป.พ.พ. ซึ่งในเรื่องนี้ตามกฎหมายอังกฤษได้บัญญัติไว้ชัดเจนในมาตรา 32(2),(3) ของ **Bills of Exchange Act,** 1882 ว่า

มาตรา 32(2) "ต้องสลักหลังโอนเงินทั้งจำนวนในตั๋วเงิน การสลักหลังบางส่วน คือ ที่แสดงว่าโอนเงินบางส่วนในตั๋วให้ผู้รับสลักหลัง หรือแสดงว่าได้โอนตั๋วให้ผู้รับสลักหลังสองคนหรือกว่านั้นขึ้นไปโดยทำนองซึ่งต่างคนต่างมีสิทธิในตั๋ว ท่านไม่ถือว่าเป็นการโอนตั๋ว

(3) เมื่อตั๋วเงินสั่งจ่ายตามคำสั่งของผู้รับเงิน หรือผู้รับสลักหลังสองคนหรือกว่านั้นขึ้นไป ซึ่งมิใช่เป็นหุ้นส่วนกัน บุคคลเหล่านั้นทุกคนต้องสลักหลัง เว้นแต่คนใดคนหนึ่งจะมีอำนาจสลักหลังแทนคนอื่น"

ปัญหาว่า การสลักหลังเฉพาะจะระบุชื่อผู้รับประโยชน์หรือผู้รับสลักหลังหลายคนเรียงตามลำดับกัน เช่น ระบุว่า โอนให้แก่ ก. และ ข. ตามลำดับ เป็นต้น จะทำได้หรือไม่ และผลทางกฎหมายจะเป็นประการใด ในกรณีนี้นักกฎหมายไทยมีความเห็นว่า น่าจะทำได้ เพราะการที่ผู้รับประโยชน์หรือผู้รับสลักหลังหลายคนเรียงตามลำดับ (**successive indorsee**) เช่นนี้เป็นการกำหนดตัวผู้รับประโยชน์หรือผู้รับสลักหลังคนใดคนหนึ่งไว้แน่นอนและยังสามารถหราบได้

---

[1] ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน, หน้า 60

[2] จิตติ ติงศภัทิย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเดินสะพัดและตั๋วเงิน, หน้า 60

แน่ชัดว่าใครเป็นผู้รับสลักหลังกันแน่ กล่าวคือ กรณีเช่นนี้ถือได้ว่ามีผู้รับสลักหลังเพียงคนเดียวมิใช่เจ้าหนี้ร่วมระหว่าง ก. กับ ข.นั้น เพียงแต่มีข้อกำหนดว่า ถ้า ก.ไม่ยอมรับก็ให้ตกได้แก่ ข. คนต่อไปเท่านั้น จึงไม่มีปัญหาในเรื่องการครอบครองตั๋วเงินแต่ประการใด[1] ซึ่งในเรื่องนี้ตามกฎหมายอังกฤษได้บัญญัติไว้ชัดเจนในมาตรา 7(2) และมาตรา 34(3) ของ **Bills of Exchange Act,** 1882 ว่า

มาตรา 7(2) "ตั๋วเงินจะสั่งให้จ่ายเงินแก่บุคคลสองคนหรือกว่านั้นขึ้นไปร่วมกันก็ได้ หรือจะสั่งให้จ่ายแก่บุคคลสองคนคนใดคนหนึ่ง หรือแก่บุคคลคนใดคนหนึ่งในบรรดาบุคคลหลายคนก็ได้ ตั๋วเงินจะสั่งให้จ่ายเงินแก่บุคคลในตำแหน่งซึ่งครองอยู่ในขณะนั้นก็ได้"

มาตรา 34(3) "บทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ว่าด้วยผู้รับเงิน ท่านให้ใช้บังคับโดยอนุโลมแก่ผู้รับสลักหลังเฉพาะ"

<u>ปัญหาว่าการสลักหลังจะระบุตำแหน่งหรือยี่ห้อของผู้รับประโยชน์ หรือผู้รับสลักหลังไว้จะทำได้หรือไม่ และผลทางกฎหมายจะเป็นประการใด</u> ซึ่งในเรื่องนี้มีความเห็นทางกฎหมายออกเป็น 2 ทางด้วยกันคือ

ทางที่หนึ่ง เห็นว่า ตามมาตรา 919 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มิได้ให้โอกาสแก่ผู้สลักหลังที่จะระบุตำแหน่ง หรือยี่ห้อของผู้รับประโยชน์ (ผู้รับสลักหลัง) ได้อย่างกรณีของผู้รับเงิน (ตามมาตรา 909(6), 983(5) และ 988(4)) ดังนั้นถ้ามิได้ระบุชื่อผู้รับสลักหลังเอาไว้ก็เท่ากับเป็นการสลักหลังลอยโดยธรรมดาเท่านั้น เนื่องจากถ้ายอมให้ระบุตำแหน่งหรือยี่ห้อของผู้รับสลักหลังได้แล้วจะมีปัญหาเรื่องการพิสูจน์ว่าการสลักหลังนั้นขาดสายหรือไม่เป็นอย่างมาก

ทางที่สอง ซึ่งเป็นความเห็นของผู้เขียนด้วย เห็นว่า ตามมาตรา 919 กฎหมายก็ไม่ได้บัญญัติห้ามผู้สลักหลังโอนตั๋วเงินโดยระบุตำแหน่งหรือยี่ห้อของผู้รับประโยชน์ (ผู้รับสลักหลัง) แต่ประการใด ดังนั้นการที่ผู้สลักหลังได้ระบุตำแหน่งหรือยี่ห้อของผู้รับประโยชน์ (ผู้รับสลักหลัง) ไว้ย่อมสามารถรู้ได้ว่า ผู้รับประโยชน์ (ผู้รับสลักหลัง) เป็นบุคคลใด จึงถือได้ว่าการสลักหลังดังกล่าวเป็นการสลักหลังเฉพาะไม่ใช่เป็นการสลักหลังลอย โดยเทียบเคียงได้กับมาตรา 34(3) ตามกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

---

[1]พจน์ พร เนติโพธิ์, "ผู้ทรงตั๋วเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์" หน้า 31.

อนึ่ง การสลักหลังตั๋วเงินจะสลักหลังด้วยหมึกหรือดินสอธรรมดาก็ย่อมใช้ได้ เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้แต่อย่างใด ในการสลักหลังนั้นผู้สลักหลังมีหน้าที่แต่เพียงลงลายมือชื่อของตนไว้เท่านั้นสำหรับข้อความอื่น ๆ ที่ถือเป็นส่วนหนึ่งของการสลักหลังนั้น ผู้สลักหลังไม่จำเป็นต้องเขียนด้วยลายมือของตนเองจะใช้พิมพ์ดีดหรือใช้ตราประทับหรือให้บุคคลอื่นเป็นผู้เขียนให้ก็ได้ทั้งสิ้น แต่เฉพาะการลงลายมือชื่อของผู้สลักหลังเท่านั้นที่ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติมาตรา 900 วรรค 2 ที่ว่า "ถ้าลงเพียงแต่เครื่องหมายอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น แกงไดหรือลายพิมพ์นิ้วมืออ้างเอาเป็นลายมือชื่อในตั๋วเงินไซร้ แม้ถึงว่าจะมีพยานลงชื่อรับรองก็ตามท่านว่าหาให้ผลเป็นลงลายมือชื่อในตั๋วเงินนั้นไม่" กล่าวคือตามกฎหมายตั๋วเงินของไทยจะลงเครื่องหมายอย่างใด ๆ แทนการลงลายมือชื่อในตั๋วเงินไม่ได้ ซึ่งต่างจากกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษ ซึ่งศาลอังกฤษได้ตัดสินไว้ในคดี George V. Survey[1] ผู้สั่งจ่ายซึ่งเป็นผู้หญิงออกตั๋วเงินให้จ่ายตามคำสั่งของผู้สั่งจ่ายแล้วสลักหลังให้โจทก์ โดยได้ทำเครื่องหมายไว้แต่ละครั้งที่สั่งจ่ายและสลักหลัง การสลักหลังดังกล่าวมีข้อความประกอบด้วยว่า "เครื่องหมายของ Ann Moore" ซึ่งเป็นลายมือชื่อของโจทก์ ในกรณีนี้พยานบุคคลมาสืบประกอบว่าได้เห็น Ann Moore ทำเครื่องหมาย (แทนการลงชื่อ) ในลักษณะนั้นในโอกาสอื่น ๆ และเป็นการชี้ถึงลักษณะพิเศษของเครื่องหมายดังกล่าว ผู้พิพากษา TINDAL, C.J. วินิจฉัยว่า พยานหลักฐานเช่นนี้เพียงพอแล้ว[2] และต่างจากกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้บัญญัติไว้ชัดเจนในมาตรา 3-401(2) ของ Uniform Commercial Code ว่า

Section 3-401(2) "A signature is made by use of any name, including any trade or assumed name, upon an instrument, or by any word or mark used in lieu of a written signature".

---

[1] George V. Survey (1830), Mood & M. 516

[2] James Mcloughlin, Introduction to Negotiable Instruments. (London : Butterworths, 1975), P.39

ซึ่งตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา การลงลายมือชื่อในตราสารเปลี่ยนมือ(Negotiable Instrument) จะทำเป็นเครื่องหมายหรือด้วยการพิมพ์ลายนิ้วมือ (thumprint) ก็ได้ แต่กฎหมายตั๋วเงินของไทยทำไม่ได้แต่อย่างไรก็ตาม การสลักหลังด้วยดินสอนั้นไม่ควรจะทำอย่างยิ่ง เพราะแก้ไขเพิ่มเติมได้ง่ายและยากต่อการตรวจตรวจให้พบการแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้น[1]

สำหรับผู้เขียนมีความเห็นว่า ตามที่บทบัญญัติในมาตรา 900 วรรค 2 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยบัญญัติถึงการลงลายมือชื่อในตั๋วเงินโดยไม่ยอมรับให้นำเอาวิธีการลงเครื่องหมายอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น แกงใดหรือลายพิมพ์นิ้วมือมาใช้กับการลงลายมือชื่อในตั๋วเงินนั้น เพราะเจตนารมณ์ของกฎหมายตามบทบัญญัติในมาตรา 900 วรรค 2 ต้องการให้บุคคลผู้ที่รู้หนังสือเพียงแต่อ่านออกเขียนได้ให้เข้ามาเป็นคู่สัญญาในตั๋วเงินได้เท่านั้น เพื่อมิให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบกันได้ง่าย และทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยยังเป็นประเทศที่เพิ่งกำลังพัฒนา ประชาชนบุคคลผู้ที่ไม่รู้หนังสือยังคงมีอยู่เป็นจำนวนมาก และการใช้ตั๋วเงินเพื่อเป็นสื่อกลางในการชำระหนี้ส่วนใหญ่นิยมใช้กันเฉพาะในธุรกิจการค้าและการพาณิชย์เท่านั้น แต่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายในหมู่ประชาชนทั่ว ๆ ไป ดังนั้น การที่จะยอมรับให้เอาวิธีการลงเครื่องหมายแทนการลงลายมือชื่อมาใช้ในตั๋วเงินบุคคลผู้ไม่รู้หนังสืออาจได้รับความเสียหายได้ อีกทั้งวิธีการลงเครื่องหมายอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น แกงใดหรือการลงลายพิมพ์นิ้วมือโดยมีพยานสองคนลงลายมือชื่อรับรองก็ตาม วิธีการดังกล่าวก็ไม่มีความแน่นอนเหมือนกับการลงลายมือชื่อ และเป็นการยุ่งยากที่จะพิสูจน์ได้ว่าเครื่องหมายที่ลงไปนั้นเป็นของใครกันแน่ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เจตนารมณ์ของบทบัญญัติในมาตรา 900 วรรค 2 บัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันคนที่เขียนหนังสือไม่เป็นเข้ามาเกี่ยวข้องกับตั๋วเงินซึ่งอาจถูกโกงได้ง่ายเพราะขาดความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง แต่ที่แตกต่างไปจากแนวความคิดของกฎหมายตั๋วเงินของประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาที่ยอมรับเอาวิธีการลงเครื่องหมายแทนการลงลายมือชื่อในตั๋วเงินได้เพราะทั้งสองประเทศดังกล่าวเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว อีกทั้งสภาพทางเศรษฐกิจของประเทศก็แตกต่างจากประเทศไทย ประชาชนนิยมใช้ตั๋วเงินกันแพร่หลายกฎหมายของทั้งสองประเทศจึงยอมรับเอาวิธีการลงเครื่องหมายแทนการลงลายมือชื่อในตั๋วเงินได้เพื่อแก้ข้อขัดข้องให้สำหรับคนที่ไม่สามารถเขียนหนังสือได้ในเมื่อบุคคลนั้นประสงค์จะใช้ตั๋วเงิน

---

[1]พระยาเทพวิทูร (บุญช่วย วณิกกุล). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1-2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยพิทยา, 2509), หน้า 47

กล่าวโดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่าในปัญหาเรื่องการสลักหลังโดยระบุชื่อผู้รับประโยชน์ (สลักหลังเฉพาะ) นั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเรื่องตั๋วเงินของไทยมิได้มีบทบัญญัติเอาไว้ชัดเจนอย่างใน **Bills of Exchange Act,** 1882 ของประเทศอังกฤษ จึงทำให้เกิดปัญหาที่ต้องตีความและมีความคิดเห็นแตกต่างกันในหมู่นักกฎหมายและบรรดาผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องเป็นคู่สัญญาในตั๋วเงินผู้เขียนเห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเรื่องตั๋วเงินของไทยควรจะมีการแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับปัญหาในเรื่องนี้ไว้ให้ชัดเจนโดยเขียนบทบัญญัติไว้ทำนองเดียวกับบทบัญญัติในมาตรา 32(2),(3) และ (4) และมาตรา 34(3) แห่ง **Bills of Exchange Act,** 1882 ของประเทศอังกฤษเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้

2. <u>ปัญหาเกี่ยวกับการสลักหลังลอย</u>

การสลักหลังลอย คือ การสลักหลังโดยที่ผู้สลักหลังไม่ได้ระบุชื่อผู้รับประโยชน์หรือผู้รับสลักหลังเอาไว้เพียงแต่ลงลายมือชื่อของผู้สลักหลังไปที่ด้านหลังตั๋วเงิน หรือใบประจำต่อ โดยไม่มีข้อความใด ๆ เขียนไว้อีกเลย (มาตรา 919 วรรค 2 ป.พ.พ.) ซึ่งในเรื่องนี้นักกฎหมายไทยมีความเห็นออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

ฝ่ายแรก เห็นว่า หากผู้ทรงตั๋วคนใดคนหนึ่งเลือกใช้วิธีการสลักหลังลอย โดยไม่ระบุชื่อผู้สลักหลังก็กล่าวได้ว่าทำให้ตั๋วเงินชนิดระบุชื่อหรือยี่ห้อของผู้รับเงิน (Order Bill) กลายเป็นตั๋วเงินชนิดที่มีคำจดแจ้งว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ (Bearer Bill) เพราะผู้รับโอนตั๋วโดยการสลักหลังลอย อาจโอนตั๋วนั้นต่อไปได้โดยเพียงส่งมอบตั๋วเงินนั้นให้แก่ผู้รับโอน โดยไม่ต้องลงลายมือชื่อสลักหลังแต่อย่างใด ตามมาตรา 920(3) ประกอบด้วยมาตรา 918[1] ครั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการสลักหลังลอยมาเป็นสลักหลังเฉพาะก็จะทำให้ตั๋วเงินนั้นกลับคืนมาเป็นตั๋วระบุชื่ออีก

ฝ่ายหลังเห็นว่า ตั๋วเงินจะเป็นตั๋วชนิดระบุชื่อหรือชนิดออกให้แก่ผู้ถือก็ย่อมแล้วแต่เจตนาของผู้สั่งจ่ายหรือผู้ออกตั๋วเท่านั้น บุคคลอื่นใดจะมาเปลี่ยนแปลงคำสั่งของผู้สั่งจ่ายหรือผู้ออกตั๋วย่อมทำไม่ได้ ฉะนั้นการสลักหลังจึงไม่อาจทำให้สภาพแห่งตั๋วเงินเปลี่ยนแปลงไปได้ และอีก

---

[1]อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, <u>คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตั๋วเงิน</u>, หน้า 151

ประการหนึ่ง การสลักหลังลอยก็มีผลแต่เพียงทำให้การโอนตั๋วเงินนั้นต่อไปได้ด้วยการส่งมอบเหมือนตั๋วเงินชนิดออกให้แก่ผู้ถือเท่านั้น นอกจากนั้นก็ไม่มีผลกระทบกระเทือนอย่างใด ๆ ในตั๋วเงินอีก ดังจะเห็นว่าตั๋วเงินชนิดระบุชื่อนั้น หากมีการสลักหลังลอยแล้วก็ยังอาจมีการสลักหลังลอยต่อไปได้ ตามมาตรา 920 วรรค 2 (2) โดยผู้ที่สลักหลังลอยต่อไปนั้นก็มีความรับผิดในฐานะเป็นเพียงผู้สลักหลังธรรมดาตามหลักในมาตรา 900 และ 914 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้ถือว่าผู้สลักหลังลอยผู้นั้นเป็นผู้รับอาวัล ตามมาตรา 921 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แต่อย่างใด[1]

สำหรับผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นฝ่ายหลัง เพราะตามกฎหมายตั๋วเงินของไทยไม่ได้มีบทบัญญัติไว้ว่าให้ตั๋วเงินชนิดให้ใช้เงินตามคำสั่ง เมื่อมีการสลักหลังลอยแล้วจะกลายเป็นตั๋วเงินชนิดที่มีคำจดแจ้งว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ อย่างเช่นในมาตรา 8(3) และมาตรา 34(1) ของ **Bills of Exchange Act,** 1882 ของอังกฤษซึ่งบัญญัติว่า

มาตรา 8(3) "ตั๋วเงินสั่งจ่ายแก่ผู้ถือ คือตั๋วที่มีข้อความให้จ่ายดังนั้น หรือเป็นตั๋วที่รายการสลักหลังอันเดียว หรือ รายการสลักหลังอันสุดท้ายเป็นสลักหลังลอย"

มาตรา 34(1) "การสลักหลังเป็นการสลักหลังลอย เมื่อไม่ระบุตัวผู้รับสลักหลังและตั๋วเงินที่มีการสลักหลังเช่นนี้ ท่านนับเป็นตั๋วจ่ายเงินแก่ผู้ถือ"

ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาก็ได้บัญญัติไว้เป็นเช่นเดียวกับกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษในมาตรา 3-204(2) ของ **Uniform Commercial Code** ซึ่งบัญญัติว่า

Section 3-204(2) "An instrument payable to order and indorsed in blank becomes payable to bearer and may be negotiated by delivery alone until specially indorsed"

และตาม **Unifrom Law** ก็ได้มีบทบัญญัติไว้ทำนองเดียวกับกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษและสหรัฐอเมริกาในมาตรา 12 วรรคท้าย ซึ่งบัญญัติว่า

Article 12 "An endorsement" to bearer" is equivalent to an endorsement in blank"

---

[1]ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน, หน้า 110

ซึ่งตามกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษ, สหรัฐอเมริกา และ Unifrom Law ดังกล่าวได้มีบทบัญญัติให้ตั๋วเงินชนิดให้ใช้เงินตามคำสั่ง (Order Bill) เมื่อมีการสลักหลังลอยแล้วกลายมาเป็นตั๋วชนิดที่มีคำจดแจ้งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ (Bearer Bill) และเมื่อได้มีการสลักหลังตั๋วผู้ถือต่อไปอีก ผู้สลักหลังตั๋วผู้ถือก็มีความรับผิดในฐานะผู้สลักหลังธรรมดาเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายตั๋วเงินไทย ซึ่งได้มีบทบัญญัติไว้เป็นลักษณะพิเศษจากกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษ, สหรัฐอเมริกา และ Unifrom Law ตามมาตรา 921 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "การสลักหลังตั๋วแลกเงินซึ่งสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือนั้น ย่อมเป็นเพียงประกัน (อาวัล) สำหรับผู้สั่งจ่าย" กล่าวคือตามกฎหมายตั๋วเงินของไทย ถ้าจะแปลความให้เป็นตามความเห็นฝ่ายแรกว่า ตั๋วเงินชนิดให้ใช้เงินตามคำสั่ง เมื่อมีการสลักหลังลอยแล้วกลายมาเป็นตั๋วผู้ถือ ผู้สลักหลังภายหลังจากการสลักหลังลอยก็จะต้องรับผิดในฐานะผู้รับอาวัลผู้สั่งจ่ายตามมาตรา 921 นี้ ดังนี้ จึงเห็นได้ว่า การจะแปลความตามบทบัญญัติกฎหมายตั๋วเงินของไทยให้แปลความไปเป็นอย่างกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษ, สหรัฐอเมริกา และ Unifrom Law อย่างเช่นตามความเห็นฝ่ายแรกคงจะแปลความไปไม่ได้ ดังนั้นตามกฎหมายตั๋วเงินของไทย ต้องถือว่าการสลักหลังลอยไม่ทำให้ตั๋วเงินชนิดให้ใช้เงินตามคำสั่งกลายมาเป็นตั๋วชนิดออกให้แก่ผู้ถือไปได้

กล่าวโดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า ในปัญหาเรื่องการสลักหลังลอยนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้มีบทบัญญัติไว้อย่างเช่นในมาตรา 8(3) และมาตรา 34(1) แห่ง Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษและยังได้มีบทบัญญัติที่มีลักษณะเป็นพิเศษไว้โดยเฉพาะในมาตรา 921 จึงทำให้มีผลทางกฎหมายในเรื่องการสลักหลังลอยแตกต่างกับของประเทศอังกฤษ

3. <u>ปัญหาเกี่ยวกับการสลักหลังเมื่อตั๋วขาดความเชื่อถือเพราะไม่มีการรับรองหรือไม่มีการใช้เงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 924</u>

มาตรา 924 " ถ้าตั๋วแลกเงินสลักหลังต่อเมื่อสิ้นเวลาเพื่อคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินนั้นแล้วไซร้ ท่านว่าผู้รับสลักหลังย่อมได้ไปซึ่งสิทธิแห่งการรับรองตามแต่มีต่อผู้จ่ายกับสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่บรรดาผู้ซึ่งสลักหลังตั๋วเงินนั้นภายหลังที่สิ้นเวลาเช่นนั้น

แต่ถ้าตั๋วเงินนั้นได้มีคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินมาแต่ก่อนสลักหลังแล้วไซร้ ท่านว่าผู้รับสลักหลังย่อมได้ไปแต่เพียงสิทธิของผู้ซึ่งสลักหลังให้แก่ตนอันมีต่อผู้รับรองต่อผู้สั่งจ่ายและต่อบรรดาผู้ที่สลักหลังตั๋วเงินนั้นมาก่อนย้อนขึ้นไป จนถึงเวลาคัดค้านเท่านั้น"

[illegible] ตามมาตรา 924 [illegible] ใน[illegible]ตั๋วเงินและตั๋วผู้รับใช้เงินมีของมาย้ายให้ผู้ยอมรับตั๋วหรือผู้เขียนให้ใช้เงินรายใหม่ที่ตนเป็นนายหน้าแต่ให้แก้ไขตามมาตรา 986 วรรค 2 แต่ไม่นำไปใช้กับเรื่องเช็คที่ออกในราชอาณาจักรแต่ใช้ในต่างประเทศ (ฎีกาที่ 989) ตัวแทนที่ได้รับมอบอำนาจให้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินในนามของตนเองโดยไม่ได้ระบุว่าลงในฐานะตัวแทนผู้มอบอำนาจ เรียกได้ว่าเป็นผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังตั๋วเงินตามมาตรา (ฎีกาที่ 913/2521)

จากบทบัญญัติมาตรา 924 [illegible] ตั๋วเงินจึงแบ่งออกได้เป็น 2 กรณีคือ

1. ในกรณีที่ผู้สั่งจ่ายตั๋วเงินมิได้ระบุคำว่าไม่สั่งให้ใช้เงินหรือผู้รับเงินไม่ยินยอมให้ผู้สั่งจ่ายเป็นผู้ทำคำคัดค้านและให้สิทธิไล่เบี้ยแก่ตัวเงินนั้นต่อไป (มาตรา 924 วรรคแรก)

2. ในกรณีที่ผู้สั่งจ่ายได้ระบุคำว่าไม่สั่งใช้เงินหรือผู้รับเงินยินยอมให้ผู้สั่งจ่ายเป็นผู้ทำคำคัดค้านหรือยินยอมให้สิทธิไล่เบี้ยแก่ตัวเงินนั้นต่อไป (มาตรา 924 วรรคท้าย)

1. กรณีที่ผู้สั่งจ่ายไม่ยอมรับรองหรือใช้เงินและผู้รับเงินไม่ทำคำคัดค้านหรือไม่ยินยอมให้สิทธิไล่เบี้ยแก่ตัวเงินนั้นต่อไป (มาตรา 924 วรรคแรก) ผู้รับรองย่อมมีสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สั่งจ่ายและผู้สั่งจ่ายย่อมมีสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้รับรอง (ฎีกาที่) เว้นแต่ (ตามมาตรา 979) จะมีข้อตกลงว่าผู้รับรองตั๋วเงินนั้นไม่ต้องใช้เงินตามตั๋วเงินนั้นต่อไป ผู้รับรองคนใดคนหนึ่งอาจใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สั่งจ่ายและผู้รับรองคนอื่น ๆ เป็นรายๆ ไปก็ได้ เนื่องจากมาตรา 924 วรรคแรก ให้สิทธิไล่เบี้ยแก่ผู้รับรองได้ทันทีที่ผู้สั่งจ่ายไม่ยอมรับรองหรือใช้เงินตามตั๋วเงินนั้น ดังนั้น ตามมาตรา 924 วรรคแรก จึงให้กำหนดให้ผู้รับรองคนนี้ได้รับตั๋วเงินไปจากผู้สั่งจ่ายหรือผู้ทรงคนก่อนหน้าตนเพื่อใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สั่งจ่ายและผู้รับรองคนอื่นๆ ได้ (ฎีกาที่ 1357/2521) ซึ่งผู้รับรองนี้จะต้องเป็นผู้ที่ได้ตั๋วเงินมาก่อนวันที่ตั๋วเงินขาดอายุหลังจากที่ได้มีการประท้วงไว้แล้วเท่านั้น

ตัวอย่าง

แดงออกตั๋วแลกเงินสั่งให้ขาวใช้เงินแก่ดำ ขาวสลักหลังโอนให้เขียว เขียวโอนให้ทองโดยทองได้ทำคำคัดค้านภายในกำหนด(มาตรา 960) ขณะเดียวกันขาวได้ทำคำคัดค้านแล้ว ขาวเขียวและทองต่างมีสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังตั๋วก่อนหน้าตนได้ ดังนี้ทองจึงเป็นผู้ทรงที่ชอบด้วยกฎหมายที่จะได้รับเงินตามตั๋วเงินจากแดงได้ เพราะเป็นผู้ทรงและได้รับตั๋วเงินมาจากผู้สลัก–

หลังโอนตั๋วเมื่อภายหลังที่สิ้นกำหนดเวลาทำคำคัดค้านแล้ว (มาตรา 924 วรรคแรก) นอกจากนั้น ชมพูก็มีสิทธิไล่เบี้ยเอาจากคำผู้รับรองได้อีกด้วย ถ้าหากว่าตั๋วฉบับนั้นคำได้ลงลายมือชื่อรับรองไว้ (มาตรา 937, 973 ประกอบกับมาตรา 924 วรรคแรก) แต่ถ้าคำผู้จ่ายไม่ลงชื่อรับรองไว้ ชมพูจะเรียกให้คำรับผิดไม่ได้ เพราะผู้จ่ายยังไม่มีลายมือชื่อในตั๋วเงิน (มาตรา 900 วรรคแรก) ชมพูไม่มีสิทธิไล่เบี้ยจากแดงและขาวได้เลย แดงและขาวหลุดพ้นจากความรับผิดตามตั๋วฉบับนั้น เพราะการไม่ทำคำคัดค้านไว้ (มาตรา 973 ประกอบมาตรา 914)[1]

2. กรณีผู้จ่ายไม่ยอมรับรองหรือไม่ใช้เงินและผู้ทรงได้ทำคำคัดค้านไว้ก่อนและได้สลักหลังตั๋วเงินนั้นต่อไป (มาตรา 924 วรรคสอง) ถ้าผู้ทรงได้ทำคำคัดค้านการไม่รับรอง หรือการไม่ใช้เงินไว้แล้วตามมาตรา 960 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้ทรงย่อมมีสิทธิไล่เบี้ยเอากับคู่สัญญาคนก่อน ๆ หรือผู้สลักหลังคนก่อน ๆ ที่ได้ลงลายมือชื่อไว้ในตั๋วก่อนที่มีการคัดค้านได้ แต่จะไล่เบี้ย เอาแก่ผู้สลักหลังที่มีขึ้นภายหลังการทำคำคัดค้านนั้นไม่ได้

ตัวอย่าง

แดงออกตั๋วแลกเงินสั่งคำให้จ่ายเงินแก่ขาว ๆ สลักหลังให้เขียว เขียวนำตั๋วไปยื่นให้คำรับรอง แต่คำไม่รับรองหรือหากคำรับรองแล้ว แต่เมื่อตั๋วถึงกำหนดคำไม่ใช้เงิน เขียวได้ทำคำคัดค้านโดยถูกต้อง หลังจากนั้นเขียวสลักหลังตั๋วให้เหลือง ๆ สลักหลังให้ชมพู ดังนี้ ชมพูมีสิทธิไล่เบี้ยเอาจากแดงผู้สั่งจ่ายและเอาจากขาวผู้สลักหลังได้ เพราะเป็นคู่สัญญาก่อนที่ได้มีการทำคำคัดค้าน และหากคำเป็นผู้รับรองตั๋วแลกเงินนั้น ชมพูก็มีสิทธิไล่เบี้ยจากคำในฐานะผู้รับรอง (มาตรา 937) ได้ด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ชมพูไม่มีสิทธิไล่เบี้ยเอาจากเขียวและเหลืองเลย เพราะเป็นผู้สลักหลังหลังจากการทำคำคัดค้านแล้ว ที่ชมพูไล่เบี้ยเอาจากเขียวและเหลืองไม่ได้นี้ก็เป็นการไล่เบี้ยกันตามกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน ซึ่งมาตรา 924 บัญญัติไว้ แต่อย่างไรก็ตามก็อาจจะทำการฟ้องร้องเขียวผู้โอน (ผู้สลักหลัง) ได้ โดยอาศัยมูลหนี้เดิมที่มีอยู่ระหว่างผู้รับโอนกับผู้โอน[2]

---

[1] เรื่องเดียวกัน, หน้า 122-123

[2] เรื่องเดียวกัน

จากหลักมาตรา 924 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นักกฎหมายไทยมีความเห็นแตกต่างกันออกเป็น 2 ฝ่ายคือ

ฝ่ายแรก[1] เห็นว่า ตามเทบัญญัติมาตรา 924 นี้ แสดงให้เห็นว่า ตั๋วแลกเงินนั้นจะหมุนเวียนอยู่ได้ก็เพียงภายในกำหนดเวลาที่จะต้องนำตั๋วไปยื่นเพื่อให้รับรองหรือให้ใช้เงินเท่านั้น เมื่อถึงกำหนดเวลานั้น ผู้ทรงต้องนำตั๋วไปยื่นให้รับรองหรือให้ใช้เงิน ถ้าเขารับรองแล้วใช้เงินให้ ตั๋วนั้นก็สิ้นความผูกพันไป ถ้าเขาไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน ผู้ทรงอาจต้องทำคำคัดค้านภายในเวลากำหนด ถ้าผู้ทรงไม่ทำคำคัดค้านก็ย่อมสิ้นสิทธิที่จะไล่เบี้ย นอกจากเรียกร้องเอากับผู้รับรองโดยตรงเท่านั้นตามมาตรา 973 ถ้าทำคำคัดค้านก็อาจไล่เบี้ยเอาจากคู่สัญญาคนก่อน ๆ ได้ด้วยแต่ตั๋วเงินก็หยุดไม่เป็นตั๋วที่เปลี่ยนมือหรือโอนกันได้อย่างตั๋วเงินทั่วไป หากจะมีการโอนก็โอนกันไปได้อย่างหนี้อรรมดาเท่านั้น มาตรา 924 นี้จึงหมายความว่า เมื่อพ้นเวลาที่จะคัดค้านการไม่รับรองหรือไม่ใช้เงินแล้ว ถ้าผู้ทรงจะโอนตั๋วไปก็โอนไปได้แต่สิทธิที่จะฟ้องร้องเอากับผู้รับรองเท่านั้น เพราะในขณะที่โอนผู้ทรงมีสิทธิที่จะเรียกร้องเอากับผู้รับรองคนเดียว สิทธิที่จะเรียกร้องไล่เบี้ยเอากับผู้สลักหลังก่อนสิ้นเวลานั้นและผู้สั่งจ่ายได้สิ้นไปตามมาตรา 973 แล้ว สิทธิที่จะเรียกร้องไล่เบี้ยเอากับผู้รับรองนั้นคงมีเท่าที่สิทธิของผู้ทรงคนแรกที่โอนเมื่อสิ้นเวลาตามมาตรา 924 มีอยู่เท่านั้น ไม่ได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษตามมาตรา 916 เพราะตั๋วนั้นสิ้นสภาพเปลี่ยนมือได้ไปแล้ว แต่ถ้าผู้ทรงได้คัดค้านการไม่รับรองหรือไม่ใช้เงินแล้ว ผู้ทรงย่อมมีสิทธิไล่เบี้ยเอากับคู่สัญญาคนก่อน ๆ และผู้รับรองได้ จึงอาจโอนสิทธิต่อไปได้ และผู้โอนมีสิทธิไล่เบี้ยเอากับผู้สั่งจ่ายผู้สลักหลังและเรียกร้องเอาจากผู้รับรองได้เพียงจากผู้สลักหลังก่อนการคัดค้านเท่านั้น เพราะหลังจากคัดค้านแล้วตั๋วเงินสิ้นลักษณะอันจะเปลี่ยนมือได้ จึงโอนกันอย่างตั๋วเงินต่อไปไม่ได้ ได้แต่โอนอย่างหนี้อรรมดาซึ่งผู้โอนมีสิทธิเพียงสิทธิของผู้ทรงเมื่อทำคำคัดค้านเท่านั้น ผู้รับโอนไม่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 916 เช่นเดียวกัน เพราะผู้รับโอนได้มาแต่เพียงสิทธิของผู้สลักหลังคนแรกที่มีอยู่ขณะโอน แต่ตั๋วเงินที่ไม่ได้ทำคำคัดค้าน

---

[1]จิตติ ติงศภัทิย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเดินสะพัดและตั๋วเงิน, หน้า 98-99

และโอนกันต่อไปอีกนั้น ผู้สลักหลังภายหลังกำหนดเวลาที่ต้องทำคำคัดค้านจะเถียงว่าตั๋วเงินนั้นสิ้นอายุแล้วไม่ได้ เพราะตนเองได้โอนตั๋วเงินไปภายหลังเวลานั้น โดยที่คู่สัญญาคนก่อนเวลาที่จะต้องทำคำคัดค้านนั้นได้หลุดพ้นความรับผิดไปหมดแล้ว ผู้รับสลักหลังจึงฟ้องผู้สลักหลังภายหลังกำหนดเวลาสำหรับทำคำคัดค้านได้ดุจเป็นตั๋วเงินอีกฉบับหนึ่งในระยะนั้น ส่วนความคุ้มครองตามมาตรา 916 คงมีได้เฉพาะการสลักหลังภายหลังระยะเวลาตามมาตรา 924 ในกรณีที่ไม่มีการคัดค้าน ซึ่งมีผลเหมือนเป็นตั๋วเงินอีกฉบับหนึ่งในช่วงระยะเวลานั้น

ฝ่ายหลัง[1] เห็นว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยไม่ได้มีบทบัญญัติไว้โดยตรงว่า การเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายนั้นจะต้องได้ตั๋วเงินมาก่อนตั๋วถึงกำหนดใช้เงิน เหมือนเช่น การเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย (Holder in due course) ในมาตรา 29 (1)(ก) ของ Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษ ซึ่งกำหนดไว้ว่าผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย (Holder in due course) จะต้องได้ตั๋วเงินมาก่อนที่ตั๋วเงินนั้นจะถึงกำหนดชำระและโดยไม่รู้ว่าตั๋วนั้นขาดความเชื่อถือมาก่อน ซึ่งตามกฎหมายอังกฤษนี้ ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้นจึงจะมีสิทธิตามมาตรา 38(2) คือ ทรงสิทธิในตั๋วโดยปลอดจากข้อบกพร่องใด ๆ ในสิทธิของคู่สัญญาคนก่อน ๆ กับทั้งยังปลอดจากข้อต่อสู้ใด ๆ ที่คู่สัญญาเหล่านั้นจะพึงมีต่อกัน ดังนั้นตามบทบัญญัติมาตรา 924 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย อาจกล่าวได้ว่า กำหนดเวลาจำกัดที่ผู้ทรงจะต้องได้ตั๋วเงินมาเมื่อใดจึงจะถือว่าเป็นผู้ทรงตามความหมายของมาตรา 904 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นไม่มีกำหนดไว้ในกฎหมายไทย เพราะแม้จะได้ตั๋วเงินมาภายหลังที่ตั๋วขาดความเชื่อถือแล้วก็ดี ได้มาภายหลังที่ตั๋วถึงกำหนดใช้เงินแล้วก็ดี ก็ยังคงเป็นผู้ทรงตามความหมายของมาตรา 904 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อยู่นั่นเอง เพียงแต่ถูกจำกัดสิทธิในการฟ้องไล่เบี้ยเอาแก่ลูกหนี้ในตั๋วเงินนั้นไว้บางเท่านั้น ดังนี้ตามความเห็นฝ่ายนี้เห็นว่า แม้ตั๋วเงินจะขาดความเชื่อถือแล้วก็ตาม

---

[1]พจนีพร เนติโพธิ์, "ผู้ทรงตั๋วเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์" หน้า 16-48

การโอนก็ยังอาจทำได้ด้วยการสลักหลังและส่งมอบซึ่งเป็นไปตามหลักทั่วไปของการโอนตั๋วเงิน เพียงแต่ผู้รับโอนอาจจะฟ้องบุคคลผู้เป็นคู่สัญญาบางคนในตั๋วเงินนั้นไม่ได้เท่านั้น ทั้งนี้แล้วแต่ว่าจะเป็นกรณีใด คือ ถ้ายังไม่คัดค้านก็บังคับกันตามมาตรา 924 วรรคแรก ถ้าทำคำคัดค้านแล้วก็บังคับตามวรรคสอง ผลของมาตรา 924 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่เกี่ยวกับความรับผิดของผู้สลักหลังตั๋วเงินนั้นเมื่อขาดความเชื่อถือแล้วก็คือ หากยังมิได้มีการทำคำคัดค้านแล้ว หากมีการสลักหลังตั๋วนั้นต่อไป ผู้สลักหลังผู้นั้นย่อมต้องรับผิดตามเนื้อความในตั๋วต่อผู้ทรง แต่หากมีการทำคำคัดค้านแล้วแม้จะสลักหลังต่อไป ผู้สลักหลังก็ไม่ต้องรับผิดใด ๆ ในตั๋วเงินฉบับนั้นทั้งสิ้น สำหรับผู้รับโอนตั๋วนั้นมาภายหลังที่ตั๋วขาดความเชื่อถือแล้วย่อมได้รับสิทธิและหน้าที่ของผู้ทรงตั๋วเงินไปโดยสมบูรณ์รวมตลอดทั้งยังได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 916 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วยโดยให้เหตุผลไว้ดังนี้

ก. ตามมาตรา 916 แม้จะบัญญัติไว้ในลักษณะที่เป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลทั้งหลายที่ถูกฟ้องในมูลตั๋วเงินว่าจะยกข้อต่อสู้กับผู้ทรงโดยอาศัยความเกี่ยวพันกันเฉพาะตัวระหว่างตนกับผู้สั่งจ่ายหรือผู้ทรงคนก่อน ๆ ไม่ได้ก็จริง แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ทรงตั๋วเงินโดยสุจริตไปพร้อมกันด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การหมุนเวียนเปลี่ยนมือของตั๋วเงินเป็นไปโดยสะดวกตามสภาพของตั๋วเงินอันเป็นตราสารเปลี่ยนมือได้ชนิดหนึ่งเท่านั้น ฉะนั้นการจะจำกัดสิทธิใด ๆ ของผู้ทรงที่มีอยู่แล้วโดยชอบจึงต้องมีบทกฎหมายบัญญัติเอาไว้โดยชัดแจ้งด้วย แต่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ไม่ปรากฏว่ามีมาตราใดบัญญัติตัดสิทธิของผู้ทรงเหล่านี้เอาไว้เลย

ข. แม้ผู้ทรงจะได้ตั๋วเงินไปโดยรู้อยู่แล้วว่าตั๋วขาดความเชื่อถือมาก่อนก็ยังไม่ต้องด้วยกรณีตามมาตรา 916 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ว่าการโอนนั้นมีขึ้นด้วยการคบคิดกันฉ้อฉลแต่อย่างใด

ค. ยิ่งกว่านั้น มาตรา 924 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เองก็ยังกล่าวว่าผู้ทรงตั๋วเงินภายหลังตั๋วขาดความเชื่อถือนั้น "ย่อมได้ไปแต่เพียงสิทธิของผู้ซึ่งสลักหลังให้แก่ตนอันมีต่อผู้รับรอง ฯลฯ" กล่าวคือ ผู้สลักหลังตั๋วเงินให้ตนมีสิทธิ

อยู่อย่างไรผู้ทรงก็ย่อมมีสิทธิตามนั้นไปด้วย ดังนั้น จึงไม่น่าจะเป็นไปได้หากจะถือว่าผู้สลักหลังซึ่งหากเป็นผู้ฟ้องเสียเองแล้วจะได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 916 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อยู่แล้ว แต่ถ้ามาโอนตั๋วให้กับบุคคลอื่นต่อไป ผู้รับโอนกลับไม่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 916 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทั้ง ๆ ที่การโอนนั้นก็มิได้กระทำการรบกวนกันน้อยเลย

สำหรับผู้เขียนมีความเห็นว่า ตามความในบทบัญญัติมาตรา 924 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยนั้น ได้วางหลักกฎหมายเอาไว้ชัดเจนอยู่แล้วตามความในแต่ละวรรคของบทบัญญัติดังกล่าว ดังแยกอธิบายได้ดังนี้

1. กรณีตามความในบทบัญญัติมาตรา 924 วรรคแรกที่ว่า ถ้าสลักหลังตั๋วเงินเมื่อสิ้นเวลาเพื่อคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงิน ผู้รับสลักหลังย่อมได้ไปซึ่งสิทธิแห่งการรับรองตามแต่มีต่อผู้จ่าย กับสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่บรรดาผู้ซึ่งสลักหลังตั๋วเงินนั้นภายหลังที่สิ้นเวลาคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินนั้น จะเห็นได้จากถ้อยคำของบทบัญญัติตามมาตรา 924 วรรคแรกนี้เอง เมื่อตั๋วแลกเงินขาดความเชื่อถือเพราะไม่มีการรับรองหรือไม่มีการใช้เงินและพ้นเวลาการคัดค้านการไม่รับรองหรือไม่ใช้เงินแล้ว ผู้ทรงในขณะนั้นก็ยังสามารถโอนตั๋วเงินฉบับนั้นต่อไปก็ได้ตามวิธีการโอนตั๋วเงิน (สลักหลังและส่งมอบ) และผู้รับโอนตั๋วเงินคนต่อไปนั้นก็ได้รับไปซึ่งสิทธิอันเกิดแก่ตั๋วแลกเงินตามมาตรา 920 วรรคแรก กล่าวคือ ผู้รับโอนตั๋วเงินคนต่อไปนั้นกฎหมายก็ถือว่าเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย สามารถฟ้องไล่เบี้ยตามตั๋วเงินเอาแก่บรรดาผู้สลักหลังภายหลังที่พ้นกำหนดเวลาคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินได้ตามมาตรา 914 ประกอบมาตรา 900 ป.พ.พ. และฟ้องผู้รับรองได้(ถ้ามี) ตามมาตรา 937 ประกอบมาตรา 973 วรรคสอง ป.พ.พ. เพียงแต่กฎหมายบัญญัติว่าผู้รับโอนจะฟ้องบุคคลผู้เป็นคู่สัญญาบางคนในตั๋วเงินไม่ได้เท่านั้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า จากบทบัญญัติมาตรา 924 วรรคแรกดังกล่าวนั้นแม้ตั๋วเงินจะขาดความเชื่อถือเพราะไม่มีการรับรองหรือไม่ใช้เงิน แต่กรณีที่ยังไม่มีการทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือไม่ใช้เงินกฎหมายถือว่า ตั๋วเงินฉบับนั้นยังไม่สิ้นสภาพการเป็น

ตราสารเปลี่ยนมือ (ดูหน้า 1 ข้อ 1.3.3. เรื่องตราสารเปลี่ยนมือ) และผู้รับโอนคนต่อไปก็ย่อมได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 916 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย ดังนั้นจากความเห็นฝ่ายแรกที่ว่า "ตั๋วเงินที่ไม่ได้ทำคำคัดค้านและโอนกันต่อไปอีกนั้น ผู้สลักหลังภายหลังกำหนดเวลาที่ต้องทำคำคัดค้านจะเถียงว่าตั๋วเงินนั้นสิ้นอายุแล้วไม่ได้ เพราะตนเองได้โอนตั๋วเงินไปภายหลังเวลานั้น โดยที่ผู้สั่งจ่ายคนก่อนเวลาที่จะต้องทำคำคัดค้านนั้นได้หลุดพ้นความรับผิดไปหมดแล้ว ผู้รับสลักหลังจึงย่อมผู้สลักหลังภายหลังเวลาสำหรับทำคำคัดค้านได้คุ้มเป็นตั๋วเงินอีกฉบับหนึ่งในระยะนั้น และความคุ้มครองตามมาตรา 916 คงมีได้เฉพาะการสลักหลังภายหลังระยะเวลาตามมาตรา 924 ในกรณีที่ไม่มีการคัดค้านหรือมีผลเหมือนเป็นตั๋วเงินอีกฉบับหนึ่งในช่วงระยะเวลานั้น จึงไม่น่าจะเป็นการถูกต้อง เพราะเมื่อว่าตั๋วเงินสิ้นสภาพการเป็นตราสารเปลี่ยนมือแล้ว ซึ่งมีผลทำให้ต้องโอนกันอย่างหนี้ธรรมดาด้วย หมายความว่าจะโอนกันตามวิธีการโอนตั๋วเงิน (สลักหลังและส่งมอบ) ไม่ได้ แต่จะเห็นได้ว่าจากบทบัญญัติมาตรา 924 วรรคแรกนั้น การโอนตั๋วเงินภายหลังสิ้นเวลาเพื่อคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงิน กฎหมายก็ยังบัญญัติให้มีการโอนตั๋วเงินตามวิธีการโอนตั๋วเงิน (สลักหลังและส่งมอบ) ต่อไปได้และผู้โอน (ผู้ทรงในขณะนั้น) ก็ยังคงต้องผูกพันรับผิดตามตั๋วเงินฉบับนั้นเพียงแต่ผู้สั่งจ่ายบางคนในตั๋วเงินหลุดพ้นความรับผิดไปเท่านั้น ดังนั้น การที่จะถือว่าตั๋วเงินสิ้นลักษณะอันจะเปลี่ยนมือได้แล้วต่อมามีการโอนตั๋วเงินต่อไปกับกลายมาเป็นตั๋วเงินฉบับใหม่และกลับมาได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 916 ป.พ.พ. อีก ผู้เขียนเห็นว่าไม่น่าถูกต้องตามบทบัญญัติมาตรา 924 วรรคแรกประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยนี้แต่ประการใด

กล่าวโดยสรุป กรณีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 924 วรรคแรกนั้น ผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นฝ่ายหลังที่ว่า ตามกฎหมายตั๋วเงินของไทยไม่ได้มีบทบัญญัติไว้เป็นเช่นเดียวกับกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษว่าการเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายนั้น (Holder in due course) จะต้องได้ตั๋วเงินมาก่อนที่ตั๋วเงินจะถึงกำหนดชำระ และไม่รู้ว่าตั๋วเงินนั้นขาดความเชื่อถือมาก่อน

ตามมาตรา 29 (1)(ก) จึงจะมีสิทธิตามมาตรา 38 (2) (ซึ่งเทียบเคียงได้กับมาตรา 916 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย) เพราะจะเห็นได้จากถ้อยคำของบทบัญญัติในมาตรา 924 วรรคแรกนั้นเองที่ว่า แม้ตั๋วแลกเงินนั้นจะพ้นระยะเวลาคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินแล้ว ก็ยังสามารถมีการโอนตั๋วเงินต่อไปตามวิธีการโอนตั๋วเงินได้ และผู้โอนตั๋วเงินต่อไปภายหลังที่สิ้นระยะเวลาคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงิน ก็ยังคงมีความผูกพันรับผิดตามตั๋วเงินฉบับนั้นอยู่ในฐานะเป็นผู้สลักหลัง (มาตรา 914) เพียงแต่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้รับโอนตั๋วเงินคนต่อไปนั้นจะฟ้องบุคคลผู้เป็นคู่สัญญาในตั๋วเงินบางคนให้รับผิดตามตั๋วเงินฉบับนั้นไม่ได้เท่านั้น (ดูมาตรา 973 ประกอบ) กล่าวคือ กรณีตามมาตรา 924 วรรคแรกนั้นในกรณีที่ยังไม่ได้มีการทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงิน ตามกฎหมายตั๋วเงินของไทยถือว่าตั๋วเงินฉบับนั้นยังไม่สิ้นสภาพการเป็นตราสารเปลี่ยนมือ ผู้รับโอนตั๋วเงินคนต่อไปจึงย่อมจะได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 916 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

2. กรณีตามความในบทบัญญัติมาตรา 924 วรรคสองที่ว่า ถ้าตั๋วเงินนั้นได้มีการคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินมาแต่ก่อนสลักหลังแล้ว ผู้รับสลักหลังย่อมได้ไปแต่เพียงสิทธิของผู้ซึ่งสลักหลังให้แก่คนอันมีต่อผู้รับรอง ต่อผู้สั่งจ่าย และต่อบรรดาผู้ที่สลักหลังตั๋วเงินนั้นมาก่อนย้อนขึ้นไปจนถึงเวลาคัดค้านเท่านั้น จะเห็นได้จากถ้อยคำของบทบัญญัติตามมาตรา 924 วรรคสองที่ว่า "ถ้าได้มีการคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินมาแต่ก่อนสลักหลังแล้ว ผู้รับสลักหลังย่อมได้ไปแต่เพียงสิทธิของผู้ซึ่งสลักหลังให้แก่คน....." ซึ่งหมายความว่า ผู้รับสลักหลังที่ได้มีการทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินแล้วไม่ได้สิทธิตามตั๋วเงินเหมือนผู้รับสลักหลังธรรมดาตามมาตรา 920 วรรคแรก กล่าวคือ จากบทบัญญัติตามมาตรา 924 วรรคสองนี้เอง เห็นได้ว่า ตามกฎหมายตั๋วเงินของไทย หลังจากที่ได้มีการทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินด้วย ตั๋วเงินฉบับนั้นจะสิ้นสภาพการเป็นตราสารเปลี่ยนมือทันที การโอนต่อไปจึงไม่ใช่การโอนกันอย่างตั๋วเงิน หากเอาตั๋วฉบับนั้นมาสลักหลังโอนก็เป็นการโอนอย่างสิทธิเรียกร้องสามัญเท่านั้น ผู้รับโอนจึงได้แต่สิทธิของผู้โอนที่มีตามตั๋ว ไม่ได้สิทธิมาในฐานะเป็นผู้ทรงรับ

สลักหลังตั๋วเหมือนกรณีตามปกติอย่างเช่นในกรณีตามมาตรา 924 วรรคแรก ดังความเห็นของท่านศาสตราจารย์ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ซึ่งได้ให้ความเห็นไว้ว่า "เหตุก็เพราะว่า เมื่อตั๋วขาดความเชื่อถือ เพราะไม่มีการรับรองหรือไม่มีการจ่ายเงินจนต้องคัดค้านแล้ว ตั๋วหมดฤทธิ์เป็นตั๋วเงินไปแล้ว หากเอามาสลักหลังโอน ผู้รับโอนจึงได้สิทธิของผู้โอนที่มีตามตั๋ว ไม่ได้มาในฐานะเป็นผู้ทรงรับสลักหลังตั๋วเหมือนกรณีปกติ ทั้งนี้เหมือนกับผู้โอนจะบอกกล่าวให้รู้ว่า ตั๋วเกเรเสียแล้ว เมื่อจะรับโอนก็เอาไปแต่สิทธิของผู้โอนเท่าที่มีเท่ากับซื้อหนี้คดีความ เมื่อเป็นเช่นนี้จะไล่เบี้ยเอาแก่ผู้โอนตามตั๋วเหมือนผู้ทรงบรรมดาไม่ได้ จะฟ้องร้องผู้โอนได้หรือไม่สุดแล้วแต่จะได้ตกลงกันไว้อย่างไร ถ้าเขาโอนให้โดยจะเอาไปชื้นเงินแก่ใครได้หรือไม่ได้เขาไม่รู้ด้วยดังนี้ ก็ฟ้องเขาไม่ได้ แต่ถ้าผู้โอนสัญญาว่าถ้าไปชื้นเงินแก่ใครไม่ได้จะใช้เงินให้ ผู้โอนก็ต้องรับผิดตามสัญญาแต่ไม่ใช่รับผิดตามตั๋ว เพราะสำหรับผู้โอนตั๋วหมดฤทธิ์จนไม่เป็นตั๋วเสียแล้ว"[1]

แต่อย่างไรก็ตาม จากถ้อยคำของบทบัญญัติมาตรา 924 วรรคสองนี้เองที่แสดงให้เห็นว่า แม้ตั๋วเงินฉบับนั้นจะสิ้นลักษณะอันจะเปลี่ยนมือได้แล้ว ซึ่งมีผลทำให้ต้องโอนกันอย่างหนี้ธรรมดา กฎหมายก็ได้บัญญัติไว้ว่า การโอนต่อไปก็โอนกันได้โดยไม่จำเป็นต้องทำตามแบบการโอนสิทธิเรียกร้องอย่างธรรมดาสามัญตามมาตรา 306 ป.พ.พ. (ต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้โอนและผู้รับโอน) ซึ่งต่างจากกรณีตามบทบัญญัติมาตรา 917 วรรคสอง ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่า เมื่อตั๋วเงินสิ้นสภาพการเป็นตราสารเปลี่ยนมือแล้ว การโอนต่อไปนั้นจะต้องทำโดยรูปการและด้วยผลอย่างการโอนสามัญ ซึ่งตัวบทภาษาอังกฤษใช้คำว่า **"....., the bill can be transfered only according to the form, and with the effects of an ordinary transfer"** ซึ่งจากถ้อยคำของบทบัญญัติมาตรา 917 วรรคสองนั้นเอง กฎหมายมุ่งประสงค์ที่จะต้องให้ทำตามแบบการโอนสิทธิเรียกร้องสามัญตามมาตรา 306 ป.พ.พ. แต่ตามบทบัญญัติมาตรา 924 วรรคสอง กฎหมายไม่ได้มุ่งประสงค์ต้องให้ทำตามแบบการโอนสิทธิเรียกร้องสามัญเช่นเดียวกับบทบัญญัติตามมาตรา 917 วรรคสองแต่ประการใด

---

[1]ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยตั๋วเงิน, หน้า 68-69

กล่าวโดยสรุป กรณีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 924 วรรคสองนั้น ผู้เขียนมีความเห็นด้วยกับความเห็นฝ่ายแรกที่ว่า เมื่อตั๋วเงินขาดความเชื่อถือเพราะไม่มีการรับรองหรือไม่มีการใช้เงินจนต้องทำคำคัดค้านแล้ว ตั๋วเงินนั้นก็สิ้นลักษณะอันจะเปลี่ยนมือ หรือโอนกันได้อย่างเป็นตั๋วเงินแล้ว หากมีการโอนต่อไปก็โอนกันไปได้อย่างหนี้ธรรมดาเท่านั้น ซึ่งผู้โอนมีเพียงสิทธิของผู้ทรงเมื่อทำคัดค้านเท่านั้น ผู้รับโอนจึงได้รับไปเพียงสิทธิของผู้สลักหลังให้ตามมาเท่านั้น ฉะนั้น ถ้าลูกหนี้ผู้ที่ถูกฟ้อง (ผู้รับรอง ผู้สั่งจ่าย หรือผู้สลักหลังก่อนเวลาคัดค้าน) มีข้อต่อสู้ผู้สลักหลัง (ผู้โอน) อย่างใด ก็อาจจะยกข้อต่อสู้นั้นขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้ กล่าวคือผู้รับโอนไม่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 916 ป.พ.พ. แต่อย่างไรก็ตามผู้รับโอนก็อาจฟ้องผู้โอนให้รับผิดได้โดยอาศัยมูลหนี้เดิมที่มีอยู่ระหว่างผู้รับโอนกับผู้โอน

ซึ่งเมื่อนำบทบัญญัติมาตรา 924 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไปเปรียบเทียบกับ Convention Providing a Unifrom Law of Bill of Exchange and Promissory Notes signed at Geneva, June 7, 1930 แล้ว ตาม Unifrom Law ได้มีบทบัญญัติไว้ในมาตรา 20 มีใจความว่า

Article 20 "An endorsement after maturity has the same effects as an endorsement before maturity. Nevertheless, an endorsement after protest for non-payment, or after the expiration of the Limit of time fixed for drawing up the protest, operates only as an ordinary assignment

Failing proof to the contrary, an endorsement without date is deemed to have been placed on the bill before the expiration of the Limit of time fixed for drawing up the protest."

ซึ่งถอดความเป็นภาษาไทยได้ดังนี้

มาตรา 20 "การสลักหลังภายหลังเวลากำหนดใช้เงินมีผลเช่นเดียวกับการสลักหลังก่อนวันถึงกำหนดอย่างไรก็ตาม การสลักหลังภายหลังการทำคำคัดค้านการไม่จ่ายเงินหรือภายหลังสิ้นสุดระยะเวลาที่กำหนดไว้สำหรับการทำคำคัดค้านให้ถือเป็นเพียงการโอนสิทธิเรียกร้องสามัญ

หากไม่สามารถพิสูจน์เป็นอย่างอื่น การสลักหลังโดยมิได้ลงวันที่ให้ถือว่าได้มีการสลักหลังนี้ก่อนวันสิ้นสุดระยะเวลาที่กำหนดไว้สำหรับการทำคัดค้าน"

จะเห็นได้ว่า ตามบทบัญญัติมาตรา 20 ของ Unifrom Law นั้น ได้บัญญัติไว้ชัดแจ้งเลยว่า การสลักหลังภายหลังการทำคัดค้านการไม่จ่ายเงิน หรือการสลักหลังภายหลังสิ้นสุดระยะเวลาที่กำหนดไว้สำหรับทำคำคัดค้านให้ถือเป็นเพียงการโอนสิทธิเรียกร้องสามัญเท่านั้น(....., operates only as an ordinary assignment) แต่เมื่อพิจารณาดูจากบทบัญญัติตามมาตรา 924 วรรคแรก ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยแล้วเห็นได้ว่าแตกต่างจากบทบัญญัติตามมาตรา 20 ของ Unifrom Law เพราะตามกฎหมายไทยไม่ได้บัญญัติไว้ว่า ถ้าสลักหลังเมื่อสิ้นเวลาเพื่อคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินแล้ว ให้มีผลเป็นเพียงการโอนสิทธิเรียกร้องสามัญอย่างเช่นเดียวกับมาตรา 20 ของ Unifrom Law แต่อย่างใดไม่ และผู้สลักหลังตั๋วเงินภายหลังที่สิ้นเวลาคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงิน ยังคงมีความผูกพันรับผิดตามตั๋วเงินฉบับนั้นในฐานะผู้สลักหลังตั๋วเงินต่อผู้ทรงตั๋วเงินที่รับโอนตั๋วเงินต่อไปในภายหลัง เพียงแต่สิทธิของผู้ที่ได้รับโอนตั๋วเงินมาจะไม่ดีอย่าง กรณีสลักหลังตั๋วเงินชนะตั๋วยังไม่ขาดความเชื่อถือในแง่ที่ว่าจะฟ้องบุคคลซึ่งเป็นคู่สัญญาในตั๋วเงินบางคนให้รับผิดตามตั๋วเงินฉบับนั้นไม่ได้ (ดูมาตรา 924 วรรคแรกประกอบมาตรา 973)

กล่าวโดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 924 เนื่องจากถ้อยคำในบทบัญญัติดังกล่าวตามความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง จึงเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดข้อโต้แย้งขึ้น ผู้เขียนเห็นว่าควรจะมีแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติตามความในวรรคสองเสียใหม่ โดยบัญญัติเสียให้ชัดเจนลงไปเลยว่า การสลักหลังภายหลังการทำคัดค้านการไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงินแล้วให้ถือเป็นเพียงการโอนสิทธิเรียกร้องสามัญเพื่อทำให้เห็นว่า ผู้รับโอนตั๋วเงินมาภายหลังที่ตั๋วขาดความเชื่อและได้มีการทำคำคัดค้านการไม่รับรองและไม่ใช้เงินแล้วจะไม่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 916 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

4. <u>ปัญหาเกี่ยวกับการสลักหลังตั๋วผู้ถือ</u>

ในปัญหาเกี่ยวกับการสลักหลังตั๋วผู้ถือ ผู้เขียนขอแยกพิจารณาดังต่อไปนี้

4.1 <u>ลักษณะของตั๋วผู้ถือ</u>

ลักษณะของตั๋วผู้ถือ คือตั๋วที่ไม่มีคำจดแจ้งว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ (The bearer) ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตั๋วแลกเงินตามมาตรา 909(6) และเช็คตามมาตรา 988(4) ส่วนตั๋วสัญญาใช้เงินตามมาตรา 983(5) ไม่มีบทบัญญัติให้มีคำจดแจ้งว่าให้ใช้

เงินแก่ผู้ถือ ดังนั้น ตั๋วเงินชนิดให้ใช้เงินแก่ผู้ถือจึงมีได้เฉพาะตั๋วแลกเงินและเช็คเท่านั้น ส่วนตั๋วสัญญาใช้เงินจะระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือไม่ได้[1] ตั๋วเงินชนิดที่มีคำจดแจ้งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือนี้ผู้ใดเป็นผู้ถือตั๋วเงินโดยชอบก็นับว่าเป็นผู้ทรง (ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 370/2500, 662/2512, 457/2515, 1162/2515, 2121/2518, 1733/2519, 2347/2519, 270/2520, 1752/2526 และ 2356/2529) สำหรับคำจดแจ้งว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือนั้น จะใช้ถ้อยคำสำนวนว่าอย่างใดก็ได้ ให้อ่านแล้วได้ความหมายว่า เมื่อผู้ใดถือตั๋วไว้จะได้รับเงิน เช่น เขียนว่า "จ่ายผู้ถือ", "จ่ายตามคำสั่งของผู้ถือ", "จ่ายให้ผู้ถือ" ฯลฯ หากเพียงแต่เขียนในตั๋วว่า "จ่ายตามคำสั่งของ" (Pay to the order of) เช่นนี้ย่อมไม่เป็นตั๋วที่ระบุให้จ่ายแก่ผู้ถือ เพราะเมื่ออ่านแล้วไม่มีความหมายที่จะทำให้เข้าใจได้ว่า ผู้ออกตั๋วได้จดแจ้งว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ที่มีตั๋วไว้ในความครอบครองและกรณีเช่นนี้ก็ไม่มีกฎหมายให้ผู้ครอบครองตั๋วมีสิทธิเติมชื่อของตนเองลงไปได้[2] ตั๋วเงินชนิดให้ใช้เงินแก่ผู้ถือนี้อาจจะระบุชื่อผู้รับเงินลงไว้ในตั๋วก็ได้ แต่ไม่ยึดถือคำว่า "หรือผู้ถือ" ออกถือว่าเป็นตั๋วผู้ถือ (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 622/2512, 99/2519, 1612-1613/2521) เช็คที่มีข้อความว่า "จ่ายเงินสดหรือผู้ถือ" แม้ไม่ระบุชื่อผู้รับเงินแต่มีคำว่าหรือผู้ถืออยู่ด้วย จึงเป็นเช็คสั่งจ่ายให้แก่ผู้ถือ (คำพิพากษาฎีกาที่ 2347/2519) แต่ถ้าเช็คไม่มีข้อความให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ ปรากฏอยู่มีแต่เพียงคำว่า "จ่ายเงินสดหรือตามคำสั่ง" เห็นว่าน่าจะไม่สมบูรณ์เป็นเช็คตามกฎหมายเพราะขาดรายการตามมาตรา 988(4) เพราะคำว่า "เงินสด" จะถือว่าเป็นชื่อผู้รับเงินไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1577/2523)

---

[1]แต่ตามมาตรา 83(1) แห่ง Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษและตามมาตรา 3-104 ประกอบมาตรา 3-111 แห่ง Unifrom Commercial Code ของสหรัฐอเมริกานั้น ตั๋วสัญญาใช้เงินจะเป็นตั๋วชนิดที่สั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ (the bearer) ก็ได้ ส่วนตามมาตรา 75(5) แห่ง Unifrom Law 1931 มีบทบัญญัติลักษณะทำนองเดียวกับมาตรา 983(5) ของไทยคือ ไม่มีคำจดแจ้งว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ

[2]ไพจิตร์ ปวงสมบูรณ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน, หน้า 61

ปัญหาว่าหากผู้สั่งจ่ายระบุตัวผู้รับเงินไว้ แต่ปรากฏว่าผู้รับเงินนั้นไม่มีตัวตนอยู่จริงหรือเป็นบุคคลที่สมมุติขึ้น (fictitious person) เช่นนี้จะมีผลเช่นไร

ตามปกติการระบุชื่อผู้รับเงินจะต้องระบุให้แน่นอนว่าหมายถึงใครจะเป็นชื่อจริงหรือชื่อสมมุติของบุคคลใดก็ได้ เพราะแม้แต่เพียงยี่ห้อกฎหมายยังยอมให้ใช้เป็นคำระบุตัวผู้รับเงินได้ เช่น สั่งจ่ายแก่ร้าน "แซลวิน อินเคนกิ้งเอเยนซี" เจ้าของร้านเป็นผู้รับเงิน (คำพิพากษาฎีกาที่ 4/2512) ฉะนั้นถ้าจะจ่ายเงินให้แก่นายเชียวโดยเรียกชื่อเสียใหม่ว่านายม่วงก็ใช้ได้ นายเชียวรับเงินก็ต้องรับในชื่อว่าม่วง หรือจะโอนต่อไปก็ต้องโอนในชื่อม่วง[1]

แต่ถ้าผู้รับเงินนั้นไม่มีตัวตนอยู่จริง เช่น สั่งจ่ายเงินให้แก่นายเหลือง ซึ่งนายเหลืองนี้ไม่มีตัวจริงอยู่เลย ทั้งไม่ปรากฏว่าเป็นนามสมมุติ(นามแฝง) ของผู้ใด ผลจะเป็นอย่างไร ตามหลักกฎหมายของอังกฤษ มาตรา 7(3) แห่ง Bills of Exchange Act,1882 บัญญัติไว้ชัดเจนว่า ให้ถือว่าตั๋วเงินนั้นเป็นตั๋วเงินชนิดที่ออกให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ ในเรื่องนี้ ท่านศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์ แสดงความเห็นไว้ว่า จะถือเป็นตั๋วสั่งจ่ายแก่ผู้ถืออย่างของอังกฤษไม่ได้ โดยได้อธิบายไว้ว่า การที่ผู้สั่งจ่ายตั๋วแลกเงินให้แก่บุคคลที่ไม่มีตัวตนก็เท่ากับผู้สั่งจ่ายตั้งใจสั่งจ่ายให้กับตัวเอง ในชื่ออีกชื่อหนึ่ง ซึ่งไม่น่าจะขัดของอะไร ผู้สั่งจ่ายอาจรับเงินในชื่อผู้รับเงินที่สมมุติขึ้นหรือโอนต่อไปในชื่อที่สมมุติขึ้นนั้นก็ไม่มีอะไรขัดของ หรือผู้สั่งจ่ายออกตั๋วแลกเงินสั่งจ่ายแก่ผู้รับเงินที่สมมุติขึ้น แล้วมอบตั๋วเงินให้ใครไปโดยไม่สลักหลังก็เท่ากับตั้งใจให้ผู้นั้นรับเงินในชื่อสมมุติขึ้น ผู้นั้นจะรับเงินหรือโอนตั๋วต่อไปในชื่อสมมุติขึ้นก็ได้[2] แต่ถ้าไม่ได้ขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้ถือ" ออก ผลก็จะเป็นตั๋วสั่งจ่ายแก่ผู้ถืออย่างกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษ

สำหรับผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นของท่านศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์ ดังที่คุณพจนีพร เนติโพธิ์ ได้ให้เหตุผลสนับสนุนไว้ว่า "ในการตีความปัญหาข้อนี้ก็อาศัยหลักเกณฑ์ตามมาตรา 132[3] ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เหตุที่ต้องตีความกฎหมายไทยในข้อนี้อย่างที่ความเห็นของท่านศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์ ได้ให้ไว้ก็เพราะกฎหมายไทยมิได้มีบทบัญญัติให้ถือว่าเป็นตั๋วชนิดที่ออกแก่ผู้ถืออย่าง–

---

[1]จิตติ ติงศภัทิย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเดินสะพัดและตั๋วเงิน, หน้า 59

[2]เรื่องเดียวกัน

[3]มาตรา 132 "ในการตีความแสดงเจตนานั้น ท่านให้เพ่งเล็งถึงเจตนาอันแท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนตามตัวอักษร"

กฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษในทางตรงกันข้ามการที่จะถือว่าเป็นตั๋วผู้ถือได้จะต้องมีการจดแจ้งว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือเท่านั้นตามมาตรา 909 และมาตรา 988 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และยิ่งกว่านั้นถ้าเป็นกรณีที่เกี่ยวกับตั๋วสัญญาใช้เงินแล้วจะถือว่าการที่ผู้ออกตั๋วออกตั๋วให้แก่ fictitious person แล้วจะทำให้ตั๋วสัญญาใช้เงินนั้นเป็นตั๋วชนิดที่ออกแก่ผู้ถือก็ย่อมทำไม่ได้ เพราะตั๋วสัญญาใช้เงินนั้นจะออกให้แก่ผู้ถือไม่ได้เนื่องจากมาตรา 983 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มิได้บัญญัติไว้เป็นอย่างเดียวกับมาตรา 909 และมาตรา 988 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือรายการในมาตรา 983(5) นั้น ระบุได้แต่เพียงชื่อหรือยี่ห้อของผู้รับเงินเท่านั้น มิได้บัญญัติต่อไปว่า "หรือคำจดแจ้งว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ"[1]

แต่ถ้าผู้สั่งจ่ายให้บุคคลที่ไม่มีตัวตน โดยมีผู้อื่นใช้กลฉ้อฉล เช่น นายดำเป็นเจ้าของร้านค้าเสมียนนายดำหลอกนายดำว่า นายเขียวขายทรัพย์ให้ร้านค้า เป็นเจ้าหนี้นายดำ นายดำจึงออกตั๋วแลกเงินสั่งนายแดงลูกหนี้คนหนึ่งให้จ่ายเงินแก่นายเขียวแล้วมอบตั๋วให้เสมียนนำไปส่งมอบแก่นายเขียวเพื่อเรียกเก็บเงินเป็นการชำระหนี้ที่ได้ซื้อสินค้าไปแก่ร้านนายดำ เสมียนเอาตั๋วนั้นไปใช้โอนต่อไป โดยลงลายมือชื่อนายเขียวสลักหลังโอน ดังนี้เป็นลายมือชื่อปลอม เพราะนายดำตั้งใจออกตั๋วให้แก่นายเขียวมิได้ตั้งใจออกให้แก่ผู้ที่มาหลอก การที่ผู้ฉ้อฉลได้ตั๋วไปแล้วโอนต่อไปโดยใช้ชื่อว่าเขียวจึงเป็นการปลอมลายมือชื่อ ต้องบังคับตามหลักเรื่องตั๋วเงินปลอม[2] ตามมาตรา 1006, 1008, 905, 949 และ 1009 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

4.2 <u>ผลทางกฎหมายของการสลักหลังตั๋วผู้ถือ</u>

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 4.1 ว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ตั๋วเงินอันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือได้นั้น มีเฉพาะตั๋วแลกเงิน และเช็คเท่านั้น การโอนตั๋วเงินอันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือย่อมโอนไปเพียงด้วยส่งมอบให้กัน (ตามมาตรา 918, มาตรา 918 ประกอบมาตรา 989 วรรคแรก ป.พ.พ.) โดยไม่ต้องสลักหลัง ก็เป็นการโอนไปซึ่งบรรดาสิทธิอันเกิดแก่ตั๋วเงินนั้นแล้ว (มาตรา 920 วรรคแรก) ตั๋วผู้ถือนั้นเพียงแต่ได้ตั๋วไว้ในมือก็นับว่าเป็นผู้ทรงตามมาตรา 904 ป.พ.พ. และถ้าผู้ทรงตั๋วเงินชนิดสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือต้องปราศจาก

---

[1] พฤฒิพร เนติโพธิ์, "ผู้ทรงตั๋วเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์" หน้า 8

[2] จิตติ ติงศภัทิย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเดินสะพัดและตั๋วเงิน, หน้า 59-60

ตั๋วเงินไปจากครอบครองโดยตั๋วหายหรือถูกคนร้ายลักเอาไป แล้วตั๋วนั้นไปอยู่ในความครอบครองของผู้ทรงคนใหม่ที่ไม่ปรากฏว่าได้ตั๋วมาโดยทุจริตหรือด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงแล้ว ผู้ทรงคนใหม่หาจำต้องสละตั๋วเงินไม่ตามมาตรา 905 ป.พ.พ.

อนึ่ง ตั๋วผู้ถือนั้นถ้าได้รับตั๋วมาเพราะเขาส่งมอบโอนให้ หรือชอบมาหรือเก็บตกได้ ก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้ทรงทั้งสิ้น ถึงแม้จะได้เช็คผู้ถือมาหลังจากที่ธนาคารปฏิเสธการใช้เงินตามเช็คแล้ว (ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 107/2517, 2507/2520, 935/2522, 3325/2524, 1752/2526, 2356/2529) ผู้ทรงย่อมผู้สั่งจ่ายให้ใช้เงินได้ แต่จะเป็นผู้ทรงมีสิทธิบริบูรณ์แค่ไหนนั้นเป็นอีกปัญหาหนึ่งว่าจะเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่[1] ผู้ทรงตั๋วผู้ถือจะสลักหลังเฉพาะหรือสลักหลังลอยอย่างใดก็ไม่ทำให้ตั๋วผู้ถือนั้นเป็นตั๋วระบุชื่อไปได้

การสลักหลังตั๋วผู้ถือตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย เป็นกรณีพิเศษของการอาวัลอีกแบบหนึ่งคือ การตกเป็นผู้รับอาวัลโดยผลของกฎหมาย ตามบทบัญญัติมาตรา 921 ซึ่งบัญญัติว่า

"มาตรา 921 การสลักหลังตั๋วแลกเงิน ซึ่งสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือตั๋วนั้น ย่อมเป็นเพียงประกัน (อาวัล) สำหรับผู้สั่งจ่าย"

ความในมาตรา 921 นี้ นำไปใช้บังคับกับเช็คผู้ถือด้วย (มาตรา 989 วรรคแรก ป.พ.พ.)

การอาวัลตามมาตรา 921 นี้นับเป็นการอาวัลแบบพิเศษที่นอกเหนือไปจากการอาวัลตามมาตรา 939 ป.พ.พ. เพราะไม่ต้องการเจตนาของผู้ลงลายมือชื่อนั้นว่าประสงค์จะเข้าประกันการใช้เงินตามตั๋ว หรือไม่แต่ประการใดแม้เจตนาที่แท้จริงจะมีเพียงเพื่อต้องการโอนตั๋วเงินให้แก่บุคคลอื่นต่อไปเท่านั้น กฎหมายก็ถือว่าตกอยู่ในฐานะผู้รับอาวัลทันที เพราะตามปกติตั๋วที่ออกให้แก่ผู้ถือย่อมโอนให้แก่กันได้ด้วยการส่งมอบกันตามธรรมดาอยู่แล้ว (มาตรา 918 ป.พ.พ.) เมื่อมาสลักหลังโอนเข้าอีก จึงต้องรับผิดตามเนื้อความในตั๋วนั้น (มาตรา 900 ป.พ.พ.) ในฐานะผู้รับอาวัลแทนที่จะเป็นเพียงผู้สลักหลังอย่างธรรมดาตามมาตรา 914 ป.พ.พ.[2] (ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 51/2501) ผู้ที่ลงลายมือชื่อสลักหลังเช็คซึ่งสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ ต้องผูกพันในฐานะเป็นผู้รับอาวัล

---

[1] เรื่องเดียวกัน, หน้า 74

[2] ชนวัฒน์ เนติโพธิ์, "อาวัล", หน้า 22

สำหรับผู้สั่งจ่ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 921 ประกอบด้วยมาตรา 989 โดยไม่จำต้องปฏิบัติตามมาตรา 939 อันเป็นแบบอาวัลทั่วไป (ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 1169/2514)

กล่าวคือ การอาวัลตามมาตรา 921 นี้ ก็มีผลเป็นเช่นเดียวกับการอาวัลตามแบบทั่วไปในมาตรา 939 ทุกประการ และย่อมอยู่ในบังคับตามบทบัญญัติของมาตรา 940 ป.พ.พ.ด้วย

ซึ่งเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับมาตรา 8(3) และมาตรา 34(1) แห่ง Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษ, มาตรา 3-204(2) แห่ง Unifrom Commercial Code ของสหรัฐอเมริกา และมาตรา 12 วรรคท้าย แห่ง Unifrom Law 1931 ซึ่งได้มีบทบัญญัติลักษณะทำนองเดียวกันไว้ว่า หากมีการสลักหลังลอยลงไปในตั๋วเงินแล้วก็จะทำให้ตั๋วเงินนั้นกลายเป็นตั๋วผู้ถือไป ซึ่งสามารถโอนกันได้ด้วยการส่งมอบ และหากได้มีการสลักหลังต่อไป ผู้สลักหลังก็มีความรับผิดในฐานะผู้สลักหลังธรรมดาเท่านั้น ฉะนั้น เพื่อป้องกันการสูญหาย ผู้ทรงจึงควรจะเปลี่ยนแปลงการสลักหลังลอยนั้นให้กลายเป็นการสลักหลังเฉพาะเสีย ซึ่งจะมีผลทำให้ตั๋วเงินนั้นกลับคืนมาเป็นตั๋วชนิดออกให้ใช้เงินตามคำสั่งอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งการโอนต่อไปย่อมจะต้องมีการสลักหลังอีก[1] ซึ่งต่างจากกฎหมายตั๋วเงินของไทย ดังที่ท่านศาสตราจารย์ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ได้แสดงความเห็นไว้ว่า[2] "เมื่อตั๋วออกมาในรูปสั่งจ่ายแก่ผู้ถือ ผู้ทรงจะไปเปลี่ยนรูปเป็นตั๋วสั่งจ่ายในนามได้หรือไม่ด้วยการสลักหลังตั๋วนั้น คำตอบตามมาตรา 921 เท่ากับปฏิเสธว่าทำไม่ได้ ถ้าทำเช่นนั้น ไม่ถือว่าเป็นการโอนตั๋วในรูปการสลักหลัง แต่ถือว่าเป็นการเข้าเป็นประกันผู้สั่งจ่าย การที่กฎหมายไม่ยอมให้เปลี่ยนรูปตั๋วสั่งจ่ายแก่ผู้ถือดังนี้ นอกจากเพื่อสงวนประโยชน์ของตั๋วผู้ถือไว้ให้ใช้กันแล้ว ยังเป็นการเคารพต่อเนื้อความแห่งตราสารที่ออกมาแต่เดิมในรูปสั่งจ่ายแก่ผู้ถืออีกด้วย แต่เหตุใดไม่เคารพต่อเจตนาของผู้สลักหลังที่ลงข้อความสลักหลังไว้เพื่อโอนตั๋ว ซึ่งถ้าไม่เกิดผลเป็นการสลักหลังโอนแล้ว เขาอาจไม่ประสงค์จะผูกพันเป็นอื่นก็ได้ เมื่อเช่นนี้ทำไมไม่ถือตามมาตรา 899 ว่าที่เขียนลงไว้เท่ากับไม่ได้เขียน กลับไปถือว่ามีผลผูกพัน

---

[1] Dillovou, and Howard, and Roberts, and Robert, Principle of Business Law, 7 th.ed. (Englewool cliffs, Newjercy Prentice-Hall, 1964) p. 464.

[2] ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยตั๋วเงิน, หน้า 64

เป็นอาวัล ข้อนี้ ได้กล่าวมาแล้วว่า การที่มีคนขอใช้ตั๋วผู้ถือนั้น ก็เพราะไม่มีการสลักหลังลงชื่อเป็นการผูกพัน เพราะฉะนั้น เมื่อใครกลับไปลงชื่อสลักหลังคนนั้นต้องมีเจตนาจะผูกพันตนอย่างใดอย่างหนึ่ง จะให้ผูกพันในทางเปลี่ยนรูปตั๋วเป็นอื่นนอกจากตั๋วผู้ถือ ก็เสียประโยชน์ดังกล่าวแล้ว จึงคงให้ผูกพันแต่ในฐานเป็นอาวัล ทั้งนี้ตามหลักแปลข้อความในเอกสารให้เป็นผล ส่วนที่ให้เป็นประกันผู้สั่งจ่าย ไม่ใช่ผู้อื่น ก็เพราะผู้สั่งจ่ายเป็นผู้ให้กำเนิดแก่ตั๋ว หลักอย่างเดียวกันนี้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 939 วรรค 4"

สำหรับผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นของท่านศาสตราจารย์ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ที่ได้อธิบายไว้ เพราะว่าบทบัญญัติตามมาตรา 921 นี้ เป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะเป็นพิเศษโดยเฉพาะตามกฎหมายตั๋วเงินของไทย โดยกฎหมายไม่ต้องการเจตนาของผู้ลงลายมือชื่อสลักหลังตั๋วผู้ถือว่ามีเจตนาประสงค์จะเข้าประกันการใช้เงินตามตั๋วหรือไม่แต่อย่างใดเลย แม้เจตนาที่แท้จริงของผู้ลงลายมือชื่อสลักหลังตั๋วผู้ถือจะมีเจตนาเพียงต้องการโอนตั๋วเงินต่อไปให้แก่บุคคลอื่นเท่านั้นตามบทบัญญัติ มาตรา 921 ของไทยก็ให้ถือว่า ตกอยู่ในฐานะผู้รับอาวัลโดยผลของกฎหมายทันที[1]

การอาวัล (Aval) ตามกฎหมายของฝรั่งเศสมีกฎหมายจำกัดเอาไว้ว่า จะทำภายหลังการทำคำคัดค้าน หรือระยะเวลาที่กำหนดให้ทำคำคัดค้านไม่ได้ แต่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยไม่ได้มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ได้วางกำหนดเวลาของการอาวัลไว้เป็นพิเศษอย่างกฎหมายของฝรั่งเศส และตามแนวคำพิพากษาฎีกาไทยได้วางหลักวินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 313/2521 ซึ่งได้วินิจฉัยไว้ว่า "เมื่อเช็คพิพาทมีรายการครบถ้วนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 988 แม้ธนาคารจะปฏิเสธการจ่ายเงินแล้วก็ยังเป็นเช็คตามความหมายแห่งมาตรา 987 อันจำเลยที่ 1 ผู้สั่งจ่ายต้องรับผิดตามเนื้อความในเช็คนั้นตามมาตรา 900 เมื่อจำเลยที่ 2 เอาเช็คดังกล่าวมาแลกเงินจากโจทก์และสลักหลังมอบเช็คนั้นให้โจทก์ โจทก์ยอมเป็นผู้มีเช็คไว้ในความครอบครองในฐานะเป็นผู้รับสลักหลังโจทก์จึงเป็นผู้ทรงเช็คพิพาทตามมาตรา 904

---

[1]การโอนตั๋วเงินอันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือซึ่งเพียงส่งมอบให้กันก็เป็นผลการโอนอยู่แล้ว เมื่อมีการสลักหลังด้วยจึงไม่ทำให้การโอนตั๋วเงินนั้นเสียไปแต่กลับทำให้เป็นหลักฐานมั่นคงยิ่งขึ้น มีผลเป็นการโอนไปซึ่งบรรดาสิทธิอันเกิดแต่ตั๋วเงินนั่นเอง เช่น การที่โจทก์สลักหลังเช็คสั่งให้ใช้แก่ผู้ถือและส่งมอบเช็คให้แก่ ช. ย่อมมีผลเป็นการโอนซึ่งบรรดาสิทธิอันเกิดแต่เช็คนั้นแก่ ช. แล้ว ช. จึงเป็นผู้ทรงเช็คโดยตรงหาใช่เป็นตัวแทนเรียกเก็บเงินตามเช็คไม่ (คำพิพากษาฎีกา 1505/2523) (อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตั๋วเงิน, หน้า 134)

และเมื่อเช็คดังกล่าวเป็นเช็คซึ่งสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้สลักหลังย่อมเป็นประกัน (อาวัล) สำหรับจำเลยที่ 1 ผู้สั่งจ่ายรับผิดตามเช็คพิพาทต่อโจทก์ตามมาตรา 967 ประกอบด้วยมาตรา 989 แม้จำเลยที่ 2 จะสลักหลังเช็คหลังจากที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คนั้นแล้ว ก็ไม่ทำให้จำเลยที่ 2 หลุดพ้นจากความรับผิดตามเช็คพิพาทต่อโจทก์" จะเห็นได้ว่าตามคำพิพากษาฎีกาฉบับดังกล่าว การอาวัลตามกฎหมายตั๋วเงินของไทย แม้จะเป็นตั๋วถึงกำหนดชำระแล้วและมีการยึดนัดชำระหนี้แล้วก็ตามก็ยังมีการอาวัลได้[1]

<u>ปัญหาว่า ผู้สลักหลังตั๋วเงินอันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือนั้นต้องรับผิดตามเนื้อความในตั๋วในฐานะผู้สลักหลังตาม มาตรา 914 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่</u>

ปัญหาในเรื่องนี้ตามแนวคำพิพากษาฎีกาได้วางหลักวินิจฉัยไว้ว่าผู้สลักหลังเช็คซึ่งสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือเป็นผู้รับประกันการใช้เงินตามเช็ค(อาวัล) มีความรับผิดเช่นเดียวกับผู้สั่งจ่ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 940 มิใช่ฐานะเป็นผู้สลักหลัง แม้ผู้ทรงเช็คจะไม่ได้ยื่นเช็คแก่ธนาคารให้ใช้เงินภายใน 1 เดือนตามมาตรา 990 ก็หาทำให้ผู้รับประกันการใช้เงินพ้นความรับผิดตามเช็คนั้นไม่ (คำพิพากษาฎีกา 2181/2517 และมีคำพิพากษาฎีกาที่ 192/2518, 393/2518, 313/2521 และ 420/2525 ได้วินิจฉัยไว้แนวเดียวกัน) กำหนดเวลาที่ต้องยื่นเช็คแก่ธนาคารเพื่อให้ใช้เงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 990 เป็นเรื่องเงื่อนไขแห่งสิทธิไล่เบี้ยของผู้ทรงเช็คต่อผู้สลักหลังโอนเช็คเท่านั้น มิได้รวมถึงผู้สลักหลังเช็คในฐานะผู้รับประกันการใช้เงิน(ผู้รับอาวัล) สำหรับผู้สั่งจ่ายตามเช็คนั้นด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ 2460/2526)

---

[1]ธนวัฒน์ เนติโพธิ์, "อาวัล" หน้า 24.

สำหรับผู้เขียนมีความเห็นด้วยกับแนวคำพิพากษาฎีกาดังกล่าวที่ว่า ผู้สลักหลังตั๋วเงินอันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือนั้นไม่ต้องรับผิดในฐานะผู้สลักหลังตามมาตรา 914 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะตั๋วเงินอันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือนั้นการโอนเพียงการส่งมอบให้แก่กันก็เป็นการโอนบรรดาสิทธิอันเกิดแต่ตั๋วเงินนั้นแล้ว (มาตรา 918, 920 ป.พ.พ.) ดังนั้นการที่มีบุคคลใดมาสลักหลังตั๋วผู้ถือ ตามบทบัญญัติมาตรา 921 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้ถือว่าการสลักหลังนั้นเป็นเพียงประกัน(อาวัล) สำหรับผู้สั่งจ่าย ซึ่งมีผลให้ผู้สลักหลังตั๋วผู้ถือมีความรับผิดผูกพันตามเนื้อความแห่งตั๋วเงินเช่นเดียวกันกับผู้สั่งจ่ายตามมาตรา 900, 921, 940 ป.พ.พ.ดังนั้น เมื่อผู้สลักหลังตั๋วผู้ถือซึ่งต้องรับผิดในฐานะผู้รับอาวัลได้ใช้เงินไปและรับมอบตั๋วผู้ถือคืนมาก็สามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยเอากับผู้สั่งจ่ายที่ตนเป็นประกันได้ตามมาตรา 940, 967 ป.พ.พ.

ปัญหาว่า ผู้สลักหลังตั๋วผู้ถือที่มีลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายตั๋วผู้ถือเป็นลายมือชื่อปลอม ผู้สลักหลังตั๋วผู้ถือจะมีความรับผิดตามเนื้อความในตั๋วในฐานะผู้รับอาวัลประกันผู้สั่งจ่าย ตามมาตรา 921 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่ ซึ่งในเรื่องนี้มีความเห็นทางกฎหมายออกเป็น 2 ทาง ด้วยกัน คือ

ทางที่หนึ่ง เห็นว่า ตั๋วเงินที่มีลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายปลอม ไม่สมบูรณ์เป็นตั๋วเงิน (คำพิพากษาฎีกาที่ 270/2496) เมื่อตราสารฉบับนั้นไม่เป็นตั๋วเงินเสียแล้วจะมาเอาความรับผิดแก่อาวัล ซึ่งมีได้แต่เฉพาะในตั๋วเงินได้อย่างไร อีกทั้งยังเห็นว่า การที่ลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายปลอมนี้เป็นการทำผิดแบบระเบียบในเรื่องตั๋วเงินตามบทบัญญัติมาตรา 940 วรรคสอง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์[1] ดังนั้นผู้สลักหลังตั๋วผู้ถือที่มีลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายปลอม จึงน่าจะไม่มีความรับผิดตามตั๋วเงินแต่ประการใด

ทางที่สองเห็นว่า ลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายปลอมไม่กระทบกระเทือนลายมือชื่อในตั๋วเงินตามมาตรา 1006 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลายมือชื่ออื่นก็ยังสมบูรณ์อยู่ ดังนั้นผู้สลักหลังตั๋วผู้ถือจึงต้องรับผิดในฐานะอาวัลผู้สั่งจ่ายตามมาตรา 921 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

---

[1] คำว่าแบบระเบียบนั้นมิได้หมายถึง แบบแห่งตั๋วเงินตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 909, 983, 987 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่อย่างใด หากแต่หมายความถึง แบบระเบียบอื่น ๆ ที่กฎหมายกำหนดให้ถูกรณีต้องทำ เพื่อที่จะได้มีผลผูกพันกันตามกฎหมาย

ความรับผิดของผู้รับอาวัลตามมาตรา 940 วรรคสองนั้น ถึงแม้ความรับผิดของผู้ซึ่งตนรับอาวัลได้ตกเป็นใช้ไม่ได้เพราะเหตุใด ๆ นอกจากผิดแบบระเบียบผู้รับอาวัลก็ยังรับผิดอยู่ ฉะนั้นแม้ลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายปลอม ก็ไม่มีผลเฉพาะตัวผู้สั่งจ่าย ไม่ใช่การกระทำผิดแบบระเบียบอย่างใด ผู้สลักหลังตัวผู้ถือ ซึ่งลงลายมือชื่อภายหลังลายมือชื่อปลอม จึงต้องถูกบังคับให้ยกลายมือปลอมขึ้นอ้างตามมาตรา 1008 และไม่พ้นความรับผิดต่อผู้ทรงตัวผู้ถือ ซึ่งตามความเห็นทางที่สองนี้ได้มีคำพิพากษาฎีกาได้วินิจฉัยยืนยันไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 918/2522 ว่า "เช็คพิพาทมีชื่อจำเลยที่ 1 สั่งจ่ายแก่จำเลยที่ 2 หรือผู้ถือจำเลยที่ 2 สลักหลังมอบให้ ส. ส.นำเช็คนั้นไปแลกเงินสดจากโจทก์ โจทก์จึงเป็นผู้ทรงโดยชอบ เมื่อเช็คนำไปขอรับเงินไม่ได้ จำเลยที่ 2 ในฐานะผู้สลักหลังจึงต้องรับผิดใช้เงินแก่โจทก์ แม้ลายมือชื่อจำเลยที่ 1 ผู้สั่งจ่ายเป็นลายมือชื่อปลอมก็ตาม"

ผู้เขียนมีความเห็นด้วยกับทางความเห็นที่สอง เพราะถึงแม้ว่าลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายตัวผู้ถือนั้นจะเป็นลายมือชื่อปลอม มิใช่ลายมือชื่อที่แท้จริงของผู้สั่งจ่าย แต่เมื่อมีบุคคลใดมาลงลายมือชื่อเป็นผู้สั่งจ่ายก็ถือได้ว่า ตั๋วเงินฉบับนั้นมีลายมือชื่อของบุคคลที่ลงไว้ในฐานะเป็นผู้สั่งจ่ายตั๋วเงินแล้ว แต่ไม่ทราบว่าเป็นใครเท่านั้น ดังนั้นการที่ผู้สลักหลังตั๋วผู้ถือได้มาลงลายมือชื่อสลักหลังตั๋วไว้ ภายหลังที่ได้มีการปลอมลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายแล้ว ผู้สลักหลังตั๋วผู้ถือจึงยังคงต้องรับผิดตามตั๋วเงินต่อผู้ทรง เพราะการที่ตนได้มาลงลายมือชื่อสลักหลังไว้ตามผลแห่งบทบัญญัติ มาตรา 1006 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ปัญหาว่า การที่ผู้สั่งจ่ายตั๋วเงินซึ่งสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ และได้สลักหลังตั๋วเงินนั้น จะถือว่าผู้สั่งจ่ายอาวัลเป็นประกันให้แก่ตนเองได้หรือไม่ ในเรื่องนี้นักกฎหมายไทยมีความเห็นออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

ฝ่ายที่หนึ่งเห็นว่า การอาวัลนั้นจะทำได้เฉพาะแต่เป็นการอาวัลให้แก่บุคคลอื่นเท่านั้น จะอาวัลให้แก่ตัวเองไม่ได้[1] เพราะการอาวัลเป็นการประกันการชำระหนี้ด้วยความสามารถในการชำระหนี้ของบุคคลอย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับกรณีของผู้ค้ำประกัน ซึ่งตามมาตรา 680 ป.พ.พ. ได้บัญญัติเอาไว้โดยแจ้งชัดว่า ผู้ค้ำประกันจะต้องเป็นบุคคลภายนอกเท่านั้น จะเป็นคู่สัญญาเดิมคือ

---

[1]ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยตั๋วเงิน, หน้า 91

เป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ไม่ได้ เช่น ลูกหนี้จะทำสัญญาค้ำประกันตนเอง ย่อมทำไม่ได้ ตามความเห็นฝ่ายแรกนี้เห็นว่า การอาวัลนั้นแม้จะมีกฎหมายกำหนดให้ผู้ที่เป็นคู่สัญญาตามตั๋วอยู่แล้วเข้ามาเป็นผู้รับอาวัลได้ก็ตาม (มาตรา 938 วรรค 2 ป.พ.พ.) ก็เป็นการขยายตัวบุคคลผู้ที่อาจเข้ามาเป็นผู้รับอาวัลให้มากขึ้นเท่านั้น แต่อย่างไรเสียก็ไม่อาจลบล้างหลักการเดิมของการค้ำประกันด้วยบุคคลที่ว่าลูกหนี้ย่อมไม่อาจค้ำประกันให้แก่ตนเองไปได้ไม่

ฝ่ายที่สองเห็นว่า การอาวัลนั้นย่อมจะอาวัลเพื่อเป็นประกันหนี้ของตนเองได้ เพราะกฎหมายเปิดช่องให้กระทำได้อยู่แล้วประการหนึ่ง คือยอมให้คู่สัญญาในตั๋วเงินเข้าเป็นผู้รับอาวัลได้และยิ่งกว่านั้น ก็ไม่มีบทกฎหมายวางข้อจำกัดเอาไว้ด้วยว่า จะอาวัลให้กับตนเองไม่ได้อีกประการหนึ่ง สำหรับความเห็นฝ่ายที่สองนี้พยายามยึดถือข้อความในมาตรา 938 วรรค 2 ป.พ.พ. เป็นหลัก ดังนั้นตามความเห็นฝ่ายนี้เห็นว่าการที่ผู้สั่งจ่ายตั๋วเงินซึ่งสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ และได้สลักหลังตั๋วเงินฉบับนั้น น่าจะถือได้ว่า ผู้สั่งจ่ายนั้นอาวัลเป็นประกันให้กับตนเองด้วยตามบทบัญญัติมาตรา 921 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงต้องมีความรับผิดในฐานะเป็นผู้รับอาวัลด้วยอีกฐานะหนึ่งหาใช่ว่าลายมือชื่อของผู้สั่งจ่ายที่ลงไว้ด้านหลังตั๋วผู้ถือไม่มีผลทางกฎหมายตั๋วเงินของไทยแต่ประการใด

สำหรับปัญหาในเรื่อง ผู้สั่งจ่ายตั๋วเงินซึ่งสั่งให้ใช้แก่ผู้ถือ และได้สลักหลังตั๋วเงินนั้นจะถือว่าผู้สั่งจ่ายอาวัลประกันให้กับตนเองได้หรือไม่ สำหรับผู้เขียนมีความเห็นว่าการที่ผู้สั่งจ่ายได้สั่งจ่ายตั๋วชนิดซึ่งสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ และได้ลงลายมือชื่อสลักหลังพร้อมกับส่งมอบตั๋วให้แก่ผู้ถือไป ผู้สั่งจ่ายไม่น่าจะมีความรับผิดในฐานะเป็นผู้รับอาวัลประกันผู้สั่งจ่ายตามมาตรา 921 ป.พ.พ. เพราะเป็นการที่ผู้สั่งจ่ายได้สลักหลังโอนไปซึ่งบรรดาสิทธิอันเกิดแต่ตั๋วเงินในฐานะเป็นผู้สั่งจ่ายตั๋วเงินฉบับนั้น แต่ในกรณีที่มีการสลักหลังตั๋วกลับคืนมายังผู้สั่งจ่ายตามมาตรา 917 วรรค 3 ประกอบมาตรา 353 และผู้สั่งจ่ายได้ลงลายมือชื่อสลักหลังโอนตั๋วฉบับนั้นต่อไปอีก ผู้สั่งจ่ายน่าจะมีความรับผิดในฐานะเป็นผู้รับอาวัลประกันผู้สั่งจ่ายตามมาตรา 921 ป.พ.พ. ด้วยเพราะผู้สั่งจ่ายก็อยู่ในฐานะเป็นผู้สลักหลังตั๋วเงินฉบับนั้นด้วยเช่นกัน.

4.3 สิทธิและความรับผิดของผู้สลักหลังตั๋วผู้ถือ

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การสลักหลังตั๋วผู้ถือย่อมเป็นเพียงประกัน (อาวัล) สำหรับผู้สั่งจ่าย (มาตรา 921) และย่อมอยู่ในบังคับของบทบัญญัติมาตรา 940 ป.พ.พ.[1] ซึ่งบัญญัติว่า

"มาตรา 940 ผู้รับอาวัลย่อมต้องผูกพันเป็นอย่างเดียวกันกับบุคคลซึ่งตนประกัน

แม้ถึงว่าความรับผิดใช้เงินอันผู้รับอาวัลได้ประกันอยู่นั้นจะตกเป็นใช้ไม่ได้ด้วยเหตุใด ๆ นอกจากเพราะทำผิดแบบระเบียบ ท่านว่าข้อที่สัญญารับอาวัลนั้นก็ยังคงสมบูรณ์

เมื่อผู้รับอาวัลได้ใช้เงินไปตามตั๋วแลกเงินนั้น ย่อมได้สิทธิในอันจะไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลซึ่งตนได้ประกันไว้กับบุคคลทั้งหลายผู้รับผิดแทนตัวผู้นั้น"

จากบทบัญญัติมาตรา 940 ป.พ.พ. วรรคแรกนี้ กำหนดให้ผู้สลักหลังตั๋วเงินผู้ถือมีความผูกพันหรือนัยหนึ่งมีสิทธิหน้าที่และความรับผิดเป็นอย่างเดียวกับบุคคลซึ่งตนประกัน (ผู้สั่งจ่าย) กล่าวคือบุคคลซึ่งตนประกัน (ผู้สั่งจ่าย) มีหน้าที่ต้องรับผิดอย่างใดผู้สลักหลังตั๋วผู้ถือ(ผู้รับอาวัล) ก็ต้องมีหน้าที่รับผิดตามที่ตนประกันอย่างนั้น เช่น การฟ้องผู้รับอาวัลผู้สั่งจ่ายเช็คใช้อายุความเช่นเดียวกับฟ้องผู้สั่งจ่าย (คำพิพากษาฎีกาที่ 192/2516) การสลักหลังในฐานะผู้รับอาวัลเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติความรับผิดไว้เป็นกรณีพิเศษตาม ป.พ.พ. มาตรา 940 มิใช่เป็นการสลักหลังโดยทั่ว ๆ ไป ย่อมมีผลผูกพันที่จะต้องรับผิดเช่นเดียวกับผู้สั่งจ่ายซึ่งตนรับประกัน จึงไม่อาจอ้างระยะเวลาตามมาตรา 990 มาเป็นเหตุปฏิเสธความรับผิดได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 3702/2528)และตามมาตรา 967 ป.พ.พ.วรรคแรกยังบัญญัติให้ผู้รับอาวัลต้องร่วมรับผิดต่อผู้ทรงด้วยดังนั้นผู้สลัก–

---

[1]มาตรา 940 นี้ ตรงกับมาตรา 32 ของ Unifrom Law 1930 และมีที่มาจากประมวลกฎหมายพาณิชย์ฝรั่งเศส มาตรา 130

หลังตั๋วผู้ถือจึงมีความรับผิดเป็นลูกหนี้ชั้นต้นเช่นเดียวกับผู้สั่งจ่าย (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 1853/2511, 2181/2517, 393/2518, 313/2521 และ 2460/2526) และตามมาตรา 967 ป.พ.พ.วรรคสอง ผู้ทรงอาจฟ้องให้ผู้สลักหลังตั๋วผู้ถือรับผิดโดยลำพังก็ได้ เช่น ผู้ทรงเช็คฟ้องผู้สั่งจ่ายกับผู้สลักหลังเช็ค ผู้ทรงถอนฟ้องผู้สั่งจ่ายเช็คไม่ทำให้ผู้สลักหลังหลุดพ้นความรับผิด เพราะผู้สลักหลังต้องร่วมกับผู้สั่งจ่ายรับผิดต่อผู้ทรงเช็ค และผู้ทรงเช็คมีสิทธิฟ้องหรือเรียกร้องเงินตามเช็คจากผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลัง หรือจากคนใดเพียงคนเดียวก็ได้ การที่ผู้ทรงฟ้องเรียกเงินตามเช็คจากผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังแล้วถอนฟ้องผู้สั่งจ่ายไปนั้น ไม่ทำให้ผู้สลักหลังหลุดพ้นจากความรับผิดตามเช็ค เพราะแม้ผู้ทรงจะฟ้องเรียกเงินตามเช็คจากผู้สลักหลังเพียงคนเดียว ผู้สลักหลังก็ต้องรับผิดต่อผู้ทรงตามมาตรา 967 ประกอบด้วยมาตรา 989 อยู่แล้ว (คำพิพากษาฎีกา 2576/2518)

ตามบทบัญญัติมาตรา 940 วรรคสองที่ว่า "ความรับผิดใช้เงินอันผู้รับอาวัลได้ประกันอยู่นั้นจะตกเป็นใช้ไม่ได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ " หมายความว่า แม้ลูกหนี้ในตั๋วเงินผู้ที่ถูกผู้รับอาวัลค้ำประกันจะมีข้อต่อสู้เจ้าหนี้อย่างใดก็ตามผู้รับอาวัลจะอ้างมาเป็นข้อต่อสู้ของตนไม่ได้ จะอ้างได้ก็ต่อเมื่อเป็นข้อต่อสู้ว่า มีการทำผิดแบบระเบียบในเรื่องตั๋วเงินเท่านั้น[1] กล่าวคือความในมาตรา 940 วรรคสองนี้เองที่ได้กำหนดเอาไว้ว่าผู้รับอาวัลจะหลุดพ้นก็เพราะเหตุทำผิดแบบระเบียบในเรื่องตั๋วเงินเท่านั้น[2] เช่น จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้สลักหลังเช็คผู้ถือรู้เห็นยินยอมด้วยกับการที่จำเลยที่ 1 ผู้สั่งจ่ายแก้วันที่สั่งจ่ายในเช็คอันเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในข้อสำคัญ จำเลยที่ 2 จึงต้องรับผิดร่วมกับจำเลยที่ 1 ในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อสำคัญในเช็คนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1007 (คำพิพากษาฎีกาที่ 2460/2526)

ตามบทบัญญัติมาตรา 940 วรรคสามได้กำหนดไว้ถึงการใช้สิทธิไล่เบี้ยของผู้รับอาวัล กล่าวคือ เมื่อผู้รับอาวัลได้ใช้เงินตามตั๋วเงินให้แก่ผู้ทรงไปแล้ว ผู้รับอาวัลย่อมมีสิทธิไล่เบี้ยได้กับบุคคลซึ่งตนประกันประการหนึ่งกับบุคคลทั้งหลายผู้รับผิดแทนตัวผู้นั้นอีกประการหนึ่ง

---

[1]จิตติ ติงศภัทิย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเดินสะพัด ตั๋วเงิน, หน้า

[2]แม้กฎหมายจะบังคับไว้แต่เฉพาะการหลุดพ้นเพราะทำผิดแบบระเบียบในเรื่องตั๋วเงินก็ตาม แต่ก็ยังมีอีกหลายสาเหตุที่ทำให้ผู้รับอาวัลหลุดพ้นจากความรับผิดได้ (ดูรายละเอียดเรื่อง การหลุดพ้นจากความรับผิดของผู้รับอาวัล, ชนวัฒน์ เนติโพธิ์, "อาวัล" หน้า 46-64)

ก. ไล่เบี้ยเอากับบุคคลที่ผู้รับอาวัลได้ประกันไว้ กล่าวคือ ผู้รับอาวัลประกันให้แก่ใครแล้ว ต่อมาเมื่อผู้รับอาวัลได้ใช้เงินให้แก่เจ้าหนี้ไปแล้ว ก็ย่อมมาไล่เบี้ยเอากับบุคคลที่ตนเข้าประกันไว้นั้นได้เอง เช่น ความผูกพันของผู้สั่งจ่ายตั๋วแลกเงินกับผู้รับอาวัลซึ่งมีต่อผู้ทรงมิใช่เป็นลูกหนี้ร่วมอันจะต้องรับผิดเป็นส่วนเท่า ๆ กัน เมื่อผู้สั่งจ่ายไม่ชำระเงินตามตั๋วแลกเงิน ผู้รับอาวัลใช้เงินให้ผู้ทรงไปบางส่วน แม้ไม่ถึงกึ่งจำนวนในตั๋วแลกเงินผู้รับอาวัลก็ได้สิทธิในอันที่จะไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สั่งจ่าย (คำพิพากษาฎีกาที่ 343/2516)

ปัญหาว่า ผู้สลักหลังเช็คที่สั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือที่ได้ใช้เงินตามเช็คให้แก่ผู้ทรงแล้วรับโอนเช็คคืนมาและนำเช็คมาฟ้องเรียกเงินตามเช็คจากผู้สั่งจ่ายเช็คนั้น ตามแนวคำพิพากษาฎีกาของไทยได้วางหลักวินิจฉัยไว้โดยปรับบทบัญญัติของกฎหมายเข้ากับข้อเท็จจริงในแต่ละคดีที่บรรยายมาในคำฟ้องของโจทก์ โดยปรับบทกฎหมายแตกต่างกันออกเป็นสามแนวทางดังนี้

<u>แนวที่ 1</u> ถือว่าผู้สลักหลังเช็คผู้ถือที่ได้รับเช็คคืนมาไว้ในความครอบครอง ย่อมเป็นผู้ทรงตามมาตรา 904 ป.พ.พ. จึงมีอำนาจฟ้องเรียกร้องเงินตามเช็คตามมาตรา 967 ป.พ.พ. วรรคหนึ่ง วรรคสอง ดังได้วินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 420/2525 ซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยข้อกฎหมายว่า "ข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติว่า โจทก์เล่นแชร์เป็นหัวหน้าวง จำเลยที่ 1 กับบุคคลอื่นเล่นเป็นลูกวง เมื่อจำเลยที่ 1 ประมูลแชร์ได้ จำเลยที่ 2 ได้นำเช็คธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาธนบุรี เฉพาะที่พิพาทกันในคดีนี้ 4 ฉบับ ตามเอกสารหมาย จ.2 ถึง จ.5 ซึ่งจำเลยที่ 1 เป็นผู้สั่งจ่ายมาให้โจทก์เพื่อมอบให้แก่ลูกวงที่ยังไม่ได้ประมูล หากถึงคราวลูกวงนั้นประมูลแชร์ได้จะได้นำเช็คไปเรียกเก็บเงินจากธนาคาร จำเลยที่ 2 ได้ลงลายมือชื่อไว้ที่ด้านหลังเช็ค โดยไม่มีข้อความใด ๆ ด้วย โจทก์ในฐานะหัวหน้าวง ซึ่งต้องรับผิดใช้เงินเมื่อลูกวงประมูลแชร์ได้จึงได้ลงลายมือชื่อเป็นประกันไว้ที่ด้านหลังเช็ค และมอบเช็คนั้นให้แก่ลูกวงที่ยังไม่ได้ประมูลไป ครั้นเมื่อลูกวงที่รับเช็คไว้ประมูลแชร์ได้และเช็คไปเรียกเก็บเงินที่ธนาคารปรากฏว่าธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินดังใบคืนเช็คเอกสารหมาย จ.6 ถึง จ.9 โจทก์จึงต้องรับผิดชำระเงินตามเช็ครวม 80,000 บาท ให้แก่ลูกวงนั้น และรับเช็คทั้งสี่ฉบับคืนมา

พิเคราะห์แล้ว ปัญหาที่ว่าจำเลยที่ 2 มิได้อยู่ในฐานะผู้สลักหลังเช็คพิพาทเป็นประกันนั้น เห็นว่าเช็คพิพาทเป็นเช็คสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ การที่จำเลยที่ 2 ลงลายมือชื่อไว้ที่ด้านหลังเช็ค ย่อมเป็นการสลักหลังเป็นประกัน (อาวัล) สำหรับผู้สั่งจ่าย ตามมาตรา 921, 989 ทั้งนี้

ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 1169/2514 คดีระหว่างนายสุเทพ ศันสกุล โจทก์ นายโค้วเชี่ยงยิ้ง กับพวก จำเลย จำเลยที่ 2 จึงต้องรับผิดต่อผู้ทรงอย่างเดียวกับผู้สั่งจ่าย ส่วนปัญหาที่ว่า โจทก์กับจำเลยที่ 2 เป็นผู้ประกันผู้สั่งจ่ายด้วยกัน โจทก์ไม่มีสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่จำเลยที่ 2 นั้น ศาลฎีกาเห็นว่า โจทก์ฟ้องคดีในฐานะเป็นหัวหน้าวงแชร์ใช้เงินตามเช็คพิพาทแทนจำเลยที่ 1 และได้รับเช็คคืนมาไว้ในความครอบครองด้วย การที่โจทก์รับเช็คพิพาทซึ่งเป็นเช็คผู้ถือมาไว้ในมือ โจทก์ย่อมเป็นผู้ทรง จำเลยที่ 2 จึงต้องรับผิดใช้เงินตามเช็คให้แก่โจทก์" และได้มีคำพิพากษาฎีกาได้วินิจฉัยไว้เดินตามแนวคำพิพากษาฎีกาฉบับนี้ ในคำพิพากษาฎีกาที่ 2356/2529[1] เมื่อโจทก์ได้รับเช็คคืนมาจึงมาฐานะเป็นผู้ทรงเช็คพิพาทมีสิทธิฟ้องจำเลยซึ่งเป็นผู้สั่งจ่ายภายในระยะเวลา 1 ปี นับแต่วันที่ตั๋วเงินถึงกำหนดตามมาตรา 1002 (คำพิพากษาฎีกาที่ 922/2526) กรณีไม่เข้ามาตรา 1003 ซึ่งมีอายุความ 6 เดือน นับแต่วันที่ผู้สลักหลังเข้าถือเอาตั๋วและใช้เงิน เพราะโจทก์ไม่ใช่ผู้สลักหลังตามกฎหมาย (คำพิพากษาฎีกาที่ 1752/2526)

กล่าวโดยสรุป ตามแนวที่ 1 นี้ที่ศาลฎีกาปรับบทกฎหมายเข้ากับข้อเท็จจริงในคดี โดยถือว่าผู้สลักหลังเช็คผู้ถือที่ได้รับเช็คคืนมาไว้ในความครอบครอง ย่อมมีฐานะเป็นผู้ทรงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904 นั้น ผู้เขียนมีความเห็นด้วยกับการปรับบทกฎหมายดังกล่าว เพราะตามกฎหมายตั๋วเงินของไทยไม่ได้มีบทบัญญัติไว้ว่า การเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายนั้นจะต้องได้ตั๋วเงินมาก่อนตั๋วถึงกำหนดใช้เงินและไม่รู้ว่าตั๋วเงินนั้น ขาดความเชื่อถือมาก่อน ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 29(1)(ก) แห่ง Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษ และในมาตรา 3-302 แห่ง Unifrom Commercial Code ของสหรัฐอเมริกา อีกทั้งตามบทบัญญัติมาตรา 924 ป.พ.พ. ก็ไม่นำไปใช้บังคับกับเรื่องเช็ค (ดูมาตรา 989 ป.พ.พ.) ด้วยเหตุนี้เช็คที่สลักหลังโอนสิทธิให้แก่กันภายหลังที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินแล้วจึงไม่อยู่ในบังคับมาตรา 924

---

[1]คำพิพากษาฎีกาที่ 2356/2529 "จำเลยเป็นผู้สั่งจ่ายเช็คพิพาทมอบให้แก่โจทก์ไปแลกเงินสดจาก ส. โดยโจทก์ได้ลงลายมือชื่อสลักหลังเช็คพิพาทซึ่งเป็นเช็คที่สั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ การสลักหลังจึงเป็นเพียงประกัน (อาวัล) สำหรับผู้สั่งจ่าย คือ จำเลย เมื่อโจทก์ได้ใช้เงินตามเช็คซึ่งธนาคารได้ปฏิเสธการจ่ายเงินแล้วให้แก่ ส.ผู้ทรงคนเดิมและรับมอบเช็คคืนมา โจทก์ผู้ถือกับมีฐานะเป็นผู้ทรงมีอำนาจฟ้องเรียกร้องเงินตามเช็คจากจำเลยได้"

(คำพิพากษาฎีกา 313/2521) ดังนั้น ผู้สลักหลังเช็คผู้ถือที่ได้ใช้เงินตามเช็คให้แก่ผู้ทรงและได้รับโอนเช็คคืนมาไว้ในความครอบครอง จึงเป็นผู้ถือและย่อมอยู่ในฐานะเป็นผู้ทรงตามมาตรา 904 ป.พ.พ. จึงมีอำนาจฟ้องตามมาตรา 967 ป.พ.พ. วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

แนวที่ 2 ถือว่าผู้สลักหลังเช็คผู้ถือตามมาตรา 921 เป็นบุคคลซึ่งได้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินและเข้าถือเอาตั๋วเงินนั้นในการที่จะใช้บังคับเอาแก่ผู้ที่มีความผูกพันอยู่แล้วก่อนตนตามมาตรา 967 ป.พ.พ. วรรคสาม ดังได้วินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 3421/2525 โดยมีข้อความตอนหนึ่ง ".....ศาลฎีกาเห็นว่า เช็คพิพาทเป็นเช็คอันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ ย่อมโอนให้แก่กันได้ด้วยการส่งมอบ เมื่อโจทก์ได้รับเช็คพิพาทไว้ในครอบครอง โจทก์จึงเป็นผู้ทรงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904 ถึงแม้โจทก์จะสลักหลังโอนเช็คให้นายประสิทธิ์ และนายประสิทธิ์นำเช็คไปเรียกเก็บเงินจากธนาคารไม่ได้ ซึ่งถือว่านายประสิทธิ์เป็นผู้เสียหายในขณะที่เช็คถูกปฏิเสธการจ่ายเงิน โจทก์มิใช่ผู้เสียหาย แต่เมื่อโจทก์ได้รับเช็คพิพาทคืนมา โจทก์ก็ย่อมมีสิทธิเช่นเดียวกับผู้ทรงในการที่จะบังคับเอาแก่ผู้ที่มีความผูกพันอยู่แล้วก่อนตน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 967 ประกอบกับมาตรา 989 การที่โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หาทำให้โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องคดีแพ่งไปด้วยไม่

ฎีกาของจำเลยข้อสองซึ่งเป็นข้อสุดท้าย ศาลฎีกาเห็นว่าจำเลยที่ 2 ลงลายมือชื่อไว้ที่ด้านหลังเช็คพิพาท ย่อมเป็นผู้สลักหลัง เมื่อจำเลยที่ 2 เป็นผู้สลักหลังอยู่ก่อนโจทก์ ก็ต้องรับผิดต่อโจทก์....."

ท่านอาจารย์อัมพร ณ ตะกั่วทุ่งได้ให้ความเห็นไว้ในหมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกาฉบับดังกล่าวไว้ว่า "เข้าใจว่า ที่ศาลฎีกาปรับบทดังกล่าว เพราะโจทก์สลักหลังเช็คผู้ถือย่อมเป็นเพียงประกัน (อาวัล) สำหรับผู้สั่งจ่ายตามมาตรา 921, 989 และเมื่อโจทก์ผู้รับอาวัลได้ใช้เงินไปตามเช็คแล้ว ย่อมได้สิทธิในอันจะไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลซึ่งตนได้ประกันไว้ กับทั้งบุคคลทั้งหลายผู้รับผิดแทนตัวผู้นั้น ตามมาตรา 940 วรรคสาม, มาตรา 989 โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องตามมาตรา 967 วรรคสาม"

ด้วยความเคารพต่อคำพิพากษาฎีกาฉบับดังกล่าว ผู้เขียนมีความเห็นว่า ตามฎีกาดังกล่าวศาลฎีกาได้ปรับบทกฎหมายไว้แต่แรกแล้วว่า เมื่อโจทก์ได้รับเช็คพิพาทไว้ในความครอบครอง โจทก์จึงเป็นผู้ทรงตามมาตรา 904 ป.พ.พ. มีสิทธิฟ้องเรียกเงินตามเช็คจากผู้สั่งจ่ายเช็คได้ตามมาตรา 900, 914 และฟ้องเรียกเงินตามเช็คจากผู้สลักหลังเช็คผู้ถือได้ตามมาตรา 900,921, 940,967

วรรค 1 และ 2 (ตามแนวที่ 1) แต่การที่ศาลฎีกาปรับบทกฎหมายต่อไปอีกว่า เมื่อโจทก์ได้รับเช็คพิพาทคืนมา โจทก์ก็ย่อมมีสิทธิเช่นเดียวกับผู้ทรงในการที่จะบังคับเอาแก่ผู้ที่มีความผูกพันอยู่แล้วก่อนตน ตามมาตรา 967 ป.พ.พ. ผู้เขียนเข้าใจว่าที่ศาลฎีกาอ้างมาตรา 967 ที่ว่าเป็น "ผู้ที่มีความผูกพันอยู่แล้วก่อนตน" ก็เพราะตามทางพิจารณาในคดีดังกล่าวได้ความว่า จำเลยที่ 2 เป็นผู้สลักหลังเช็คผู้ถืออยู่ก่อนโจทก์ ศาลฎีกาจึงนำบทบัญญัติมาตรา 967 วรรคสามขึ้นมาปรับกับคดีดังกล่าวด้วยนั้น ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับการที่ศาลฎีกาได้นำบทบัญญัติตามมาตรา 967 วรรคสามเข้าไปปรับกับข้อเท็จจริงในคดีดังกล่าวด้วย เพราะผู้สลักหลังเช็คผู้ถือไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้สลักหลังตามมาตรา 914 ป.พ.พ. (ดูคำพิพากษาฎีกา 2181/2517) แต่อยู่ในฐานะเป็นผู้รับอาวัลประกันผู้สั่งจ่ายเช่นเดียวกับโจทก์ ดังนั้นการที่โจทก์จะมาใช้สิทธิไล่เบี้ยเอากับจำเลยที่ 2 ซึ่งอยู่ในฐานะที่ประกันผู้สั่งจ่ายคนเดียวกันน่าจะไม่ได้ ดังความเห็นของท่านศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์ ได้อธิบายไว้ว่า "เมื่อผู้รับอาวัลได้ใช้เงินไปตามตั๋วเงินแล้วย่อมได้สิทธิในอันจะไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลซึ่งตนได้ประกันไว้ กับทั้งบุคคลทั้งหลายผู้รับผิดแทนตัวลูกหนี้ที่ตนค้ำประกันนั้น (มาตรา 940 วรรค 3) แต่จะไล่เบี้ยกันเองในระหว่างผู้รับอาวัลหลายคนที่ต่างคนต่างเข้ารับอาวัลบุคคลเดียวกันไม่ได้ เพราะต่างก็เป็นผู้รับผิดในลำดับเดียวกัน ไม่ใช่ลำดับก่อนหลัง กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ให้ทำเช่นนั้นได้ และมิได้บัญญัติให้บังคับตามทำนอง มาตรา 682 วรรค 2 ด้วย แม้ผู้รับอาวัลจะต้องร่วมกับผู้รับผิดคนอื่น ๆ ในตั๋วเงินก็เป็นแต่รับผิดต่อผู้ทรงแต่ระหว่างผู้รับอาวัลกับผู้ที่ผู้รับอาวัลค้ำประกันไว้ และผู้ที่ต้องรับผิดแทนด้วยนั้นมิใช่ลูกหนี้ร่วมกันที่จะต้องแบ่งส่วนความรับผิดระหว่างกันตามมาตรา 296"[1] ฉะนั้น ผู้รับอาวัลผู้ชำระเงินไปแล้วจึงไม่อาจมาไล่เบี้ยจากผู้รับอาวัลที่ตนประกันให้แก่ลูกหนี้คนเดียวกันได้ และคำว่า "ผู้ที่มีความผูกพันอยู่แล้วก่อนตน" ตามมาตรา 967 วรรคสามนี้แปลมาจาก "prior parties" ซึ่งหมายความถึงผู้รับผิดก่อนตนนั้นที่ควรจะเป็นคือ "คู่สัญญาคนก่อน ๆ " ในมาตรา 906 หมายถึง ผู้สั่งจ่าย ผู้ออกตั๋วเงินและผู้สลักหลังคนก่อน ๆ ไม่หมายรวมถึงผู้รับอาวัลผู้สั่งจ่ายด้วยกันซึ่งเป็นคู่สัญญาคนเดียวกัน แต่ฎีกาที่ 3421/2525 นำมาตรา 967 ไปใช้แก่กรณีผู้สลักหลังเช็คผู้ถือซึ่งรับผิดในฐานะผู้รับอาวัลไล่เบี้ย

---

[1]จิตติ ติงศภัทิย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยบัตรเงินสะพัด ตั๋วเงิน, หน้า 115

กันเอง เพราะได้รับตั๋วคืนมาโดยอ้างว่าเป็นผู้ทรงตั๋วผู้ถือด้วย ซึ่งข้อโต้เถียงไม่มีถึงคู่สัญญาคนก่อน ๆ หมายความถึง ผู้รับอาวัลผู้สั่งจ่ายด้วยกันหรือไม่[1]

แนวที่ 3 ถือว่าการสลักหลังเช็คผู้ถือนั้นเป็นเพียงประกัน อาวัลสำหรับผู้สั่งจ่ายตามมาตรา 921 เมื่อโจทก์ผู้รับอาวัลได้ใช้เงินไปตามเช็คแล้ว ย่อมได้สิทธิในอันจะไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลซึ่งตนได้ประกันไว้ตามมาตรา 940 ประกอบมาตรา 989 ดังได้วินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 3506/2528 ซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดกฎหมายว่า "คดีมีปัญหาในชั้นนี้ว่าสิทธิเรียกร้องของโจทก์ขาดอายุความแล้วหรือไม่ เห็นว่าจำเลยสั่งจ่ายเช็คให้แก่ผู้ถือโจทก์สลักหลังเช็คโดยมิได้ระบุข้อความใด ๆ ไว้ แล้วนำไปขายลดให้แก่บุคคลภายนอก ผู้รับซื้อเช็คไว้ย่อมเป็นผู้ทรงเช็ค การสลักหลังเช็คของโจทก์ จึงเป็นเพียงประกันหนี้ตามเช็คพิพาทที่จำเลยจะต้องรับผิดต่อผู้ทรงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 921 ประกอบด้วยมาตรา 989 โจทก์ยอมอยู่ในฐานะผู้ค้ำประกันหนี้ตามเช็คของจำเลย และเข้ารับช่วงสิทธิของผู้ทรงเช็คบรรดามีเหนือจำเลยด้วย ที่จำเลยฎีกาว่า เมื่อโจทก์รับช่วงสิทธิของผู้ทรงเช็คแล้วสิทธิเรียกร้องของโจทก์ย่อมตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1002 เช่นเดียวกับผู้ทรงเช็ค ฟ้องโจทก์จึงขาดอายุความนั้น เห็นว่าตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะอายุความ เป็นเรื่องการกำหนดเวลาให้ใช้สิทธิเรียกร้องเรื่องหนี้สิน ซึ่งตามปกติอายุความฟ้องร้องมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นเรื่อง ๆ สั้นยาวต่างกัน ถ้าเรื่องใดมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะก็ต้องใช้อายุความตามที่บัญญัติไว้ ถ้ามิได้บัญญัติไว้ ก็ต้องใช้อายุความทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 164 คือ มีกำหนด 10 ปี เมื่อคดีนี้ โจทก์รับช่วงสิทธิมาจากผู้ทรงเช็ค โดยไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะให้ผู้รับช่วงสิทธิจากผู้ทรงเช็คจะต้องฟ้องร้องภายในกำหนดเวลาเท่าใด และความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1002 บัญญัติไว้แต่เพียงว่าในคดีที่ผู้ทรงเช็คฟ้องผู้สลักหลังและผู้สั่งจ่าย ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นหนึ่งปี มิได้กล่าวถึงบุคคลอื่นใดอีกนอกจากผู้ทรงตั๋วเงิน เช่นนี้ บทบัญญัติดังกล่าวจึงใช้บังคับเฉพาะแก่ผู้ทรงตั๋วเงินเท่านั้น โจทก์เป็นผู้รับช่วงสิทธิมาจากผู้ทรงเช็คพิพาท สิทธิเรียกร้องของโจทก์ในฐานะผู้รับช่วงสิทธิมาจากผู้ทรงจึงมีอายุความ 10 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 164 คดีโจทก์ไม่ขาดอายุความ แต่ที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า โจทก์

---

[1]เรื่องเดียวกัน, หน้า 127

อยู่ในฐานะเป็นผู้สลักหลังเช็คด้วย สิทธิเรียกร้องของโจทก์ตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งอายุความหกเดือน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1003 ไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา ส่วนที่วินิจฉัยว่าคดีโจทก์ยังไม่ขาดอายุโดยผลแห่งบทบัญญัติดังกล่าวและพิพากษายืนตามศาลชั้นต้นนั้น ศาลฎีกาเห็นด้วยในผล"

ข้อสนับสนุนความเห็นแนวที่สามที่ถือว่าการที่ผู้สลักหลังตั๋วผู้ถือได้เข้าใช้เงินและเข้าถือเอาตั๋วเงินนั้นเป็นการรับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้มาตามมาตรา 229(3) ป.พ.พ.[1] และไม่ตกอยู่ภายใต้อายุความอย่างเดียวกับเจ้าหนี้ผู้นั้น เพราะ[2]

1. การรับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้มาบังคับไล่เบี้ยต่อไปนั้นเป็นคนละเรื่องกับอายุความ เพราะอายุความจะเริ่มนับก็ต่อเมื่ออาจใช้สิทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไปตามมาตรา 169 ฉะนั้น การจะเอาอายุความของเจ้าหนี้ ซึ่งเริ่มนับมาแล้วมาเป็นอายุความของผู้รับช่วงสิทธิจึงย่อมเป็นไปไม่ได้เพราะขัดกับมาตรา 169 ดังกล่าว

2. การแปลกฎหมายว่า การรับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ เป็นเหตุให้ต้องรับเอาอายุความซึ่งมีกำหนด 1 ปี ตามมาตรา 1002 ป.พ.พ. มาใช้ด้วยแล้ว ก็จะเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้รับอาวัล หรือผู้ที่ใช้เงินแก่เจ้าหนี้นั้นเป็นอย่างมาก เช่น เจ้าหนี้ฟ้องเอาจากผู้สลักหลังและศาลได้พิพากษาให้ผู้สลักหลังใช้เงินแก่เจ้าหนี้ไปเมื่อพ้นระยะเวลา 1 ปี นับแต่วันที่ตั๋วนั้นถึงกำหนดแล้ว หากถือว่าเป็นการที่ผู้สลักหลังรับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ หรือนัยหนึ่งผู้ทรง ทำให้ต้องใช้อายุความตามมาตรา 1002 ซึ่งเป็นกำหนดอายุความฟ้องร้องของผู้ทรงมาบังคับ จะเห็นว่าในกรณีนี้ผู้สลักหลังผู้นั้นก็ไม่อาจจะไปฟ้องผู้สลักหลังคนอื่นหรือผู้สั่งจ่ายได้อีก เพราะพ้นกำหนดอายุความมาเสีย

---

[1]มาตรา 229 "การรับช่วงสิทธิย่อมมีขึ้นด้วยอำนาจกฎหมาย และย่อมสำเร็จเป็นประโยชน์แก่บุคคล

(3) บุคคลผู้มีความผูกพันร่วมกับผู้อื่น หรือเพื่อผู้อื่นในอันจะต้องใช้หนี้ มีส่วนได้เสียด้วยในการใช้หนี้นั้นและเข้าใช้หนี้นั้น"

[2]ธนวัฒน์ เนติโพธิ์, "อาวัล" หน้า 78

แล้วเป็นต้น แต่ถ้าถือว่าการรับช่วงสิทธิไม่เป็นเหตุให้อายุความเริ่มใหม่แล้ว เขาก็ยังมีโอกาสฟ้องไล่เบี้ยกันต่อ ๆ ไปได้ตามอายุความในมาตรา 1003 ดังนั้น การแปลกฎหมายดังนี้จึงน่าจะชอบธรรมกว่า

3. หากกฎหมายเองยอมรับว่า การรับช่วงสิทธิของผู้ทรงมาแล้วต้องนำอายุความของผู้ทรงมาใช้ด้วยแล้ว ก็คงไม่ต้องเขียนมาตรา 1003 เอาไว้อีก เพราะไม่ว่าใครก็ตามที่ถูกผู้ทรงฟ้องก็จะต้องรับช่วงสิทธิของผู้ทรงมาฟ้องและใช้อายุความตามมาตรา 1002 กันหมด อายุความตามมาตรา 1003 เลยไม่มีที่ใช้ซึ่งถ้าหากประสงค์จะไม่ใช้มาตรา 1003 แล้วก็ไม่ทราบว่าจะมาบัญญัติเอาไว้อีกทำไม

ข้อโต้แย้งความเห็นแนวที่สามซึ่งเป็นความเห็นของผู้เขียนด้วยเห็นว่า การที่ผู้สลักหลังตั๋วผู้ถือได้เข้าใช้เงินและเข้าถือเอาตั๋วเงินนั้นไม่ใช่เป็นการรับช่วงสิทธิ[1] เพราะตามมาตรา 940 วรรคสามบัญญัติว่า "เมื่อผู้รับอาวัลได้ใช้เงินไปตามตั๋วแลกเงินแล้ว ย่อมได้สิทธิในอันจะไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลซึ่งตนได้ประกันไว้ กับทั้งบุคคลทั้งหลายผู้รับผิดแทนตัวผู้นั้น" จะเห็นได้ว่าการที่ผู้รับอาวัลเข้าใช้เงินและถือเอาตั๋วเงินนั้น ผู้รับอาวัลมีสิทธิไล่เบี้ย ซึ่งเป็นสิทธิที่กำหนดโดยกฎหมายเองและใช้อายุความ 10 ปีตามมาตรา 164 ป.พ.พ. ได้อยู่แล้ว ดังนั้นการที่จะแปลกฎหมายว่า การที่ผู้สลักหลังตั๋วผู้ถือเข้าใช้เงินและถือเอาตั๋วเงินนั้นเป็นการรับช่วงสิทธิของผู้ทรงตามมาตรา 229 (3) ป.พ.พ. และใช้อายุความทั่วไป คือ 10 ปี ตามมาตรา 164 ป.พ.พ. โดยไม่ใช้อายุความของผู้ทรงตามมาตรา 1002 ดังคำพิพากษาฎีกาที่ 3506/2528 ได้วินิจฉัย แม้จะเป็นธรรม แต่ก็ยังเข้าใจลำบากกว่ารับช่วงสิทธิจากผู้ทรง ทำไมไม่ใช้อายุความของผู้ทรง ถ้าอย่างนั้นการรับช่วงสิทธิในเหตุอื่น ๆ จะ 10 ปี หมดหรือไม่ ส่วนกรณีตามมาตรา 1003 ก็เช่นกัน การที่คู่สัญญา

---

[1]การรับช่วงสิทธิ หมายความว่า การใช้สิทธิของผู้อื่นในนามของตนเองกล่าวคือ ผู้จ่ายเงินซึ่งสุจริตสามารถได้ไปทั้งสิทธิและหน้าที่ (Subrogation means "stepping into the shoes of." It should be noted that the payer for honour takes over both the rights and the duties) (Maurice Megrah, The Bills of Exchange Act, 1882, p. 69

แต่ละคนมีอำนาจฟ้องเป็นเพราะบทบัญญัติมาตรา 967 วรรค 3[1] บัญญัติไว้ไม่ใช่เพราะรับช่วงสิทธิใครมาทั้งสิ้น

ข. ไล่เบี้ยเอากับบุคคลที่ต้องรับผิดแทนตัวลูกหนี้ที่อาวัลประกันไว้ กล่าวคือ หมายความถึง บุคคลที่ต้องรับผิดต่อบุคคลที่ผู้อาวัลได้ประกันไว้นั่นเอง ดังนั้น เมื่อผู้รับอาวัลได้ใช้เงินตามตั๋วเงินแล้ว นอกจากผู้รับอาวัลมีสิทธิไล่เบี้ยเอากับบุคคลซึ่งตนประกันแล้วยังมีสิทธิที่จะใช้สิทธิของบุคคลซึ่งตนประกันไล่เบี้ยเอากับคู่สัญญาคนอื่นที่ต้องรับผิดต่อบุคคลซึ่งตนประกันได้

ปัญหาที่น่าพิจารณาว่า ผู้สลักหลังตั๋วเงินอันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือหลายคนซึ่งต่างต้องรับผิดในฐานประกัน (อาวัล) ผู้สั่งจ่ายตามมาตรา 900, 921, 940 ถ้าผู้สลักหลังคนหนึ่งได้ใช้เงินให้แก่ผู้ทรงไปแล้วและได้รับมอบตั๋วเงินนั้นคืนมา บุคคลผู้นั้นจะมาใช้สิทธิเรียกร้องเอากับผู้สลักหลังคนอื่น ๆ ซึ่งเป็นผู้รับอาวัลประกันผู้สั่งจ่ายด้วยกันได้หรือไม่ ในเรื่องนี้มีความเห็นทางกฎหมายออกได้เป็นกรณีดังต่อไปนี้

1. ในเรื่องการใช้สิทธิไล่เบี้ยตามมาตรา 940 ป.พ.พ. ซึ่งความเห็นทางกฎหมายฝ่ายนี้เห็นว่า ผู้รับอาวัลนั้นจะไล่เบี้ยเอาแก่เฉพาะบุคคลที่ตนเป็นประกันหรือบุคคลที่ต้องรับผิดต่อบุคคลที่ตนประกันเท่านั้น ผู้รับอาวัลคนอื่น ๆ ที่ประกันลูกหนี้คนเดียวกันจึงไม่ใช่บุคคลที่จะไล่เบี้ยได้อย่างบุคคลสองพวกนั้น เพราะต่างก็เป็นผู้รับผิดในลำดับเดียวกันไม่ใช่ลำดับก่อนหลังกัน และก็ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายให้ทำเช่นนั้นได้ ประกอบทั้งไม่มีกฎหมายบังคับให้ผู้รับอาวัลที่เป็นประกันหนี้รายเดียวกันต้องรับผิดในฐานะลูกหนี้ร่วมอย่างผู้ค้ำประกันตาม ป.พ.พ. มาตรา 682 อันจะไล่เบี้ยในระหว่างกันได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 296 ฉะนั้นผู้รับอาวัลผู้ที่ชำระเงินไปแล้ว จึงไม่อาจมาไล่เบี้ยจากผู้รับอาวัลที่ประกันให้แก่ลูกหนี้คนเดียวกันได้อย่างไรก็ดี กรณีที่มีผู้รับอาวัลหลายคนนี้ต้องคู่ลักษณะแห่งการเข้าอาวัลด้วยว่า ผู้รับอาวัลเหล่านั้นมีความมุ่งหมายที่จะเข้าประกันร่วมกันเป็นลูกหนี้ร่วมหรือไม่เพราะอาจเป็นได้ว่าผู้รับอาวัลเหล่านั้นมีเจตนาที่จะเข้าประกันให้แก่ลูกหนี้คนเดียวกันและประสงค์ผูกพันเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ซึ่งถ้าข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีเจตนาเข้าเป็นลูกหนี้ร่วม

---

[1]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 967 วรรคสาม "สิทธิเช่นเดียวกันนี้ ย่อมมีแก่บุคคลทุกคนซึ่งได้ลงลายมือชื่อไว้ในตั๋วเงินและเข้าถือเอาตั๋วเงินนั้น ในการที่จะใช้บังคับเอาแก่ผู้ที่มีความผูกพันอยู่แล้วก่อนตน"

กันจริง ๆ แล้ว เมื่อผู้รับอาวัลคนหนึ่งชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ไปแล้วย่อมจะเรียกร้องให้ผู้รับอาวัลอีกคนหนึ่งที่เป็นลูกหนี้ร่วมกันกับตนแบ่งเฉลี่ยความรับผิดมิใช่เป็นการใช้สิทธิไล่เบี้ยแต่อย่างใด ดังนั้นผู้รับอาวัลจะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอากับผู้รับอาวัลคนอื่น ๆ ในตั๋วเงินฉบับเดียวกันได้ก็ต่อเมื่อเป็นการประกันแก่ลูกหนี้คนละคนกันเท่านั้น (ขอให้ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 3506/2528 ประกอบ)

2. ในเรื่องการเป็นผู้ทรงตั๋วเงินตามมาตรา 904 ป.พ.พ. (ขอให้ดูแนวที่ 1 ที่กล่าวไว้แล้ว) กล่าวคือ ตั๋วเงินนั้นเป็นตั๋วแลกเงินหรือเช็คอันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือซึ่งการโอนเพียงการส่งมอบให้กันก็เป็นการโอนซึ่งบรรดาสิทธิอันเกิดแต่ตั๋วเงินนั้นแล้วตามมาตรา 918, 920 และแม้เป็นเช็คที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินแล้วก็อาจโอนกันได้ (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 313/2521) เมื่อผู้สลักหลังตั๋วหรือเช็คผู้ถือคนใดถูกไล่เบี้ยจึงได้ใช้เงินและได้รับมอบเช็คผู้ถือมา บุคคลนั้นจึงเป็นผู้ทรงตั๋วเงินหรือเช็ค อันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือตามมาตรา 904 มีสิทธิเรียกร้องเงินตามตั๋วจากผู้สั่งจ่ายตามมาตรา 900, 914 และจากผู้สลักหลังตั๋วหรือเช็คอันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือคนอื่น ๆ ได้ตามมาตรา 900, 921, 940, 967 วรรคหนึ่งและสาม และเมื่อถือว่า ผู้สลักหลังตั๋วเงินหรือเช็คอันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือที่ได้รับมอบตั๋วหรือเช็คนั้นคืนมาเป็นผู้ทรงตามมาตรา 904 แล้ว ปัญหาที่ว่า ผู้รับอาวัลหลายคนประกันบุคคลคนเดียวกันจะไล่เบี้ยกันได้หรือไม่จึงไม่เป็นปัญหาที่จำต้องวินิจฉัยอีกต่อไป

อนึ่ง สำหรับตามแนวที่ 2 ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 3421/2525 ที่ถือว่า ผู้สลักหลังที่ได้ใช้เงินและรับมอบตั๋ว หรือเช็คอันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือคืนมาก็อาจใช้สิทธิว่ากล่าวเอาความแก่ผู้ที่มีความผูกพันต้องรับผิดตามเนื้อความในตั๋วอยู่แล้วก่อนตนก็ได้ ตามมาตรา 967 ป.พ.พ. วรรคสามก็เพราะเนื่องจากข้อเท็จจริงในคดีดังกล่าวไม่มีประเด็นข้อโต้เถียงในเรื่องของการเป็นผู้รับอาวัลประกันผู้สั่งจ่ายด้วยกัน อีกทั้งถ้าข้อเท็จจริงในคดีดังกล่าวเปลี่ยนไปว่ามีผู้สลักหลังตั๋วหรือเช็คอันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ ภายหลังผู้สลักหลังที่ได้เข้าใช้เงินตามตั๋วและรับมอบตั๋วหรือเช็คอันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือคืนมา ผู้สลักหลังผู้นั้นจะใช้สิทธิเรียกร้องเอาจากผู้สลักหลังภายหลังตนหรือต่อจากตนได้หรือไม่

จะเห็นได้ว่าตามความเห็นทางกฎหมายทั้ง 2 แนวทางดังกล่าวมีผลทางกฎหมายแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการบรรยายข้อเท็จจริงในคำฟ้องและตามทางพิจารณาที่ได้ความ ซึ่งศาลได้นำบทบัญญัติของกฎหมายเข้ามาปรับบทกับข้อเท็จจริงในคดี โดยเฉพาะในปัญหาเรื่องอายุความ

กล่าวโดยสรุปในปัญหาเรื่องการสลักหลังตั๋วผู้ถือนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยมีบทบัญญัติที่เป็นการพิเศษไว้ในมาตรา 921 กล่าวคือ ไม่ต้องการเจตนาของผู้ลงลายมือชื่อสลักหลังตั๋วซึ่งสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือว่ามีเจตนาจะเข้าประกันการใช้เงินตามตั๋วหรือไม่แต่ประการใด แม้เจตนาที่แท้จริงจะมีเพียงเพื่อต้องการโอนตั๋วเงินให้แก่บุคคลอื่นต่อไปเท่านั้น กฎหมายก็ถือว่าตกอยู่ในฐานะผู้รับอาวัลประกันผู้สั่งจ่ายทันที ซึ่งจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติมาตรา 921 ดังกล่าวไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายในเรื่องการแสดงเจตนาและหลักในเรื่องความรับผิดของคู่สัญญา

5. <u>ปัญหาเกี่ยวกับบุคคลผู้ลงลายมือชื่อด้านหลังตั๋วเงินชนิดระบุชื่อโดยผู้ลงลายมือชื่อไม่ใช่ผู้ทรงตั๋วเงิน</u>

ปัญหาที่นำพิจารณาว่า ผู้ลงลายมือชื่อด้านหลังตั๋วเงินโดยที่ตนไม่ใช่ผู้ทรงตั๋วเงินและแม้ตั๋วเงินนั้นจะเป็นตั๋วชนิดระบุชื่อผู้รับเงิน (ไม่ใช่ตั๋วจดแจ้งสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ) ผู้ลงลายมือชื่อด้านหลังตั๋วเงินดังกล่าวจะมีความรับผิดตามกฎหมายตั๋วเงินหรือไม่ ประการใด

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 900 วรรคแรก บัญญัติว่า "บุคคลผู้ลงลายมือชื่อของตนในตั๋วเงินย่อมจะต้องรับผิดตามเนื้อความในตั๋วเงินนั้น"

ตามความแห่งบทบัญญัติมาตรา 900 ป.พ.พ.นี้ ได้วางหลักความรับผิดของคู่สัญญาในตั๋วเงินทั้งปวงบนมูลฐานแห่งการลงลายมือชื่อในตั๋วเงินของคู่สัญญานั้น (Liability based on signature) เช่นเดียวกับกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 23[1] แห่ง Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษ และมาตรา 3-401[2] แห่ง Unifrom Commercial Code ของสหรัฐอเมริกา

---

[1] Bills of Exchange Act, 1882 Signature essential to Liability
23. No person is Liable as drawer, indorser, or acceptor of a bill who was not signed it as such; provided that.
(1) Where a person signs a bill in a trade or as assumed name, he is Liable there on as if he had signed it in his own name
(2) The signature of the name of a firm is equivalent to the signature by the person so signing of the names of the persons Liable as partners in that firm.

[2] Unifrom Commercial Code
Section 3-401 Signature
(1) No person is Liable on an instrument unless his signature appers thereon.
(2) A signature is made by use of any name, including any trade or assumed name, upon on instrument, or by any word or mark use in Lieu of a written signature.

หลักความรับผิดของคู่สัญญาที่ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินตามบทบัญญัติมาตรา 900 ป.พ.พ.นี้ ต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ[1] คือ

1. ต้องมีการแสดงเจตนาของคู่สัญญาในตั๋วเงิน
2. ต้องมีการลงลายมือชื่อของคู่สัญญาในตั๋วเงิน
3. และคู่สัญญาในตั๋วเงินนั้นต้องรับผิดตามเนื้อความแห่งตั๋วเงิน

จากลักษณะสำคัญ 3 ประการดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ตามบทบัญญัติมาตรา 900 ป.พ.พ. นี้ ไม่ได้หมายความว่า บุคคลทุกคนเมื่อได้มาลงลายมือชื่อในตั๋วเงินแล้วจะต้องมีความรับผิดตามเนื้อความแห่งตั๋วเงินไปหมดแต่หมายความเฉพาะเพียงว่า การลงลายมือชื่อของบุคคลคนนั้นลงในตั๋วเงิน จะมีความรับผิดก็ต่อเมื่อได้กระทำไปโดยมีเจตนาที่จะเข้ามาผูกพันเป็นคู่สัญญาในตั๋วเงินตามหลักของนิติกรรมตามมาตรา 112 ป.พ.พ. และมีบทกฎหมายยอมรับฐานะความรับผิดของคู่สัญญาเช่นว่านั้นด้วยเท่านั้น เช่น มีความรับผิดในฐานะเป็นผู้สั่งจ่าย ผู้ออกตั๋ว ผู้สลักหลัง ผู้รับรอง ผู้รับอาวัล หรือผู้รับรองเพื่อแก้หน้า ขึ้นอยู่กับว่า บุคคลคนนั้นได้ลงชื่อในตั๋วเงินในฐานะใดหรือได้ระบุข้อความลงไปในตั๋วเงินนั้นว่าตนมีความประสงค์จะเข้ารับผิดในฐานะใด ซึ่งก็เป็นไปตามเจตนาหรือความประสงค์ของบุคคลนั้น[2] แต่มีบางกรณี แม้ผู้ที่ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินจะมิได้ระบุความประสงค์ที่ต้องการจะเข้ามารับผิดในฐานะใดก็ตามความรับผิดของเขาก็อาจจะเกิดมีขึ้นได้โดยผลของกฎหมายดังเช่น กรณีตามมาตรา 931 (ความรับผิดของผู้รับรอง) มาตรา 939 วรรค 3 (ความรับผิดของผู้รับอาวัล)[3] และกรณีตามมาตรา 921 แม้ไม่มีเจตนาของผู้ลงลายมือชื่อนั้นว่าประสงค์จะเข้าประกันการใช้เงินตามตั๋ว แต่เจตนาที่แท้จริงมีเพียงเพื่อต้องการโอนตั๋วเงินต่อไป กฎหมายก็ถือว่าต้องรับผิดในฐานะเป็นประกัน (อาวัล) สำหรับผู้สั่งจ่าย

---

[1]โสภณ สุวรรณเนตร์, "ตั๋วเงินที่มีลายมือชื่อปลอม" หน้า 41-74

[2]พิทยา บุญชู, "ความรับผิดของผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงิน" เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงินและเช็ค เสนอที่ ห้อง 112 ห้องประชุมคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2 เมษายน 2526

[2]ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน, หน้า 15

ปัญหาที่ว่า บุคคลผู้ลงลายมือชื่อด้านหลังตั๋วเงินชนิดระบุชื่อโดยผู้ลงลายมือชื่อไม่ใช่ผู้ทรงตั๋วเงินจะมีความรับผิดตามกฎหมายตั๋วเงินหรือไม่นั้น ในเรื่องนี้มีความเห็นทางกฎหมายออกเป็น 2 ทางด้วยกันคือ

ทางที่หนึ่งเห็นว่า ตามกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน ตั๋วเงินที่ระบุชื่อผู้รับเงินและผู้รับเงินไม่ได้สลักหลังโอนตั๋วนั้นแต่มีบุคคลอื่นลงลายมือชื่อที่ด้านหลังตั๋ว การลงชื่อดังกล่าวไม่ใช่การสลักหลัง เพราะว่าบุคคลนั้นไม่ใช่ผู้ทรงตั๋วเงินตามมาตรา 904, 919, 920 ไม่ต้องรับผิดในฐานะผู้สลักหลังตามมาตรา 914 และเมื่อตั๋วเงินนั้นไม่ใช่ตั๋วซึ่งสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ ผู้สลักหลังก็ไม่ต้องรับผิดในฐานะผู้รับอาวัลผู้สั่งจ่ายตามมาตรา 900, 921, 940 และการลงลายมือชื่อที่ด้านหลังตั๋วเงินโดยไม่มีข้อความเป็นการรับอาวัลนั้นไม่ถือว่าเป็นการอาวัล จึงไม่ต้องรับผิดในฐานผู้รับอาวัลด้วยตามมาตรา 939, 940 ดังนั้นจึงไม่ต้องรับผิดตามกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน แต่ถ้าการกระทำของผู้สลักหลังตั๋วต้องด้วยบทบัญญัติกฎหมายลักษณะอื่นก็ต้องรับผิดตามกฎหมายลักษณะอื่นนั้น ตามความเห็นทางที่หนึ่งนี้ได้มีคำพิพากษาฎีกาตัดสินไว้เป็นบรรทัดฐานดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 439/2493 (ไม่ลงพิมพ์)

โจทก์ฟ้องเรียกเงินกู้โดยอ้างตั๋วสัญญาใช้เงิน ซึ่งมีข้อความแสดงแต่เพียงว่า "กรุงเทพฯ 1 สิงหาคม ค.ศ. 1945 ข้าพเจ้าสัญญาว่า จะจ่ายเงินจำนวน 58,000 บาท ให้แก่หม่อมเจ้าฉันทนากร วรวรรณ (โจทก์) เมื่อเรียกร้อง" ดังนี้ย่อมถือว่าเอกสารนั้นเป็นหนังสืออันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมฟ้องบังคับได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 359/2511

การรับรองตั๋วแลกเงินจะมีได้เฉพาะตัวผู้จ่าย จึงจะมีความผูกพันต้องจ่ายเงินตามเนื้อความแห่งคำรับรอง บุคคลที่มิได้เป็นผู้จ่ายแม้เข้ามารับรองตั๋วแลกเงินบุคคลนั้นก็ไม่ต้องรับผิด

ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 359/2511 ท่านอาจารย์อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง ได้ให้ความเห็นไว้ในหมายเหตุว่า

---

[1]อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยตั๋วเงิน, หน้า 159-160

"(1) ข้อเท็จจริง จำเลยที่ 1 ออกตั๋วแลกเงินสั่งจ่ายแก่ธนาคารกรุงเทพ จำกัด โจทก์ ให้เรียกเก็บเงินจาก ส. (ภริยาจำเลยที่ 2) แต่จำเลยที่ 2 ได้ลงลายมือชื่อรับรองที่จะจ่ายเงินตามตั๋วแลกเงินนั้น โจทก์จึงฟ้องให้จำเลยที่ 2 รับผิด ศาลฎีกาพิพากษายกฟ้องโจทก์เกี่ยวกับจำเลยที่ 2 ตามข้อกฎหมายข้างต้น

(2) เข้าใจว่า คดีมีประเด็นเพียงว่า จำเลยที่ 2 ต้องรับผิดในฐานะผู้รับรองตั๋วแลกเงินตามมาตรา 900, 937 เท่านั้น ปัญหาน่าคิดว่า เมื่อจำเลยที่ 2 ไม่ต้องรับผิดตามมาตรา 937 จำเลยที่ 2 อาจรับผิดตามบทกฎหมายอื่นหรือไม่

เห็นว่า การที่จำเลยที่ 2 ซึ่งไม่ใช่ผู้จ่ายหรือผู้สั่งจ่ายลงลายมือชื่อที่ด้านหน้าแห่งตั๋วเงิน แม้จะมีข้อความสำนวนว่า "รับรองแล้ว" ด้วย แต่เมื่อจำเลยที่ 2 ไม่ต้องรับผิดในฐานะผู้รับรองเพราะไม่ใช่ผู้จ่ายลายมือชื่อของจำเลยที่ 2 ในด้านหน้าแห่งตั๋วเงินต้องถือว่าเป็นคำรับอาวัลตามมาตรา 939 วรรคสามและต้องผูกพันเป็นอย่างเดียวกับจำเลยที่ 1 บุคคลซึ่งตนประกันตามมาตรา 939 วรรคสี่, 940"

ทางที่สองเห็นว่า เมื่อบุคคลใดมาลงลายมือชื่อด้านหลังตั๋วเงินโดยเจตนาเพื่อรับผิดในฐานะผู้สลักหลัง แม้ว่าบุคคลนั้นไม่ใช่ผู้ทรง ไม่มีสิทธิสลักหลังโอนตั๋วเงินก็ยังต้องรับผิดตามตั๋วเงินนั้นในฐานะผู้สลักหลังโดยนำไปเปรียบเทียบกับ Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษ มาตรา 56 ซึ่งบัญญัติว่า

Section 56 "Where a person signs a bill otherwise than as drawer or acceptor, he thereby incurs the Liabilities of an indorser to a holder in due course"

ซึ่งถอดความเป็นภาษาไทยได้ดังนี้

มาตรา 56 "เมื่อบุคคลใดลงลายมือชื่อในตั๋วเงินในฐานะอย่างอื่น นอกจากเป็นผู้สั่งจ่าย หรือผู้รับรอง ท่านว่าบุคคลนั้นมีความรับผิดต่อผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย ในฐานะเป็นผู้สลักหลัง"

ตามความเห็นทางที่สองนี้ได้มีคำพิพากษาฎีกาตัดสินไว้เป็นบรรทัดฐานดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1034/2507

จำเลยที่ 1 ลงนามเป็นผู้สั่งจ่ายเช็ค จำเลยที่ 2 ลงนามสลักหลังเช็คนั้น แต่โจทก์ชี้นเงินไม่ได้ เช่นนี้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 900, 967 บุคคลผู้ลงลายมือชื่อของตนในตั๋วเงินย่อมจะต้องรับผิดตามเนื้อความในตั๋วเงินนั้น

เมื่อจำเลยที่ 2 ลงชื่อสลักหลังเช็คซึ่งเป็นตั๋วเงินประเภทหนึ่ง ก็จะปัดตนให้พ้นความรับผิดไปหาได้ไม่ ฐานะของจำเลยที่ 2 ไม่ใช่เป็นผู้ค้ำประกันหรือเป็นผู้รับอาวัล เมื่อเช็คฉบับนี้ทางธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน จำเลยที่ 2 ก็ต้องรับผิดตามที่ตนได้ลงนามสลักหลังเช็คนั้นไว้ด้วย

ท่านอาจารย์อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง ได้ให้ความเห็นไว้ในหมายเหตุว่า[1]

"(1) ตามทางพิจารณาไม่ปรากฏว่าเช็คนั้นเป็นเช็คระบุชื่อผู้รับเงินหรือเป็นเช็คสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ

(2) หากเป็นเช็คให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ จำเลยที่ 2 ผู้สลักหลังต้องรับผิดตามมาตรา 921, 940, 967

(3) ฎีกานี้เข้าใจว่า น่าจะตัดสินตามกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษมาตรา 56

(4) ปัญหาที่น่าคิดว่า การลงลายมือชื่อของจำเลยที่ 2 แม้ไม่มีสิทธิสลักหลังโอนในฐานะผู้สลักหลัง แต่ได้ลงโดยเจตนาค้ำประกันจำเลยที่ 1 ผู้สั่งจ่าย จำเลยที่ 2 จะต้องรับผิดหรือไม่

ข้อนี้ เห็นว่าตามมาตรา 900 บุคคลที่ลงลายมือชื่อด้านหลังเช็คโดยเจตนาที่ประกันการใช้เงินตามเช็คในฐานะผู้ค้ำประกันผู้สั่งจ่าย บุคคลนั้นก็ต้องรับผิดในฐานะผู้สลักหลัง"

คำพิพากษาฎีกาที่ 3788/2524 (ประชุมใหญ่) (ไม่ลงพิมพ์) (นายเนาวรัตน์ พัธโนดม โจทก์ บริษัท การบินแอร์สยาม จำกัด กับพวก จำเลย)

การที่จำเลยลงลายมือชื่อไว้ด้านหลังของเช็ค โดยไม่ปรากฏข้อความว่าใช้ได้เป็นอาวัลหรือสำนวนอื่นใดทำนองเดียวกัน ไม่เป็นการลงลายมือชื่อเป็นผู้รับอาวัลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 939 วรรค 1 และ 2 ประกอบด้วยมาตรา 989

จำเลยลงลายมือชื่อด้านหลังของเช็ค แม้เช็คดังกล่าวระบุชื่อโจทก์เป็นผู้รับเงินขีดฆ่าคำว่าหรือผู้ถือและพิมพ์ข้อความว่า เราปัญชีผู้รับเงินเท่านั้น ห้ามเปลี่ยนมือก็ตาม แต่ด้วยความสมัครใจของจำเลยยอมผูกพันตนต่อโจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรงในอันที่จะรับผิดเป็นอย่าง

---

[1]เรื่องเดียวกัน, หน้า 89

เดียวกับผู้สั่งจ่าย ด้วยการลงลายมือชื่อของตนในตั๋วเงินเพื่อรับผิดตามเนื้อความในตั๋ว ดังบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 ดังนั้นเมื่อธนาคารปฏิเสธจ่ายเงินตามเช็คดังกล่าว จำเลยย่อมต้องรับผิดชำระเงินตามเช็คให้แก่โจทก์[1]

สำหรับปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้เขียนเห็นด้วยเป็นอย่างที่หนึ่งเพราะบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 นี้ ไม่ได้หมายความว่า บุคคลทุกคนเมื่อได้ลงลายมือชื่อของตนในตั๋วเงินฉบับใดก็ต้องรับผิดตามเนื้อความแห่งตั๋วเงินนั้นเสมอไปทุกคน ความรับผิดของบุคคลผู้ลงลายมือชื่อของตนในตั๋วเงินต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ประการดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น กล่าวคือ ต้องมีการแสดงเจตนาในการทำนิติกรรม, ต้องมีการลงลายมือชื่อในตั๋วเงินและต้องมีบทกฎหมายยอมรับฐานะความรับผิดของคู่สัญญาในตั๋วเงินเช่นว่านั้นด้วย ดังนั้นการที่บุคคลใดมาลงลายมือชื่อไว้ในตั๋วเงินแต่มิได้มีเจตนาจะเข้ามาเป็นคู่สัญญาในตั๋วเงินแต่อย่างใด บุคคลผู้นั้นก็ไม่ถูกบังคับให้ต้องรับผิดตามบทบัญญัติมาตรา 900 นี้ และในทำนองเดียวกัน แม้จะเข้ามาลงลายมือชื่อไว้โดยมีเจตนาที่จะผูกพันตนเป็นคู่สัญญาในตั๋วเงิน แต่กระทำผิดแบบระเบียบอันทำให้ไม่เข้าลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดของคู่สัญญาตามที่กฎหมายตั๋วเงินได้กำหนดเอาไว้[2] (ดูฎีกาที่ 359/2511 ตามความเห็นทางที่หนึ่ง) บุคคลผู้นั้นก็น่าจะไม่มีความรับผิดตามตั๋วเงินตามบทบัญญัติมาตรา 900 แต่อย่างใดเพราะบทบัญญัติตามมาตรา 900 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นี้เป็นเพียงบทบัญญัติทั่ว ๆ ไป ซึ่งเป็นหลักของกฎหมายลักษณะตั๋วเงินเท่านั้น ส่วนจะให้รับผิดในฐานะใดนั้นต้องดูในบทบัญญัติเฉพาะเรื่องต่อไป เมื่อไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายมาตราใดกำหนดฐานะความรับผิดของบุคคลผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินดังกล่าวได้ การที่จะให้บุคคลผู้นั้นรับผิดตามตั๋วเงินนั้นโดยอาศัยเหตุตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 แต่อย่างเดียวจึงน่าจะเป็นการไม่เพียงพอ[3] ดังนั้นตามความเห็นทางที่สองที่นำบทบัญญัติมาตรา 900 ประมวลกฎหมายแพ่งและ

---

[1]ประภาศน์ อวยชัย, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา เล่ม 2, (กรุงเทพมหานคร : กรุงสยามการพิมพ์, 2528) หน้า 1215

[2]ชนวัฒน์ เนติโพธิ์, "อาวัล" หน้า 85

[3]พิทยา บุญชู, "ความรับผิดของผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงิน" เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน และเช็ค เสนอที่ ห้อง 112 ห้องประชุมคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2 เมษายน 2526

พาณิชย์โดยไปเทียบเคียงกับมาตรา 56 ของ Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษ เพื่อให้มีความรับผิดตามตั๋วเงินในฐานะเป็นผู้สลักหลังนั้น ผู้เขียนเห็นว่าน่าจะเป็นการไม่ถูกต้องตามกฎหมายตั๋วเงินของไทย เพราะตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวกับตั๋วเงินของไทยในเรื่องการประกันการใช้เงินตามตั๋วนั้น ตามกฎหมายไทยไม่ได้เอามาจากบทบัญญัติใน Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษแต่อย่างใดเลย ตามกฎหมายตั๋วเงินของไทยเราไปรับหลักเรื่องอาวัลของประเทศฝรั่งเศส (มาตรา 130 แห่งประมวลกฎหมายพาณิชย์ของฝรั่งเศส) ซึ่งหลักการในเรื่องอาวัลนี้ไม่มีในระบบกฎหมายตั๋วเงินของประเทศอังกฤษ ตาม Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษ คงมีแต่บทบัญญัติในมาตรา 56 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เป็นเช่นเดียวกับหลักการอาวัลตามกฎหมายฝรั่งเศส คือเพื่อเป็นการเพิ่มหลักประกันหรือเพิ่มคุณค่าให้แก่ตั๋วเงินนั้น ๆ เช่นกันตามบทบัญญัติ มาตรา 56 แห่ง Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษ คำว่า "บุคคลใด" (a person) ตามความในบทบัญญัติมาตรา 56 นี้ หมายความถึงบุคคลภายนอกที่มิใช่เป็นคู่สัญญาในตั๋วมาแต่เดิมไม่ว่าจะในฐานะผู้สั่งจ่าย ผู้รับรองหรือผู้ที่มีสิทธิจะสลักหลังโอนตั๋วเงินนั้นต่อไปก็ตาม (ตาม Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษ มาตรา 31(4) เมื่อผู้ทรงแห่งตั๋วเงินที่สั่งจ่ายตามคำสั่งของคนโอนตั๋วไปโดยมีสินจ้างตอบแทนแต่มิได้สลักหลังตั๋วเงินนั้น ท่านถือว่าการโอนนั้นทำให้ผู้รับโอนได้ไปซึ่งสิทธิของผู้โอนในตั๋วนั้น ในกรณีเช่นนี้ผู้รับโอนยังมีสิทธิที่จะให้ผู้โอนสลักหลังตั๋วให้แก่ตนด้วย) กล่าวคือบุคคลตามมาตรา 56 นี้ ต้องเป็นบุคคลภายนอกที่มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องในตั๋วเงินฉบับนี้มาก่อน ถ้าหากเป็นบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับตั๋วเงินมาก่อน ก็ไม่ถือว่าเป็นการลงนามตามมาตรา 56 การที่บุคคลใดมาลงนามตามมาตรา 56 ก็จะมีความรับผิดในฐานะผู้สลักหลังต่อผู้ทรงตั๋วเงินคนต่อไป ซึ่งความรับผิดของผู้สลักหลังตั๋วเงินนั้น ตาม Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษ ได้บัญญัติเอาไว้ในมาตรา 55(2) ความแตกต่างระหว่างผู้สลักหลังตามมาตรา 55(2) กับ บุคคลผู้ลงนามในตั๋วเงินตามมาตรา 56 อยู่ที่ผู้สลักหลังตามมาตรา 55(2) คือ บุคคลผู้มีสิทธิในตั๋วเงินนั้นอยู่แล้วและได้ส่งมอบสิทธิของตนเช่นนั้นให้แก่บุคคลอื่นต่อไป โดยการลงนามสลักหลังให้ปรากฏเอาไว้ในตั๋วเงิน แต่บุคคลตามมาตรา 56 นั้น เป็นผู้มิได้มีสิทธิอย่างใด ๆ ในตั๋วเงินนั้นมาก่อนและมิได้มีความรับผิดอย่างหนึ่งอย่างใดต่อผู้ทรงตั๋วเงินคนต่อไปด้วย แต่ได้เข้ามาลงนามไว้ในตั๋วเงินโดยมีเจตนาที่จะเข้ามาเป็นคู่สัญญาในตั๋วเงินด้วยเท่านั้น บุคคลภายนอกที่เข้ามาลงนามไว้ในตั๋วตามมาตรา 56 นี้ในทางปฏิบัตินิยมจะลงนามไว้ในด้านหลังตั๋วเงินฉบับนั้นเรียกว่าเป็นการ " Back " ตั๋วเงินและลงลายมือชื่อไว้ซึ่งถือว่าเป็นการสลักหลังเช่นเดียวกัน วัตถุประสงค์

ที่ให้มีการ backing ในตั๋วนั้นก็เพื่อจะเพิ่มความเชื่อถือและคุณค่าของตั๋วฉบับนั้นให้ดียิ่งขึ้นนั้นเอง เพราะหากผู้ที่ไปสลักหลังเป็นผู้มีฐานะดีจนเป็นที่ยอมรับแก่เจ้าหนี้แล้วก็เท่ากับเป็นการเพิ่มเครดิตให้แก่บรรดาผู้สั่งจ่ายหรือผู้รับรองตั๋วเงินนั้นด้วยเช่นกัน[1]

ตัวอย่าง

A ขายสินค้าให้แก่ บริษัท B และเพื่อเป็นการชำระราคา A จะออกตั๋วแลกเงินสั่งบริษัท B ให้จ่ายเงินเพื่อประโยชน์ของ A ซึ่งบริษัท B ก็จะรับรองตั๋วด้วย และเพราะ A เห็นว่าความรับผิดของบริษัท B นั้น ไม่เป็นหลักประกันที่เพียงพอ กรรมการคนใดคนหนึ่งของบริษัท B จึงมักจะลงลายมือชื่อในตั๋วในฐานะส่วนตัวด้วย ถ้าตั๋วได้ถูกออกไปแล้วและได้ลงลายมือชื่อโดยคู่สัญญาต่าง ๆ การสลักหลังของกรรมการในฐานะส่วนตัวในตั๋วจะทำให้เขาต้องรับผิดต่อผู้ทรงที่สุจริต ตามมาตรา 56 กรรมการผู้นี้เรียกว่า "quasi - indorser" และได้กระทำการ " backed "ตั๋ว[2]

หนี้ของบุคคลภายนอกที่กฎหมายให้ถือว่าเป็นผู้สลักหลังตั๋วเงินตามมาตรา 56 แห่ง Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษนี้ จำกัดเฉพาะต่อผู้ทรงและคู่สัญญาคนหลัง ๆ อันเป็นข้อยกเว้นอย่างเดียวกับข้อยกเว้นของผู้สั่งจ่ายตั๋วเงินนั้นเท่านั้น แต่อย่างใดก็ดี การสลักหลังนั้นไม่ก่อให้เกิดข้อยกเว้นอย่างเดียวกับที่มีต่อคู่สัญญาคนก่อน ๆ ในตั๋วเงินนั้นแต่อย่างใด

ตัวอย่าง

นาย ก. ออกตั๋วแลกเงินให้แก่นาย ข. โดยระบุให้นายดำเป็นผู้จ่าย ต่อมานาย ข. ได้สลักหลังโอนตั๋วนั้นให้แก่นาย ค. ต่อมานายแดงซึ่งเป็นบุคคลภายนอกได้เข้ามาลงนามเอาไว้ในตั๋วตามมาตรา 56 หลังจากนั้น นาย ค. จึงได้สลักหลังโอนตั๋วนั้นต่อไปให้แก่ นาย ง. เช่นนี้ ความรับผิดของนายแดงย่อมจะจำกัดอยู่แต่เพียงคู่สัญญาคนต่อ ๆ ไป ซึ่งเข้ามาผูกพันในตั๋วเงินภายหลังที่ตนได้เข้ามาลงนามสลักหลังเอาไว้ตามมาตรา 56 แล้วเท่านั้น คือ ต้องรับผิดต่อนาย ค. และนาย ง. ซึ่งเป็นผู้ที่เข้ามาสลักหลังตั๋วภายหลังการสลักหลังตน สำหรับนาย ก. และนาย ข.

---

[1]ชนวัฒน์ เนติโพธิ์, "อาวัล" หน้า 81-84

[2]Gardon J. Borrie, Commercial Law. 5th ed. (London : Butterworths, 1980) p. 228

จะบังคับให้นายแดงต้องรับผิดแก่ดำมิได้ เพราะต่างก็เป็นคู่สัญญาที่มีอยู่ก่อนการเข้ามาลูกพันของนายแดงทั้งสิ้น[1]

ตามกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษ ผู้สลักหลังตามมาตรา 56 ย่อมมีความรับผิดเป็นอย่างเดียวกับผู้สลักหลังทั่ว ๆ ไปตามมาตรา 55(2) หากถูกบังคับให้มีการใช้เงินตามตั๋วไปแล้วย่อมสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยได้ตามมาตรา 57(1) กล่าวคือ ผู้สลักหลังผู้นั้นย่อมที่จะได้รับการชดใช้เงินคืนจากผู้สั่งจ่าย, ผู้รับรอง หรือ ผู้สลักหลังคนก่อนตนได้

ตามหลักในมาตรา 56 แห่ง **Bills of Exchange Act,** 1882 ของอังกฤษนี้เป็นบทบัญญัติในเรื่องการค้ำประกันตั๋วเงินตามแบบของอังกฤษโดยการเพิ่มตัวบุคคลให้เข้าไปเป็นลูกหนี้ตามตั๋วเงิน ซึ่งมีลักษณะพิเศษต่างจากหลักในเรื่องการอาวัลตามมาตรา 938, 939 และ 940 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย และเมื่อพิจารณาดูจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเรื่องตั๋วเงินของไทยแล้ว ก็หาได้มีบทบัญญัติมาตราใดที่ได้รับเอาหลักของมาตรา 56 ของกฎหมายตั๋วเงินอังกฤษมาไว้ด้วยเลย

จะเห็นได้ว่า หลักในเรื่องการค้ำประกันตั๋วเงินตามมาตรา 56 ของอังกฤษนี้มีลักษณะต่างจากหลักในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 ของไทยตรงที่ตามมาตรา 56 ของอังกฤษนั้น บุคคลผู้เข้ามาลงนามไว้เพียงแต่มีเจตนาที่จะเข้ามาเป็นคู่สัญญาตามตั๋วก็พอแล้ว แม้ลักษณะของการลงนามของเขาจะมิได้เป็นคู่สัญญาอย่างหนึ่งอย่างใดที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น ผู้สั่งจ่าย ผู้รับรอง ผู้สลักหลัง ก็ตาม ทั้งนี้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าในขณะที่ลงนามนั้น เขาจะมีสิทธิอย่างใด ๆ ในตั๋วและอาจส่งมอบสิทธิในตั๋วนั้นให้แก่ผู้ใดได้หรือไม่ก็ตาม แต่ตามหลักในมาตรา 900 ของไทยนี้เป็นเพียงบทบัญญัติทั่ว ๆ ไปที่กฎหมายได้วางหลักความรับผิดของบุคคลที่ได้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินไว้เท่านั้น แต่บุคคลที่ลงลายมือชื่อไว้จะมีความรับผิดตามตั๋วเงินในฐานะใดนั้นจะต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดฐานะความรับผิดของคู่สัญญาในตั๋วเงินเช่นว่านั้นไว้ด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่าหลักในมาตรา 900 ของไทยก็เป็นเช่นเดียวกับหลักในมาตรา 23 แห่ง **Bills of Exchange Act,** 1882 ของอังกฤษ ซึ่งบัญญัติว่า "บุคคลจะมีความรับผิดตามตั๋วเงินในฐานะเป็นผู้สั่งจ่าย ผู้สลักหลัง หรือผู้รับรองตั๋วเงินต่อเมื่อได้ลงลายมือชื่อในตั๋วไว้ในฐานะเช่นนั้น....."

---

[1]ธนวัฒน์ เนติโพธิ์, "อาวัล" หน้า 87

ดังนั้นตามปัญหาดังกล่าวตามความเห็นทางที่สองที่นำเอาบทบัญญัติมาตรา 56 แห่ง **Bills of Exchange Act,** 1882 ของอังกฤษมาเทียบเคียงกับบทบัญญัติมาตรา 900 ของไทย เพื่อให้บุคคลภายนอกที่ได้ลงลายมือชื่อไว้ในตั๋วเงินมีความรับผิดตามตั๋วในฐานะเป็นผู้สลักหลังโดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเรื่องตั๋วเงินของไทยหาได้มีบทบัญญัติกำหนดฐานะความรับผิดของบุคคลดังกล่าวไว้เช่นนั้น ผู้เขียนเห็นว่าไม่น่าจะเป็นการถูกต้องตามกฎหมายลักษณะตั๋วเงินของไทย

แต่อย่างไรก็ดีในปัญหาเรื่องนี้ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 3788/2524 โดยมติที่ประชุมใหญ่ได้วางแนวตัดสินไว้ว่า จำเลยบุคคลผู้ลงลายมือชื่อด้านหลังเช็ค โดยที่ตนไม่มีสิทธิในเช็คและไม่มีเจตนาโอนไปซึ่งบรรดาสิทธิอันเกิดแต่เช็คนั้น ต้องรับผิดตามเนื้อความในเช็คนั้นเพราะการที่ได้มาลงลายมือชื่อไว้ตามบทบัญญัติมาตรา 900 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพราะจากข้อเท็จจริงตามความในทางพิจารณาคดีได้ความว่า จำเลยนั้นมีความสมัครใจที่ยอมผูกพันตนต่อโจทก์ (ผู้ทรง) ในอันที่จะรับผิดเป็นเช่นเดียวผู้สั่งจ่าย ผู้เขียนมีความเข้าใจว่าตามมติที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาในคดีดังกล่าวได้ตัดสินโดยคำนึงถึงความเป็นธรรมเป็นหลัก จึงได้อาศัยบทบัญญัติมาตรา 900 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เข้าไปปรับกับข้อเท็จจริงในคดีนี้เพื่อให้จำเลยมีความรับผิดตามเช็ค

ด้วยความเคารพต่อคำพิพากษาฎีกาฉบับดังกล่าว ผู้เขียนมีความเห็นว่า

1. ตามกฎหมายตั๋วเงินของไทย การที่จะให้บุคคลผู้ลงลายมือในตั๋วเงินมีความรับผิดตามตั๋วเงินโดยอาศัยตามความในบทบัญญัติมาตรา 900 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แต่เพียงมาตราเดียวเข้าไปปรับกับข้อเท็จจริงในคดีน่าจะเป็นการไม่เพียงพอต้องพิจารณาดูบทบัญญัติของกฎหมายตั๋วเงินมาตราอื่น ๆ ที่ได้กำหนดฐานะและความรับผิดของคู่สัญญาในตั๋วเงินประกอบด้วย

2. ตามข้อเท็จจริงในคดีนี้ การที่จำเลยมาลงลายมือชื่อไว้ในเช็คโดยมีเจตนาเพื่อยอมรับผิดต่อผู้ทรงเช็คในการที่ผู้สั่งจ่ายเช็คไม่ใช้เงินตามเช็คให้แก่ผู้ทรง ซึ่งตามกฎหมายตั๋วเงินของไทยก็ได้มีบทบัญญัติในเรื่องการรับอาวัลไว้ในมาตรา 921, 938, 939 และ 940 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่การที่จำเลยได้ลงลายมือชื่อไว้ลอย ๆ บนด้านหลังของเช็คระบุชื่อ โดยไม่ทำให้ถูกต้องตามวิธีการอาวัลตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ อีกทั้งตามกฎหมายตั๋วเงินของไทยก็ไม่ได้มีบทบัญญัติกำหนดฐานะและความรับผิดไว้ด้วย จำเลยจึงน่าจะไม่มีความรับผิดตามกฎหมายตั๋วเงินของไทยแต่ประการใด แต่การกระทำของจำเลยต้องด้วยบทบัญญัติกฎหมายลักษณะอื่น จำเลยก็ต้องรับผิดตามกฎหมายลักษณะอื่นนั้น

3. การที่จะนำหลักในเรื่องการค้ำประกันตั๋วเงินตามมาตรา 56 แห่ง **Bills of Exchange Act,** 1882 ของอังกฤษมาเทียบเคียงกับบทบัญญัติตามมาตรา 900 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยเพื่อให้จำเลยในคดีนี้มีความรับผิดตามเช็คตามที่ได้ลงลายมือชื่อไว้ในฐานะเป็นผู้สลักหลัง ผู้เขียนเห็นว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเรื่องตั๋วเงินของไทยไม่ได้มีบทบัญญัติมาตราใดที่ได้รับเอาหลักในมาตรา 56 ของกฎหมายตั๋วเงินมาไว้แต่ประการใด หากมีการยอมรับเอาหลักในมาตรา 56 ของกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษมาใช้บังคับกับกฎหมายตั๋วเงินของไทยได้ด้วย ผู้เขียนมีความเห็นว่าหลักในเรื่องการรับอาวัลตามบทบัญญัติมาตรา 938, 939 และ 940 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยย่อมจะด้อยความสำคัญลงไปมาก

4. หากข้อเท็จจริงในคดีดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปว่า ก.สั่งจ่ายเช็คระบุชื่อแก่ ข. ข.สลักหลังโอนเช็คต่อไปให้ ค. ง.มีความประสงค์ยอมผูกพันในอันที่จะรับผิดเป็นเช่นเดียวกับ ค. จึงได้ลงลายมือชื่อของตนไว้ลอย ๆ ทางด้านหลังของเช็ค ค.สลักหลังโอนเช็คต่อไปให้กับ จ. (ผู้ทรง) ต่อมาเช็คดังกล่าวถูกธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ปัญหาที่น่าคิดว่า ถ้า ง.มีความรับผิดตามเช็คตามบทบัญญัติมาตรา 900 ป.พ.พ. (คำพิพากษาฎีกา 3788/2524 ประชุมใหญ่) แล้ว ง.จะมีความรับผิดในฐานะใด และ ง.จะสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยเอากับ ก., ข. และ ค. ได้หรือไม่ เพราะไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายตั๋วเงินของไทยได้บัญญัติไว้ในเรื่องนี้ ผู้เขียนขอให้รอดูแนวคำพิพากษาฎีกาต่อไป

5. แต่อย่างไรก็ตาม หากข้อเท็จจริงในคดีได้ความว่า การที่ผู้มาลงลายมือชื่อไว้ในด้านหลังตั๋วเงินนั้นเป็นผู้มีส่วนก่อให้เกิดการออกตั๋วเงินฉบับนั้นด้วยโดยการมาลงลายมือชื่อไว้มีเจตนาทำให้ตั๋วเงินฉบับนั้นเกิดความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น กรณีนี้น่าจะถือได้ว่า บุคคลที่มาลงลายมือชื่อนั้นอยู่ในฐานะเป็นผู้สั่งจ่ายร่วม ซึ่งจะไม่ตัดปัญหาว่าผู้ที่มาลงลายมือชื่อนั้นไม่เคยมีสิทธิในตั๋วเงินนั้นมาก่อนจึงสลักหลังไม่ได้ ตัวอย่างเช่น ก.จะสั่งจ่ายเช็คระบุชื่อให้แก่ ข. ข.ไม่ยอมรับเช็คฉบับดังกล่าวเว้นแต่ ค.จะมาลงลายมือชื่อไว้ในเช็คนั้นก่อน และ ค.ได้มาลงลายมือชื่อไว้บนด้านหลังของเช็ค เมื่อ ข.รับเช็คฉบับดังกล่าวไปแล้ว ต่อมาเช็คดังกล่าวถูกปฏิเสธการจ่ายเงิน ค. ย่อมมีความรับผิดในฐานะเป็นผู้สั่งจ่ายเช็คร่วมกับ ก. ตามมาตรา 900, 987 ป.พ.พ.

กล่าวโดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้รับเอาหลักในเรื่องการประกันการใช้เงินตามตั๋วตามมาตรา 56 แห่ง **Bills of Exchange Act,** 1882 ของอังกฤษมาไว้แต่ประการ การที่จะนำหลักในมาตรา 56 กฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษ

มาเทียบเคียงกับกฎหมายตั๋วเงินของไทยเพื่อให้บุคคลผู้ลงลายมือชื่อมีความรับผิดในฐานะเป็นผู้สลักหลังเพราะการที่มาลงลายมือชื่อไว้ตามมาตรา 900 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงเป็นการไม่ถูกต้องตามกฎหมายตั๋วเงินของไทย

6. ปัญหาเกี่ยวกับการจำนำตั๋วผู้ถือ

ในเรื่องการจำนำตั๋วผู้ถือ ปัญหาที่น่าพิจารณาก่อนว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ตราสารอันพึงต้องชำระแก่ผู้ถือ เป็นตราสารอันพึงต้องชำระตามเขาสั่งหรือไม่ ในเรื่องนี้นักกฎหมายไทยมีความเห็นแตกต่างกันออกเป็น 2 ฝ่ายคือ

ฝ่ายแรก เห็นว่า ตราสารอันพึงต้องชำระแก่ผู้ถือเป็นตราสารอันพึงต้องชำระตามเขาสั่งเพราะหนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสั่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นี้รวมถึงตั๋วเงินซึ่งหมายความรวมทั้งตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงินและเช็ค (มาตรา 898) ซึ่งการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสั่ง เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 309 บัญญัติว่า จะยกขึ้นต่อสู้ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกได้แต่เฉพาะเมื่อการโอนนั้นได้สลักหลังไว้ในตราสารและตัวตราสารได้ส่งมอบให้แก่ผู้รับโอนแล้ว ซึ่งมาตรา 309 เป็นแต่วางหลักไว้หัว ๆ ไป ถ้าบทบัญญัติอันว่าด้วยการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสั่งนั้นบัญญัติไว้เป็นพิเศษอย่างอื่น มาตรา 309-313 ก็จะเป็นอันใช้บังคับไม่ได้ และตามมาตรา 313 บัญญัติว่า บทบัญญัติในมาตรา 312 ให้ใช้บังคับตลอดถึงหนี้อันพึงต้องชำระแก่ผู้ถือนั้นด้วยแล้วแต่กรณี ที่เรียกว่าหนี้อันพึงต้องชำระแก่ผู้ถือนั้น ที่จริงก็หนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสั่งนั่นเอง แต่บางทีเขาสั่งให้ใช้แก่บุคคลที่ระบุชื่อไว้ บางทีเขาไม่ได้ระบุชื่อให้ใช้ใครแต่สั่งให้ใช้แก่ผู้ถือตราสาร จะเป็นใครก็ได้ ลักษณะจึงเป็นหนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสั่งเหมือนกัน ต่างกันแต่ในข้อคำสั่งเท่านั้น[1]

ฝ่ายหลัง เห็นว่า ตราสารอันพึงต้องชำระแก่ผู้ถือไม่ใช่ตราสารอันพึงต้องชำระตามเขาสั่งตามมาตรา 309 ป.พ.พ. โดยให้เหตุผลไว้ว่า[2]

ก. ตามมาตรา 313 ได้บัญญัติไว้ว่า "บทบัญญัติแห่งมาตราก่อนนี้ ท่านให้ใช้บังคับตลอดถึงหนี้อันพึงต้องชำระแก่ผู้ถือนั้นด้วยแล้วแต่กรณี" เพราะฉะนั้นถ้าหากถือว่าตราสารอัน

---

[1]ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 2, หน้า 1288

[2]นิคม หังสุวรรณ, หลักกฎหมายตั๋วเงิน (บางเรื่อง), หน้า 50-51

พึงต้องชำระแก่ผู้อื่นนั้นเป็นตราสารอันพึงต้องชำระตามเขาสั่งแล้วก็ไม่จำเป็นต้องบัญญัติมาตรา 313 ขึ้นมาอีก เพราะสามารถนำมาตรา 312 เกี่ยวกับข้อต่อสู้มาใช้บังคับได้อยู่แล้ว

ข. ในกรณีการออกตราสารเปลี่ยมือประเภทตั๋วสัญญาใช้เงิน ซึ่งตราสารประเภทนี้เป็นตราสารที่ผู้ออกตราสารไม่ได้สั่งให้ใครจ่ายเงินเลย แต่ตนเองให้คำมั่นสัญญา (promise) ที่จะจ่ายเงินให้แก่ผู้รับเงินภายในระยะเวลาที่ระบุไว้ในตราสาร (ดูมาตรา 982 และ983 (2) ป.พ.พ.) ด้วยเหตุนี้จึงมีปัญหาว่าตั๋วสัญญาใช้เงินนั้นจะเป็นตราสารอันพึงต้องชำระตามเขาสั่งหรือไม่ เพราะผู้ออกตราสารไม่ได้สั่งให้ใครจ่ายเงินเลย

ค. ตราสารอันพึงต้องชำระแก่ผู้ถือนั้นเป็นตราสารที่ผู้ออกตราสารสั่งให้ลูกหนี้ของตนชำระเงินให้แก่ผู้ถือตราสารซึ่งครอบครองตราสาร ตราสารประเภทนี้จะไม่มีการระบุชื่อผู้รับโอนไว้ด้วย ด้วยเหตุนี้โอนตราสารจึงไม่ต้องสลักหลังแต่อย่างใด ส่วนตราสารอันพึงต้องชำระตามเขาสั่งนั้นเนื่องจากการโอนโดยการสลักหลังและส่งมอบตราสารด้วยเหตุนี้ในการออกตราสารจะต้องมีการระบุชื่อผู้รับโอนหรือระบุชื่อผู้ทรง ซึ่งถือว่าเป็นเจ้าหนี้แห่งตราสารไว้ด้วย เพราะฉะนั้นคำว่า "เขา" ตามมาตรา 309 จึงมีความเห็นว่าหมายถึงชื่อผู้รับโอนหรือชื่อผู้ทรงมิใช่ผู้ออกตราสารและยังเห็นว่าตราสารอันพึงชำระตามเขาสั่งนั้นเพียงแต่ระบุชื่อผู้รับโอนหรือผู้ทรงเท่านั้นก็เพียงพอแล้วโดยไม่ต้องมีข้อความให้ชำระตามเขาสั่ง

เนื่องจากตามประมวลกฎหมายแห่งและพาณิชย์ของไทยไม่ได้ความหมายของคำว่า "ตราสารอันพึงต้องชำระตามเขาสั่ง" และ "ตราสารอันพึงต้องชำระแก่ผู้ถือ" ไว้แต่อย่างใดอย่างเช่นใน Unifrom Commercial Code ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ให้ความหมายของ "ตราสารที่จ่ายตามคำสั่ง" (Payable to order) และตราสารจ่ายให้แก่ผู้ถือ

(Payable to bearer) ไว้ในมาตรา 3-110 และมาตรา 3-111[1] ซึ่งบัญญัติว่า มาตรา 3-110 จ่ายตามคำสั่ง

---

[1]Uniform Commercial Code Section 3-110 Payable to Order

(1) An instrument is payable to order when by its terms it is payable to the order or assigns of any person therein specified with reasonable certainly, or to him or his order, or when it is conspicuously designated on its face as "exchange" or the like and names a payee. It may be payable to the order of

(a) the maker or drawer; or

(b) the drawee ; or

(c) a payee who is not maker, drawer or drawee; or

(d) two or more payees together or in the alternative; or

.....

(2) An instrument not payable to order is not made so payable by such words as "payable upon return of this instrument properly indorsed."

(3) An instrument made payable both to order and to bearer is payable to order unless the bearer words are handwritten or typewritten.

Section 3-111 Payable to Bearer

An instrument is payable to bearer when by its terms it is payable to

(a) bearer or the order of bearer ; or

(b) a specified person or bearer; or

(c) "cash" or the order of "cash", or any other indication which does not purport to designate a specific payee.

(1) ตราสารจะชำระตามคำสั่งเมื่อมีข้อกำหนดว่าให้ชำระตามคำสั่ง หรือการมอบหมายของบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งกำหนดไว้ในตราสารนั้น ซึ่งมีความแน่นอนพอสมควร หรือตามคำสั่งของใครคนหนึ่ง หรือเมื่อได้มีการกำหนดไว้โดยชัดแจ้งบนหน้าตราสารว่า "แลกเปลี่ยน" หรือในทำนองนั้นและระบุชื่อผู้รับเงิน ตราสารอาจจ่ายตามคำสั่งของ

(เอ) ผู้ออก หรือ ผู้สั่งจ่าย

(บี) ผู้จ่าย หรือ

(ซี) ผู้รับเงินที่ไม่ใช่ ผู้ออก ผู้สั่งจ่าย และผู้จ่าย

(ดี) ผู้รับเงิน 2 คนขึ้นไปโดยร่วมกันหรือแทนกัน หรือ

ฯลฯ

(2) ตราสารที่ไม่ใช่ตราสารที่จ่ายตามคำสั่งไม่สามารถทำให้เป็นตราสารจ่ายตามคำสั่งได้โดยเพียงระบุคำว่า "ให้จ่ายเมื่อมีการคืนตราสารซึ่งได้สลักหลังโดยถูกต้องแล้ว"

(3) ตราสารที่ได้มีทั้งการจ่ายตามคำสั่ง และจ่ายให้แก่ผู้ถือเป็นตราสารที่จ่ายตามคำสั่งเว้นแต่คำว่า "ผู้ถือ" ได้ถูกพิมพ์ดีด หรือ เขียนลงไว้

มาตรา 3-111 จ่ายให้แก่ผู้ถือ

ตราสารจะเป็นตราสารที่จ่ายให้แก่ผู้ถือเมื่อมีข้อกำหนดให้จ่ายแก่

(เอ) ผู้ถือหรือตามคำสั่งของผู้ถือ หรือ

(บี) บุคคลที่ระบุหรือผู้ถือ หรือ

(ซี) เงินสดหรือคำสั่ง "เงินสด" หรืออะไรก็ได้ที่แสดงว่าไม่ได้เจาะจงตัวผู้รับเงิน

จากความเห็นของนักกฎหมายไทยที่มีความเห็นแตกต่างกันในเรื่อง ตราสารอันพึงต้องชำระแก่ผู้ถือเป็นตราสารอันพึงชำระตามเขาสั่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่ ปัญหาที่น่าพิจารณาต่อมาในเรื่องตัวผู้ถือจึงมีว่า ตัวเงินชนิดจดแจ้งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ จะนำมาจำนำได้หรือไม่ และจะจำนำตามวิธีการใด ในเรื่องนี้นักกฎหมายไทยยิ่งมีความเห็นแตกต่างกันออกเป็น 3 ฝ่าย คือ

ฝ่ายแรก ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การจำนำตั๋วผู้ถือไม่มีวิธีการบัญญัติไว้ในกฎหมายตั๋วเงินหรือจำนำ การส่งมอบตั๋วผู้ถือมีลักษณะเป็นการโอนตั๋วเงินตามมาตรา 918 แต่คงมีข้อสัญญาที่ผูกพันผู้โอนกับผู้รับโอนระหว่างกันเองได้[1]

ฝ่ายที่สอง ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ตั๋วผู้ถือไม่ถือว่าเป็นตราสารที่ออกให้แก่บุคคลตามเขาสั่งตามมาตรา 751 ดังนั้น มาตรา 751 ไม่ใช้กับตั๋วผู้ถือ ดังนั้นการจำนำตั๋วผู้ถือต้องใช้มาตรา 750[2] เพราะตั๋วผู้ถือถือว่าเป็นสิทธิที่มีตราสารกล่าวคือ ต้องส่งมอบตราสารนั้นให้แก่ผู้รับจำนำและต้องบอกกล่าวเป็นหนังสือแจ้งการจำนำแก่ลูกหนี้แห่งสิทธินั้นด้วย การจำนำตั๋วผู้ถือทำตามมาตรา 926 ไม่ได้ ถ้าทำไปก็ไม่มีผลเป็นการจำนำ ตั๋วผู้ถือถ้าไม่สลักหลังจำนำแม้เปลี่ยนมือแล้ว ผู้ทรงก็สามารถฟ้องร้องได้ ตั๋วผู้ถือใช้ยันผู้จำนำได้ในคู่สัญญาเท่านั้น จะใช้ยันบุคคลภายนอกไม่ได้ ดังนั้น ตั๋วผู้ถือที่ผู้รับจำนำได้แจ้งให้ลูกหนี้ในตราสารทราบแล้ว การจำนำเกิดแล้ว แต่ต้องใช้ระหว่างคู่สัญญา แต่เจ้าหนี้ (ผู้รับจำนำ) จะใช้ยันผู้ทรงตั๋วเงินซึ่งเป็นบุคคลที่ 3 ไม่ได้

ฝ่ายที่สามได้ให้ความเห็นไว้ว่า ตั๋วผู้ถือเป็นตราสารที่ออกให้แก่บุคคลตามเขาสั่งตามมาตรา 751 เพราะคำว่า "ตราสารชนิดออกให้แก่บุคคลเพื่อเขาสั่ง" หมายถึงตราสารที่ผู้ออกตราสารออกให้แก่ผู้ทรงตราสารเพื่อให้บุคคลหนึ่งชำระหนี้แก่ผู้ทรง ดังนั้น การจำนำตั๋วผู้ถือจึงต้องทำการตามวิธีการตามมาตรา 751[3] ประกอบมาตรา 926 ป.พ.พ. กล่าวคือ ต้องมีการสลักหลัง

---

[1]จิตติ ติงศภัทิย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเดินสะพัดและตั๋วเงิน, หน้า 102

[2]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 750 " ถ้าทรัพย์สินที่จำนำเป็นสิทธิซึ่งมีตราสารและมิได้ส่งมอบตราสารนั้นให้แก่ผู้รับจำนำ ทั้งมิได้บอกกล่าวเป็นหนังสือแจ้งการจำนำแก่ลูกหนี้แห่งสิทธินั้นด้วยไซร้ท่านว่าการจำนำย่อมเป็นโมฆะ"

[3]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 751 "ถ้าจำนำตราสารชนิดออกให้แก่บุคคลเพื่อเขาสั่ง ท่านห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอก เว้นแต่จะได้สลักหลังไว้ที่ตราสารให้ปรากฏการจำนำเช่นนั้น

อนึ่ง ในการนี้ไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวแก่ลูกหนี้แห่งตราสาร"

ตั๋วผู้ถือนั้นให้ปรากฏการจำนำ และการจำนำจะต้องเขียนข้อความลงไปว่า "ราคาเป็นประกัน", "ราคาเป็นจำนำ" หรือข้อกำหนดอย่างอื่นใดอันเป็นทำนองว่าจำนำ การจำนำตั๋วผู้ถือจึงจะสมบูรณ์โดยไม่ต้องมีการบอกกล่าวลูกหนี้แห่งตราสารอีกแต่อย่างใด

สำหรับปัญหาในเรื่องการจำนำตั๋วผู้ถือ สำหรับผู้เขียนมีความเห็นว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยไม่ได้มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงความหมายของ" ตราสารอันพึงต้องชำระตามเชาสั่ง" และ "ตราสารอันพึงต้องชำระแก่ผู้ถือ" ดังในเช่น Unifrom Commercial Code ของสหรัฐอเมริกาดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ตามกฎหมายไทยคงมีแต่บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 ลักษณะ 1 หมวด 4 ที่บัญญัติถึงเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องและบทบัญญัติในส่วนอื่น ๆ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เป็นบทบัญญัติที่วางหลักไว้เป็นพิเศษเฉพาะเรื่องนั้น เช่น ในบรรพ 3 ลักษณะ 13 จำนำ บรรพ 3 ลักษณะ 21 เรื่องตั๋วเงิน เป็นต้น การโอนสิทธิเรียกร้องตามบรรพ 2 ลักษณะ 1 หมวด 4 แห่งการโอนสิทธิเรียกร้องเป็น 2 ชนิด คือ การโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้โดยเฉพาะเจาะจงซึ่งหมายถึงหนี้ที่ลูกหนี้รู้แน่นอนว่าจะต้องชำระหนี้ให้แก่ใคร กับการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันพึงต้องชำระตามเชาสั่ง ซึ่งหมายถึงหนี้ที่ลูกหนี้ยังไม่รู้เป็นแน่นอนว่าต้องชำระหนี้ให้แก่ใครจนกว่าเจ้าหนี้เชาจะสั่งให้ใช้ให้แก่ใครและหมายรวมถึงกรณีที่มีการระบุตัวเจ้าหนี้ไว้ในตราสาร และมีข้อความจดไว้ด้วยว่าให้ชำระแก่ผู้ทรงตราสาร (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 311) และรวมถึงกรณีหนี้อันพึงต้องชำระแก่ผู้ถือด้วย (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 313) ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า การโอนตราสารอันพึงต้องชำระแก่ผู้ถือนั้นถือว่าเป็นการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันพึงต้องชำระตามเชาสั่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย และเนื่องจากตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องตั๋วเงินได้มีบทบัญญัติวิธีการจำนำตั๋วเงินไว้เป็นพิเศษแล้วตามมาตรา 926 ประกอบกับมาตรา 751 ปัญหาเรื่องการจำนำตั๋วผู้ถือจึงไม่น่าจะใช้วิธีการจำนำตามมาตรา 750 ตามความเห็นฝ่ายที่สองเพราะการจำนำตามมาตรา 750 เป็นวิธีการจำนำสิทธิซึ่งมีตราสารทั่ว ๆ ไป ซึ่งถ้าหากเอกเทศสัญญาแต่ละลักษณะได้กำหนดวิธีการจำนำสิทธิซึ่งมีตราสารในเอกเทศสัญญาลักษณะนั้น ๆ ไว้เป็นพิเศษแล้ว ก็ต้องปฏิบัติตามวิธีการในเอกเทศสัญญานั้นให้ครบถ้วนจะนำวิธีการจำนำสิทธิซึ่งมีตราสารทั่ว ๆ ไปในเรื่องการจำนำมาใช้บังคับไม่ได้ตามหลักการใช้และการตีความกฎหมายที่ว่ากฎหมายพิเศษยกเว้นหลักกฎหมายทั่วไป ตามหลักสุภาษิตกฎหมายว่า "SPECIALIA GENERALIBUS DEROGANT" "GENERLIA SPECIALIBUS NON DEROGANT"

กล่าวโดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่าในปัญหาเรื่องการจำนำตั๋วผู้ถือนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยมิได้มีบทบัญญัติไว้แจ้งชัดว่า ตราสารอันพึงต้องชำระแก่ผู้ถือ เป็นตราสารอันพึงต้องชำระตามเขาสั่ง และเนื่องจากลักษณะของตั๋วผู้ถือสามารถโอนกันได้ด้วยการส่งมอบก็เป็นการโอนสิทธิอันเกิดแก่ตั๋วเงินนั้นแล้ว โดยไม่ต้องสลักหลัง (มาตรา 918 ประกอบมาตรา 920 ป.พ.พ.) จึงทำให้มีความเห็นทางกฎหมายแตกต่างกันในเรื่องนี้ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาผู้เขียนเห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยควรจะมีบัญญัติเอาไว้ให้ชัดเจนเลยว่า ตราสารอันพึงต้องชำระแก่ผู้ถือเป็นตราสารอันพึงต้องชำระตามเขาสั่ง

7. <u>ปัญหาเรื่องอายุความที่เกี่ยวกับการสลักหลังตั๋วเงิน</u>

7.1 <u>อายุความที่ผู้ทรงจะฟ้องร้องบังคับเอากับผู้สลักหลังตั๋วเงิน</u> ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1002 ซึ่งบัญญัติว่า "ในคดีที่ผู้ทรงตั๋วเงินฟ้องผู้สลักหลังและผู้สั่งจ่าย ท่านห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่วันที่ลงในคำคัดค้านซึ่งได้ทำขึ้นภายในเวลาอันถูกต้องตามกำหนด หรือนับแต่วันตั๋วเงินถึงกำหนด ในกรณีที่มีข้อกำหนดไว้ว่า "ไม่จำต้องมีคำคัดค้าน"

จากบทบัญญัติมาตรา 1002 นี้ สรุปได้ว่า

(1) อายุความตามมาตรา 1002 เป็นอายุความสำหรับคดีที่ผู้ทรงจะฟ้องผู้สลักหลังตั๋วเงินทุกชนิดรวมทั้งที่จะฟ้องผู้สั่งจ่ายตั๋วแลกเงินและเช็ค

(2) อายุความ 1 ปี เริ่มนับแต่ (ก) วันที่ได้ลงในคำคัดค้านหรือ (ข) ถ้าตั๋วนั้นมีข้อกำหนดลงไว้ว่า "ไม่จำต้องมีคำคัดค้าน" อายุความก็เริ่มนับแต่วันที่ตั๋วถึงกำหนด

ดังนั้น ผู้ทรงจะต้องฟ้องร้องบังคับเอากับผู้สลักหลังตั๋วเงินภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้ลงในคำคัดค้าน ซึ่งได้ทำขึ้นภายในเวลาอันถูกต้องตามกำหนด (ดูมาตรา 960 ป.พ.พ.) และถือว่าวันที่ลงในคำคัดค้านเป็นวันเริ่มนับอายุความหนึ่งปี เพราะหากทำคำคัดค้านเกินกำหนด ผู้ทรงย่อมสิ้นสิทธิไล่เบี้ยจากผู้สลักหลังตาม มาตรา 973 ป.พ.พ.หรือต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันตั๋วเงินถึงกำหนด ในกรณีที่มีข้อกำหนดไว้ว่า "ไม่จำต้องมีคำคัดค้าน" กรณีตั๋วแลกเงินที่ไม่จำต้องทำคำคัดค้านเมื่อตั๋วนั้นขาดความเชื่อถือ[1] ได้แก่

---

[1]ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์, <u>คำอธิบายกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน</u>, หน้า 319

ก. เมื่อคัดค้านการไม่รับรองแล้วก็ไม่ต้องยื่นตั๋ว และไม่ต้องคัดค้านการไม่ใช้เงินอีก (มาตรา 960 วรรค 4)

ข. เมื่อผู้สั่งจ่ายล้มละลาย (มาตรา 959 (ข) (3) , 960 วรรค 6)

ค. เมื่อผู้สั่งจ่ายหรือผู้สลักหลังเขียนลงในตั๋วแลกเงินยกเว้นไม่ต้องให้ทำคำคัดค้าน (มาตรา 915(2), 964)

ง. เมื่อกรณีเป็นตั๋วแลกเงินภายในประเทศ ถ้าผู้จ่ายได้บันทึกลงไว้ในตั๋วนั้นเป็นข้อความบอกปัดไม่รับรองหรือไม่ยอมใช้เงิน ทั้งลงวันที่บอกปัดและลงลายมือชื่อไว้ด้วย ดังนี้ก็เป็นอันไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้าน (มาตรา 965)

จ. ถ้ามีเหตุจำเป็น อาจขยายกำหนดเวลาทำคำคัดค้านออกไปหรืออาจไม่ต้องทำเลยก็ได้ (มาตรา 974) สำหรับตั๋วสัญญาใช้เงิน และเช็คนั้น ไม่ต้องทำคำคัดค้านเว้นแต่จะเป็นตั๋วสัญญาใช้เงินและเช็คที่ออกมาแต่ต่างประเทศ (มาตรา 985, 989)

ดังนั้น อายุความฟ้องผู้สลักหลังดังกล่าวข้างต้น จึงมีกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ตั๋วถึงกำหนดตามมาตรา 913 หรือนับแต่วันที่ผู้ทรงมีสิทธิไล่เบี้ยได้เป็นต้นไป เช่น วันที่ผู้สั่งจ่ายล้มละลาย วันที่ผู้จ่ายบันทึกลงในตั๋วเงินในประเทศบอกปัดไม่ใช้เงินหรือไม่รับรองหรือเมื่อมีเหตุจำเป็นไม่สามารถทำคำคัดค้านได้จนพ้น 30 วัน นับแต่ตั๋วเงินถึงกำหนด เป็นต้น[1] การนับระยะเวลาจะนับวันแรกรวมคำนวณเข้าไปในอายุความหนึ่งปีด้วยหาได้ไม่ (คำพิพากษาฎีกาที่ 2171-2172/2516) เช็คที่มิได้ลงวันออกเช็คนั้น ผู้ทรงเช็คได้แต่จะกรอกวันเดือนปีลงตามที่ถูกต้องแท้จริงเท่านั้น เพราะผู้สั่งจ่ายเช็คและผู้สลักหลังยอมประสงค์ที่จะผูกพันโดยอายุความอยู่ด้วยเสมอ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1424/2506) อายุความที่ผู้ทรงเช็คจะฟ้องเรียกเงินตามเช็คจากผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลัง เริ่มตั้งแต่วันที่เช็คถึงกำหนดหรือวันที่ลงในเช็ค มิใช่เริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้สั่งจ่ายมอบเช็คให้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 868/2509, 1657-1658/2516, 161/2518, 938/2521) และมิใช่วันที่ผู้ทรงยื่นเช็คต่อธนาคารแล้วธนาคารไม่จ่ายเงิน (คำพิพากษาฎีกาที่ 545/2521, 1410/2525) กรณีวันออกเช็คเป็นวันหยุดของธนาคาร อายุความจึงเริ่มนับจากวันเริ่มทำงานใหม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 469/2526) การฟ้องเรียกร้องเงินตามเช็คเป็นคดีแพ่ง ไม่ใช่คดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับความผิดอาญา

---

[1] จิตติ ติงศภัทิย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเดินสะพัดและตั๋วเงิน, หน้า 159

ฐานออกเช็คโดยมีเจตนาที่จะไม่มีการใช้เงินตามเช็ค ฉะนั้นการฟ้องคดีอาญาจึงไม่ทำให้อายุความของคดีแพ่งสะดุดหยุดลงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 ถ้าฟ้องคดีแพ่งเกิน 1 ปี เป็นอันขาดอายุความ (คำพิพากษาฎีกาที่ 409/2511)

ปัญหาว่า อายุความที่ผู้ทรงจะฟ้องร้องบังคับเอากับผู้รับอาวัลผู้สลักหลังตั๋วเงินจะใช้อายุความใดเพราะในเรื่องนี้ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยตรง[1] แต่เนื่องจากผู้รับอาวัลนั้นย่อมต้องผูกพันเป็นอย่างเดียวกันกับบุคคลซึ่งตนประกันตามมาตรา 900 และมาตรา 940 ดังนั้นตามแนวคำพิพากษาฎีกาถือว่าอายุความที่ผู้ทรงจะฟ้องร้องผู้รับอาวัลก็ย่อมต้องเป็นอย่างเดียวกับอายุความที่จะใช้ฟ้องบังคับเอากับบุคคลผู้ที่ถูกประกันด้วยอาวัลนั่นเอง ไม่ใช่อายุความทั่วไป 10 ปี ตามมาตรา 164 (คำพิพากษาฎีกาที่ 192/2518, 940/2518, 359/2522) ดังนั้น อายุความที่ผู้ทรงจะฟ้องร้องบังคับเอากับผู้รับอาวัลผู้สลักหลังตั๋วเงินไม่ว่าจะเป็นตั๋วแลกเงิน, ตั๋วสัญญาใช้เงิน หรือเช็ค ก็ตามก็มีอายุความ 1 ปี ตามมาตรา 1002 ป.พ.พ.

ปัญหาว่า ผู้สลักหลังตั๋วผู้ถือที่ได้เข้าใช้เงินให้แก่ผู้ทรงและเข้าถือเอาตั๋วเงินนั้นแล้วจะฟ้องเรียกเงินตามตั๋วเงินจากผู้สั่งจ่าย ตกอยู่ภายใต้บังคับอายุความตามมาตราใด ตามแนวคำพิพากษาฎีกามี 2 แนวขึ้นอยู่กับการบรรยายข้อเท็จจริงในคำฟ้อง[2]

แนวที่ 1 ถือได้ว่าเมื่อได้ใช้เงินตามตั๋วและรับมอบตั๋วคืนมา จึงมีฐานะเป็นผู้ทรงตั๋วเงินตามมาตรา 904 ป.พ.พ. มีสิทธิฟ้องจำเลยซึ่งเป็นผู้สั่งจ่ายภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ตั๋วเงินถึงกำหนดตามมาตรา 1002 ป.พ.พ. (คำพิพากษาฎีกาที่ 922/2526, 1752/2526)

แนวที่ 2 ถือได้ว่า เมื่อได้ใช้เงินตามตั๋วและรับมอบตั๋วคืนมา จึงอยู่ในฐานะผู้รับช่วงสิทธิมาจากผู้ทรงตั๋วเงิน ย่อมได้สิทธิในอันที่จะไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลซึ่งตนได้ประกันไว้ตามมาตรา 940 ป.พ.พ. และเนื่องจากไม่มีกฎหมายบัญญัติอายุความไว้โดยเฉพาะเป็นอย่างอื่น จึงต้องใช้อายุความทั่วไปตามมาตรา 164 ป.พ.พ. คือมีกำหนด 10 ปี นับแต่วันที่ได้เข้าใช้เงินตามตั๋วเงินนั้น (คำพิพากษาฎีกาที่ 3506/2528)

---

[1]ดูรายละเอียดในบทที่ 3 นี้ ข้อ 4.3 สิทธิและความรับผิดของผู้สลักหลังตั๋วผู้ถือ, หน้า 174-196

[2]ดูหน้าเดียวกัน

7.2 อายุความที่ผู้สลักหลังฟ้องไล่เบี้ยกันเองและฟ้องไล่เบี้ยเอาจากผู้สั่งจ่าย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1003 ซึ่งบัญญัติว่า "ในคดีผู้สลักหลังทั้งหลายฟ้องไล่เบี้ยกันเองและไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สั่งจ่ายแห่งตั๋วเงิน ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาหกเดือนนับแต่วันที่ผู้สลักหลังเข้าถือเอาตั๋วเงินและใช้เงินหรือนับแต่วันที่ผู้สลักหลังนั้นเองถูกฟ้อง"

ตามมาตรา 970 ผู้สลักหลังตั๋วเงิน เมื่อได้ใช้เงินให้แก่เจ้าหนี้แห่งตั๋วเงินและรับเวนคืนตั๋วเงินนั้นมา ก็ย่อมมีสิทธิว่ากล่าวเอาความแก่ผู้สั่งจ่ายคนอื่น ๆ ที่มีความผูกพันในตั๋วเงินอยู่แล้วก่อนตนได้ ตามมาตรา 967 วรรค 3 ป.พ.พ. แต่ต้องฟ้องภายในหกเดือน

ก. นับแต่วันที่ผู้สลักหลังเข้าถือเอาตั๋วเงินและใช้เงิน เช่น ก.สั่งจ่ายเช็คระบุชื่อให้แก่ ข. ข.สลักหลังโอนเช็คให้แก่ ค. ค.สลักหลังโอนเช็คให้แก่ ง. ต่อมา ค. ผู้สลักหลังได้ใช้เงินให้แก่ผู้ทรง และเข้าถือเอาเช็คมาเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2530 ค. ฟ้อง ข. ผู้สลักหลังที่มีความผูกพันอยู่แล้วก่อนตนและ ก.ผู้สั่งจ่ายเช็คได้ภายใน 6 เดือน คือ ภายในวันที่ 1 กรกฎาคม 2530

ข. นับแต่วันที่ผู้สลักหลังนั้นเองถูกฟ้อง หมายความว่า เมื่อผู้ทรงฟ้องผู้สลักหลังศาลจะพิจารณาถึงที่สุดหรือไม่ก็ตาม ก็นับอายุความตั้งแต่วันที่ศาลชั้นต้นรับคำฟ้อง[1] ผู้สลักหลังเช็คถูกผู้ทรงฟ้อง จึงประนีประนอมยอมความใช้เงินแก่ผู้ทรง ไม่เป็นการเข้าถือเอาตั๋วเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1003 อายุความฟ้องไล่เบี้ยแก่ผู้สลักหลังคนก่อน และผู้สั่งจ่ายมีกำหนด 6 เดือนนับแต่วันถูกฟ้อง จะนำมาตรา 169 มาใช้ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะดังนี้ไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1608/2518) อายุความตามมาตรา 1003 ไม่จำกัดเฉพาะคดีที่ผู้สลักหลังคนหนึ่งถูกผู้ทรงฟ้องแล้วมาฟ้องไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สลักหลังอีกคนหนึ่งหรือผู้สั่งจ่ายคดีที่ผู้สลักหลังคนหนึ่งถูกผู้สลักหลังอีกคนหนึ่งฟ้อง แล้วมาฟ้องไล่เบี้ยเอาแก่กันเอง หรือเอาแก่ผู้สั่งจ่ายก็ใช้อายุความตามมาตรา 1003 ไม่ใช้ตามมาตรา 1002 (คำพิพากษาฎีกาที่ 628/2504)

สำหรับปัญหาในมาตรา 1003 นี้ ศาสตราจารย์ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ได้แสดงความเห็นไว้ว่า[2] "อายุความสำหรับผู้ที่ถูกผู้ทรงฟ้องจะฟ้องไล่เบี้ยเอาแก่กันเองย่อมนับแต่วันที่ผู้ทรง

---

[1] อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตั๋วเงิน, หน้า 354

[2] ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยตั๋วเงิน, หน้า 193-194

ฟ้องคดี เฉพาะในกรณีนี้ ตัวบทมิได้ให้คำนึงว่า คดีที่ผู้ทรงฟ้องจะแพ้หรือชนะ สมมุติว่าผู้สลักหลังที่ถูกฟ้องมีหวังจะสู้คดีผู้ทรงได้และกว่าจะผ่านอุทธรณ์ฎีกา คดีนั้นได้ว่ากันไปเกิน 6 เดือน เมื่อคดีถึงที่สุด หากผู้สลักหลังคนนั้นแพ้คดีผู้ทรงและมาเริ่มคดีไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สลักหลังคนก่อนหรือผู้สั่งจ่าย คดีจะขาดอายุความเพราะเกิน 6 เดือนนับแต่วันที่ผู้ทรงฟ้องคดีมาแล้ว ถ้าจะเอาชนะมาตรา 1003 นี้ โดยฟ้องคดีไล่เบี้ยเอาแก่กันเองระหว่างที่เป็นความกับผู้ทรงผู้ที่ถูกฟ้องก็จะต่อสู้ได้ว่าผู้สลักหลังที่ฟ้องยังไม่ได้แพ้คดีผู้ทรงจนคดีถึงที่สุด และเมื่อยังไม่ต้องใช้เงินแก่ผู้ทรงจนกว่าคดีจะแพ้ถึงที่สุดจะมาไล่เบี้ยเอาแก่ใครไม่ได้ ครั้นจะยอมใช้เงินให้แก่ผู้ทรงระหว่างคดีเพื่อใช้สิทธิไล่เบี้ยกันเองให้ได้ ก็เท่ากับไปยอมแพ้ผู้ทรงเมื่อยังมีหวังจะชนะ จะปรับด้วยมาตรา 175 ก็ไม่ได้ เพราะไม่ใช่กรณีที่ผู้สลักหลังฟ้องคดีเพื่อตั้งหลักฐานแห่งสิทธิ แต่เป็นกรณีที่ถูกเขาฟ้องต่างหาก ความในตัวบทมาตรา 1003 จึงทิ้งปัญหาทางปฏิบัติที่กลืนไม่เข้าคายไม่ออกไว้ดังนี้"

สำหรับผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นที่ท่านศาสตราจารย์ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ได้ให้ไว้ดังกล่าวเพราะตามความในบทบัญญัติมาตรา 1003 ที่ว่า ".....ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาหกเดือน.....หรือนับแต่วันที่ผู้สลักหลังนั้นเองถูกฟ้อง" จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้บัญญัติกำหนดอายุความไว้สั้นมาก คือ เพียงหกเดือนโดยให้มีผลเริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่ผู้สลักหลังนั้นถูกฟ้อง จะรอจนกว่าศาลจะพิพากษาถึงที่สุดหรือต้องใช้เงินตามตั๋วนั้นเสียก่อนหาได้ไม่ หากผู้สลักหลังมีการสู้คดี การดำเนินคดีในศาลโดยปกติใช้เวลาพอสมควร กว่าคดีจะถึงที่สุดก็คงจะเกินกำหนดหกเดือน คดีก็จะขาดอายุความฟ้องไล่เบี้ยไม่ได้ ครั้นผู้สลักหลังที่ถูกฟ้องจะสู้คดีไปและฟ้องผู้สลักหลังคนก่อนและผู้สั่งจ่ายไปพร้อมกันก็ไม่ได้เพราะยังไม่ได้ใช้เงินและเข้าถือเอาตั๋วเงินนั้น และยิ่งกว่านั้น หากผู้ทรงฟ้องผู้สลักหลังทุกคนและผู้สั่งจ่ายให้ร่วมรับผิดตามมาตรา 967 ป.พ.พ. ก็ยิ่งไม่มีทางจะใช้สิทธิไล่เบี้ยนับแต่วันที่ถูกฟ้องได้เลย ผู้เขียนเข้าใจว่าเหตุที่กฎหมายได้บัญญัติไว้เช่นนี้คงเป็นเพราะมุ่งคุ้มครองสิทธิของผู้ทรงตั๋วเงินเพื่อให้ได้มีการรับใช้เงินโดยเร็ว กล่าวคือ ถ้าหากผู้สลักหลังที่ถูกฟ้องนั้นเห็นว่าตนไม่มีข้อต่อสู้ก็ต้องรีบเข้าใช้เงินแก่ผู้ทรงและเข้าถือเอาตั๋วเงินนั้น มิฉะนั้นจะขาดอายุความตามมาตรานี้ ฟ้องไล่เบี้ยไม่ได้ แต่เมื่อพิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นได้ว่าบทบัญญัตินี้ไม่เป็นธรรมแก่ผู้สลักหลังที่ถูกฟ้องที่มีทางสู้คดีกับผู้ทรงได้ จริงอยู่แม้ผู้สลักหลังต่อสู้คดีไปแล้วแพ้ ซึ่งคดีขาดอายุความตามมาตรา 1003 นี้ บทบัญญัติของกฎหมายพอจะมีทางออกเอาไว้บ้างก็ตามในมาตรา 1005 ป.พ.พ. กล่าวคือ ถ้าผู้สลักหลังมีสิทธิตามหนี้เดิมกับผู้สลักหลังคนก่อน ก็ยังอาจฟ้องบังคับตามหนี้เดิมได้ เพราะหนี้เดิมยังไม่ระงับแต่ก็ยังไม่เป็นธรรมแก่ผู้สลักหลังที่ถูกฟ้องอยู่ดีเพราะหนี้เดิมอาจไม่มีก็ได้ ตัวอย่าง เช่น ก.ซื้อสินค้าจาก ข. และออกตั๋วสั่งจ่ายใช้

ราคาจาก ค.ลูกหนี้ของตน ข.ได้ตั๋วมาแล้วเกิดร้อนเงิน เอาตั๋วนั้นไปขายให้ ง. ง.เกิดร้อนเงินเช่นเดียวกันขายตั๋วไปให้ จ. ดังนี้ระหว่าง ก. กับ ข. มีหนี้เดิมเกิดแต่สัญญาซื้อขาย ก.เป็นลูกหนี้ต้องใช้ราคาจริง แต่สำหรับระหว่าง ข. ง. จ. ที่สลักหลังโอนขายตั๋วกันต่อมา ย่อมเห็นได้ว่าไม่มีหนี้เดิมอะไรต่อกัน จะปรับให้เข้ามาตรา 1005 ไม่ได้[1] ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้สลักหลังที่ถูกฟ้องและเป็นการแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้ ผู้เขียนเห็นว่า ตามความในบทบัญญัติมาตรา 1003 นี้ ควรจะมีการแก้ไขเสียใหม่โดยตัดข้อความในบทบัญญัติมาตรานี้ ที่ว่า "..... หรือนับแต่วันที่ผู้สลักหลังนั้นเองถูกฟ้อง" ออกเสีย

อนึ่งผู้สลักหลังที่มีสิทธิฟ้องไล่เบี้ยตามบทบัญญัติมาตรา 1003 นี้ หมายถึงผู้สลักหลังตั๋วเงินตามมาตรา 917, 919 ซึ่งการสลักหลังย่อมโอนไปซึ่งบรรดาสิทธิอันเกิดแก่ตั๋วเงินตามมาตรา 920 ดังนั้นกรณีผู้สลักหลังตั๋วผู้ถือซึ่งต้องรับผิดเพียงประกัน (อาวัล) สำหรับผู้สั่งจ่ายตามมาตรา 921 ซึ่งการใช้สิทธิฟ้องคดีในกรณีผู้อาวัลผู้สั่งจ่าย ฟ้องผู้สั่งจ่ายจึงไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับมาตรานี้ เช่น เช็คพิพาทจำเลยออกให้แก่ผู้ถือ ย่อมโอนไปเพียงด้วยการส่งมอบโดยไม่จำต้องสลักหลัง การที่โจทก์สลักหลังเช็คพิพาทขายลดให้แก่ธนาคาร โจทก์จึงเป็นเพียงผู้ประกัน (อาวัล) จำเลยตาม ป.พ.พ. มาตรา 921, 989 เมื่อเรียกเก็บเงินไม่ได้ ธนาคารจึงหักเงินจากบัญชีโจทก์และส่งเช็คกลับคืนมาให้โจทก์ โจทก์จึงเป็นผู้ถือย่อมเป็นผู้ทรงตามมาตรา 904 มีอำนาจฟ้องจำเลยผู้สั่งจ่ายได้ตามมาตรา 1002 ซึ่งมีอายุความ 1 ปี นับแต่วันที่เช็คถึงกำหนดชำระเงิน กรณีไม่เข้ามาตรา 1003 ซึ่งมีอายุความ 6 เดือนนับแต่วันที่ผู้สลักหลังเข้าถือเอาตั๋วเงินและใช้เงิน เพราะโจทก์มิใช่ผู้สลักหลังตามกฎหมาย (คำพิพากษาฎีกาที่ 1752/2526) จำเลยสั่งจ่ายเช็คให้แก่ผู้ถือ โจทก์ผู้ทรงได้สลักหลังเช็คนั้นโดยมิได้ระบุข้อความใด ๆ ไว้ แล้วนำไปขายลดให้แก่บุคคลภายนอกผู้รับซื้อเช็คไว้ย่อมเป็นผู้ทรง การสลักหลังของโจทก์เป็นเพียงประกันหนี้ตามเช็คที่จำเลยจะต้องรับผิดต่อผู้ทรง โจทก์ย่อมอยู่ในฐานะผู้ค้ำประกันหนี้ตามเช็คของจำเลย เมื่อผู้ทรงรับเงินตามเช็คไม่ได้ และโจทก์ได้ชำระหนี้ให้แก่ผู้ทรงแทนจำเลยไป ย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้ทรงที่จะไล่เบี้ยเอาจากจำเลย สิทธิเรียกร้องของโจทก์ดังกล่าวไม่มีกฎหมายบัญญัติเรื่องอายุความไว้จึงต้องใช้อายุความ 10 ปี ตาม ป.พ.พ. มาตรา 164 กรณีไม่ต้องด้วยมาตรา 1002 ซึ่งบัญญัติไว้แต่กรณีที่ผู้ทรงเช็คฟ้องผู้สลักหลัง

---

[1] เรื่องเดียวกัน, หน้า 195-196

และผู้สั่งจ่าย และโจทก์ก็มิได้อยู่ในฐานะผู้สลักหลังเช็คตามมาตรา 1003 (คำพิพากษาฎีกาที่ 3506/2528) ท่านอาจารย์อัมพร ณ ตะกั่วทุ่งได้ให้ความเห็นไว้หมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกาฉบับนี้ว่า คดีนี้ถ้าโจทก์บรรยายว่าโจทก์เป็นผู้ทรงตามมาตรา 904 อาจถือว่าเป็นคดีที่ผู้ทรงตั๋วเงินฟ้องผู้สั่งจ่าย มีอายุความ 1 ปี ตามมาตรา 1002 และแพ้คดีเพราะขาดอายุความก็ได้ (ขอให้ดูข้อ 7.1 ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น)

7.4 <u>อายุความที่ผู้สลักหลังฟ้องไล่เบี้ยเอาจากผู้รับรองตั๋วแลกเงินหรือผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน</u> ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1001 ซึ่งบัญญัติว่า "ในคดีฟ้องผู้รับรองตั๋วแลกเงินก็ดี ผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินก็ดี ท่านห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นเวลาสามปีนับแต่วันตั๋วนั้น ๆ ถึงกำหนดใช้เงิน"

อายุความตามมาตรา 1001 นี้ เป็นบทบัญญัติฟ้องลูกหนี้ชั้นต้นให้รับผิดตามตั๋วเงิน ซึ่งได้แก่ผู้รับรองตั๋วแลกเงินหรือผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน อายุความสามปีนี้เริ่มนับแต่วันที่ตั๋วเงินถึงกำหนดใช้เงินเพราะว่าวันที่ตั๋วถึงกำหนดใช้เงินนั้นเป็นวันที่อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไป (มาตรา 169) วันตั๋วถึงกำหนดใช้เงินดูมาตรา 913, 928, 943, 944, 985 วรรคแรก

คำพิพากษาฎีกาที่ 404/2515 (ประชุมใหญ่)

ตั๋วสัญญาใช้เงินซึ่งสัญญาจะใช้เงินให้เมื่อเรียกร้องทวงถามต้องถือเอาวันที่ผู้ทรงทวงถามผู้ออกตั๋วให้ใช้เงินตามตั๋วนั้นเป็นวันเริ่มถึงกำหนดใช้เงิน

วันที่ 13 พฤษภาคม 2506 จำเลยออกตั๋วสัญญาใช้เงินให้โจทก์ว่าจะใช้เงินให้เมื่อโจทก์เรียกร้องทวงถามครั้นวันที่ 11 มีนาคม 2511 โจทก์มอบให้ทนายความทวงถาม และต่อมาได้ยื่นฟ้องขอให้ใช้เงินตามตั๋ว เมื่อนับจากวันทวงถามให้ใช้เงินจนถึงวันฟ้องยังไม่เกินสามปี คดีโจทก์จึงไม่ขาดอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1001

ศาสตราจารย์ จำรัส เขมะจารุ ได้ให้คำอธิบายเพิ่มเติมไว้ในหมายเหตุท้ายคำพิพากษาฉบับดังกล่าวไว้ว่า ".....ตัวบทมาตรา 1001 บัญญัติว่า ".....ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นเวลาสามปีนับแต่วันที่ตั๋วนั้น ๆ ถึงกำหนดใช้เงิน" ซึ่งเห็นได้ว่ามาตรา 1001 นี้ถือเอาวันที่ตั๋วสัญญาใช้เงินถึงกำหนดใช้เงิน เป็นวันเริ่มนับอายุความ 3 ปี ไม่ได้ถือเอาวันออกตั๋วเป็นวันตั้งต้นนับอายุความ กรณีจะถือเอาวันออกตั๋วเป็นวันตั้งต้นนับอายุความได้ก็ต่อเมื่อวันออกตั๋วเป็นวันถึงกำหนดใช้เงินของตั๋วนั้นด้วย

สำหรับวันถึงกำหนดใช้เงินของตั๋วสัญญาใช้เงินนั้น ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยตรง แต่มาตรา 985 ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยตั๋วแลกเงินมาบังคับกับตั๋วสัญญาใช้เงินด้วย โดยเฉพาะมีมาตรา 913 ในเรื่องตั๋วแลกเงิน บัญญัติว่า วันถึงกำหนดของตั๋วแลกเงิน มี 4 กรณี คือ

(1) ในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้ หรือ

(2) เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้นับแต่วันที่ลงในตั๋วเงิน หรือ

(3) เมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น หรือ

(4) เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้นับแต่ได้เห็น

กรณีที่ใกล้เคียงกับตั๋วสัญญาใช้เงินตามฟ้องคือ กรณี (3) ซึ่งจะถือว่าถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น เมื่อข้อเท็จจริงตามฟ้องได้ความว่า โจทก์เพิ่งทวงถามเมื่อปี 2511 และได้ฟ้องคดีนี้ในปีเดียวกัน คดีของโจทก์ก็ยังไม่ขาดอายุความสามปีนับแต่วันทวงถาม ซึ่งถือเป็นวันถึงกำหนดใช้เงิน ส่วนกรณีถือว่าถึงกำหนดเมื่อได้เห็นนั้น มีมาตรา 944 กำหนดให้ใช้เงินในวันเมื่อยื่นตั๋ว แต่ต้องยื่นภายในกำหนดเวลาซึ่งบังคับไว้เพื่อการยื่นให้รับรองตั๋วเงินชนิดให้ใช้เงินในเวลาใดเวลาหนึ่งภายหลังได้เห็นด้วย คือภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ลงในตั๋วเงิน ตามมาตรา 928 แต่ตามมาตรา 985 มิได้ให้เอามาตรา 928 มาบังคับในกรณีตั๋วสัญญาใช้เงินด้วย ดังนั้นเมื่อคดีไม่ได้ความว่าโจทก์ได้นำตั๋วเงินไปยื่นเพื่อให้ใช้เงินตามมาตรา 944 ก็ยังถือไม่ได้ว่าตั๋วสัญญาใช้เงินรายนี้ถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็น จำเลยจึงไม่มีทางที่จะยกเอามาตรา 1001 มาเป็นเหตุขอให้ศาลยกฟ้องโจทก์

อย่างไรก็ดี มีข้อน่าสังเกตุว่า โจทก์คดีนี้ได้ทวงถามหลังจากวันออกตั๋วสัญญาใช้เงินถึง 4 ปีเศษและถ้าถือหลักตามข้อวินิจฉัยของศาลฎีกาในคดีนี้ หากโจทก์เก็บตั๋วสัญญาใช้เงินไว้เฉย ๆ ไม่ทวงถามเป็นเวลานาน ๆ เช่น 20-30 ปี คดีของโจทก์ก็ยังไม่ขาดอายุความตามมาตรา 1001 เพราะยังไม่ถือว่าตั๋วนั้นถึงกำหนดใช้เงินแต่กรณีเช่นนี้แม้คดีของโจทก์จะไม่ขาดอายุความตามมาตรา 1001 แต่ก็น่าพิจารณากันต่อไปว่าอาจจะขาดอายุความตามมาตรา 164, 169 หรือไม่"

จากแนวคำพิพากษาฎีกาดังกล่าว ศาลฎีกาเห็นว่า

1. คำว่า "เมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น" ตามมาตรา 913(3) ได้ใช้คำว่า "หรือ" ซึ่งกลางระหว่างคำทั้งสองนี้ซึ่งแสดงความหมายว่าวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามกับเมื่อได้เห็นนั้นแตกต่างกัน

2. การทวงถามหมายถึง การบอกกล่าวให้รู้ตัวโดยไม่จำต้องยื่นตั๋วให้ผู้ออกตั๋วหรือผู้จ่ายได้เห็นก็ได้[1]

3. ถ้าเป็นตั๋วแลกเงินชนิดให้ใช้เงินเมื่อได้เห็น ผู้ทรงต้องนำตั๋วยื่นเพื่อให้ใช้เงินโดยต้องยื่นให้ใช้เงินภายในกำหนดเวลาซึ่งบังคับไว้เพื่อการยื่นให้รับรองตั๋วเงินชนิดให้ใช้เงินในเวลาใดเวลาหนึ่งภายหลังได้เห็นนั้นตามมาตรา 944 ซึ่งอนุโลมมาใช้แก่ตั๋วสัญญาใช้เงินได้เพียงเท่าที่ไม่ขัดกับสภาพของตราสารชนิดนี้ตามมาตรา 985 และผู้ทรงตั๋วแลกเงินที่ให้ใช้เงินเมื่อได้เห็น ซึ่งต้องนำตั๋วยื่นเพื่อให้ใช้เงินในกำหนดเวลาตามมาตรา 944 นั้นก็คือ กำหนดเวลายื่นตั๋วเพื่อให้รับรองภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ลงในตั๋ว หรือภายในเวลาช้ากว่านั้นตามแต่ผู้สั่งจ่ายตั๋วแลกเงินจะได้ระบุไว้ตามมาตรา 928 แต่จะเห็นได้ว่ามาตรา 928 นี้มิให้นำมาใช้แก่ตั๋วสัญญาใช้เงิน ตามมาตรา 985 จะนำมาตรา 928 มาใช้แก่ตั๋วสัญญาใช้เงินได้กรณีเดียวเท่านั้นตามมาตรา 986 วรรคสอง คือตั๋วสัญญาใช้เงินซึ่งให้ใช้เงินในเวลาใดเวลาหนึ่งภายหลังได้เห็นแสดงว่าผู้ทรงตั๋วสัญญาใช้เงินที่จะต้องนำตั๋วยื่นให้ผู้ออกตั๋วจดรับรู้เพื่อรับรองการจ่ายเงินเฉพาะตั๋วสัญญาใช้เงินชนิดที่ให้ใช้เงินในเวลาใดเวลาหนึ่งภายหลังได้เห็นตามมาตรา 913(4) เท่านั้นและผู้ทรงตั๋วสัญญาใช้เงินชนิดให้ใช้เงินเมื่อได้เห็นตามมาตรา 913(3) ตอนท้าย เพียงแต่นำตั๋วยื่นต่อผู้ออกตั๋วเพื่อให้ใช้เงินเช่นเดียวกันตามมาตรา 944 แต่ผู้ทรงตั๋วสัญญาใช้เงินชนิดให้ใช้เงินเมื่อทวงถามตามมาตรา 913(3) ตอนท้ายนั้น บทบัญญัติในหมวด 3 ว่าด้วยตั๋วสัญญาใช้เงินไม่มีบัญญัติบังคับไว้อย่างกรณีตั๋วสัญญาใช้เงินชนิดให้ใช้เงินเมื่อได้เห็นหรือสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้นับแต่ได้เห็นตั๋วสัญญาใช้เงินนั้นเลย จึงต้องถือว่าตั๋วสัญญาใช้เงินที่ให้ใช้เงินเมื่อทวงถามมีความหมายและผลบังคับแตกต่างกับตั๋วสัญญาใช้เงินเมื่อได้เห็น[2]

4. วันถึงกำหนดใช้เงินสำหรับตั๋วสัญญาใช้เงินเมื่อทวงถาม คือเอาวันที่ผู้ทรงทวงถามผู้ออกตั๋วให้ใช้เงินตามตั๋ว ผู้ทรงจึงอาจนำตั๋วเงินมายื่นเมื่อไรก็ได้โดยผู้ทรงไม่สิ้นสิทธิไล่เบี้ยตาม

---

[1]อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตั๋วเงิน, หน้า 244

[2]ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน, หน้า 57-58

เนื้อความแห่งตั๋วอย่างใดและตราบใดที่ผู้ทรงยังไม่ทวงถาม กำหนดการใช้เงินก็ยังไม่มี อายุความก็ยังไม่เริ่มนับตามมาตรา 1001, 1002 ป.พ.พ.

ข้อโต้แย้งคำพิพากษาฎีกาฉบับดังกล่าว ซึ่งเป็นความเห็นของผู้เขียนด้วยเห็นว่า

1. คำว่า "เมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น" (On demand or at sight) ตามมาตรา 913(3) น่าจะมีความหมายอย่างเดียวกัน เพราะตั๋วชนิดนี้ ผู้ทรงนำตั๋วไปทวงถามเมื่อใด ผู้จ่ายก็ต้องใช้เงินแก่ผู้ทรงทันทีเมื่อนั้น หรือนัยหนึ่งผู้จ่ายเห็นตั๋วที่ผู้ทรงนำมายื่นเมื่อใด ผู้จ่ายก็ต้องใช้เงินแก่ผู้ทรงทันทีเมื่อนั้น

2. การทวงถามก็คือการที่ผู้ทรงนำตั๋วยื่นเพื่อให้มีการใช้เงินตามตั๋ว การนำตั๋วยื่นเพื่อให้ใช้เงินจะเรียกทวงถามหรือได้เห็นหรือเมื่อยื่นก็มีความหมายอย่างเดียวกัน[1] ผู้เขียนเห็นว่า การที่บอกกล่าวให้รู้โดยที่ผู้ทรงไม่ได้นำตั๋วมายื่นเพื่อให้มีการใช้เงินไม่มีผลเป็นการทวงถามตามกฎหมายตั๋วเงิน ดังที่ท่านศาสตราจารย์ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ได้แสดงความเห็นไว้ว่า "การนำตั๋วยื่นให้เห็น หมายความว่าให้ได้เห็นเพื่อให้รับรองหรือให้จ่ายเงิน ไม่หมายความว่าผู้จ่ายไปเห็นเข้าเพราะเขาทำตกไว้ หรือมีใครเอามาอวดเล่นโก้ ๆ ไม่เป็นการนำยื่นเพื่อผลดังกล่าวดังนี้ ไม่มีผลเป็นการเห็นตั๋วตามกฎหมายตั๋วเงิน"[2]

3. การที่ศาลฎีกาเห็นว่า ตั๋วสัญญาใช้เงินซึ่งให้ใช้เงินในเวลาใดเวลาหนึ่งภายหลังได้เห็นตามมาตรา 913(4) และตั๋วสัญญาใช้เงินเมื่อได้เห็นตามมาตรา 913(3) ผู้ทรงจะต้องนำตั๋วยื่นต่อผู้ออกตั๋วเพื่อให้ใช้เงินตามมาตรา 944 แต่ผู้ทรงตั๋วสัญญาใช้เงินเมื่อทวงถามไม่มีกฎหมายบัญญัติบังคับไว้ จึงถือว่าตั๋วสัญญาใช้เงินเมื่อทวงถามมีความหมายและผลบังคับแตกต่างกับตั๋วสัญญาใช้เงินเมื่อได้เห็น เป็นการตีความที่เคร่งกับถ้อยคำของบทบัญญัติมากเกินไปจึงทำให้เกิดปัญหาที่ตามมาว่า ตั๋วสัญญาใช้เงินเมื่อทวงถาม ถ้าผู้ทรงตั๋วเก็บตั๋วไว้นาน ๆ โดยที่ผู้ทรงไม่ทวงถามอายุความก็ยังไม่เริ่มนับ ซึ่งไม่เป็นธรรมแก่ผู้ออกตั๋วและผู้สลักหลังตั๋วสัญญาใช้เงินประเภทนี้

---

[1]จิตติ ติงศภัทิย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประมวลแพ่งและตั๋วเงิน, หน้า 56

[2]ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยเรื่องตั๋วเงิน, หน้า 46

4. ตามที่บทบัญญัติมาตรา 985 ในเรื่องตั๋วสัญญาใช้เงินมิได้บัญญัติให้นำเอามาตรา 928 มาใช้ในเรื่องตั๋วสัญญาใช้เงินด้วยนั้นเพราะกฎหมายได้บัญญัติให้นำเอามาตรา 944 มาใช้บังคับได้อยู่แล้ว ซึ่งเวลาการยื่นตั๋วตามมาตรา 928 ก็อยู่ในมาตรา 944 นั่นเอง ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นที่ต้องบัญญัติให้นำมาตรา 928 มาใช้ในเรื่องตั๋วสัญญาใช้เงินอีก

5. มาตรา 913(3) เมื่อนำไปเปรียบเทียบมาตรา 10(1) แห่ง **Bills of Exchange Act,** 1882 ของประเทศอังกฤษ ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า

Section 10 (1) A bill is payable on demand-

(a) Which is expressed to be payable on demand, or at sight, or on presentation; or

(b) In which no time for payment is expressed.

มาตรา 10(1) ตั๋วเงินเป็นตั๋วที่ใช้เงินเมื่อทวงถาม

(ก) เมื่อมีข้อความให้ใช้เงินเมื่อทวงถาม หรือเมื่อได้เห็น หรือเมื่อนำยื่น หรือ

(ข) เมื่อมิได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงิน

จะเห็นได้ว่าตามกฎหมายตั๋วเงินของประเทศอังกฤษ คำว่า ทวงถาม **(payable on demand)** หรือได้เห็น **(at sight)** มีความหมายอย่างเดียวกัน

อายุความฟ้องผู้รับรองตั๋วแลกเงินหรือผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินตามมาตรา 1001 นี้ ต่างกับกำหนดเวลายื่นตั๋วเก็บเงินตามมาตรา 944, 928 แม้จะเห็นตั๋วให้ใช้เงินเมื่อทวงถามหรือได้เห็น ซึ่งมีผลทำให้ไล่เบี้ยจากผู้อื่นไม่ได้แต่ผู้รับรองหรือผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินยังรับผิดอยู่ตามมาตรา 973 การฟ้องนี้อาจฟ้องโดยผู้ทรง หรือผู้สลักหลัง หรือผู้สัญญาคนอื่น ๆ ที่เข้าใช้เงินและถือเอาซึ่งตั๋วเงิน ใครเป็นผู้ฟ้องผลก็ไม่แตกต่างกัน[1]

คำพิพากษาฎีกาที่ 490/2518

---

[1]จิตติ ติงศภัทิย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเดินสะพัดและตั๋วเงิน, หน้า 158

จำเลยที่ 1 เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล มีจำเลยที่ 2 เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ จำเลยที่ 1 เป็นหนี้โจทก์อยู่จำนวนหนึ่ง และต่อมาได้จดทะเบียนเลิกห้างหุ้นส่วนและชำระบัญชีโดยจำเลยที่ 2 เป็นผู้ชำระบัญชี ระหว่างการชำระบัญชี จำเลยที่ 1 ออกตั๋วสัญญาใช้เงินให้แก่โจทก์ ยอมรับใช้เงินที่จำเลยที่ 1 เป็นหนี้โจทก์ดังกล่าว โดยจำเลยที่ 2 ในฐานะส่วนตัวได้ลงนามเป็นผู้รับอาวัลในตั๋วสัญญาใช้เงินนั้น ดังนั้น แม้ห้างหุ้นส่วนจำเลยที่ 1 จะจดทะเบียนเลิกกันแล้ว ก็ยังไม่สิ้นสภาพเป็นนิติบุคคล เพราะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1249 ให้ถือว่ายังคงตั้งอยู่ตราบเท่าเวลาที่จำเป็นเพื่อการชำระบัญชี เมื่อจำเลยที่ 1 ออกตั๋วสัญญาใช้เงินให้โจทก์ในระหว่างการชำระบัญชี โดยจำเลยที่ 2 ในฐานะผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำเลยที่ 1 และเป็นผู้ชำระบัญชีด้วยเป็นผู้ทำแทน และเป็นผู้รับอาวัลในฐานะส่วนตัวด้วย จำเลยทั้งสองจึงต้องผูกพันรับผิดตามตั๋วสัญญาใช้เงินนั้น

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1001 บัญญัติเรื่องอายุความฟ้องร้องผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินไว้ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นเวลาสามปีนับแต่วันที่ตั๋วนั้น ๆ ถึงกำหนดใช้เงินโดยไม่ได้ระบุถึงอายุความฟ้องร้องผู้รับอาวัล แต่มาตรา 940 วรรคแรก บัญญัติว่า ผู้รับอาวัลย่อมต้องผูกพันเป็นอย่างเดียวกันกับบุคคลซึ่งตนประกัน ดังนั้นจึงต้องใช้มาตรา 1001 บังคับแก่จำเลยที่ 2 ผู้รับอาวัล จะนำมาตรา 1002 ซึ่งใช้บังคับแก่ผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังตั๋วเงินมาใช้บังคับไม่ได้ เมื่อโจทก์นำคดีมาฟ้องยังไม่พ้นเวลา 3 ปี นับแต่วันตั๋วสัญญาใช้เงินถึงกำหนด คดีของโจทก์จึงยังไม่ขาดอายุความ (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 359/2522 ประกอบซึ่งได้วินิจฉัยเป็นอย่างเดียวกัน)

คำพิพากษาฎีกาที่ 422/2521

การที่ผู้ทรงตั๋วสัญญาใช้เงินยอมผ่อนเวลาให้กับผู้ออกตั๋วนั้นไม่เป็นเหตุให้ผู้รับอาวัลหลุดพ้นจากความรับผิด เพราะผู้รับอาวัลย่อมต้องผูกพันเป็นอย่างเดียวกันกับบุคคลซึ่งตนประกันจึงอยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้ชั้นต้นเช่นเดียวกับผู้ออกตั๋ว และไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้ค้ำประกันตามหลักทั่วไปในเรื่องค้ำประกัน

ผู้รับอาวัลส่งจ่ายเช็คจำนวนหนึ่งผ่อนชำระหนี้ให้แก่ผู้ทรงตั๋วสัญญาใช้เงิน เป็นการรับสภาพหนี้ตามตั๋วสัญญาใช้เงินนั้น และย่อมเป็นเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลง

7.4 <u>อายุความสิทธิเรียกร้องให้คู่สัญญาบางฝ่ายที่ผู้ทรงไม่ได้ใช้สิทธิ ไม่สะดุดหยุดลง</u> ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1004 ซึ่งบัญญัติว่า "เมื่ออายุความสะดุดหยุดลงเพราะ

การอันหนึ่งอันใด ซึ่งกระทำแก่คู่สัญญาแห่งตัวเงินฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ท่านว่ายอมมีผลสะดุดหยุดลงเพียงแต่แก่คู่สัญญาฝ่ายนั้น"

ตามมาตรา 967 วรรคหนึ่งได้บัญญัติให้ ผู้สั่งจ่าย ผู้รับรอง ผู้สลักหลังหรือรับประกันด้วยอาวัลย่อมต้องร่วมกันรับผิดต่อผู้ทรงหรืออีกนัยหนึ่งบุคคลที่ต้องรับผิดต้องร่วมกันรับผิดในฐานเป็นลูกหนี้ร่วมตามมาตรา 291 ป.พ.พ. และในระหว่างลูกหนี้ร่วมกันนั้น ต่างคนต่างต้องรับผิดเป็นส่วนเท่า ๆ กันเว้นแต่จะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น (ดูมาตรา 296 ป.พ.พ.) ในการเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้น ร่วมกันแต่ในเรื่องชำระหนี้ และเรื่องตามสภาพแห่งหนี้บางอย่าง หาได้ร่วมกันเป็นส่วนตัวดุจว่าเป็นลูกหนี้คนเดียวกันไม่[1] ดังบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 295 ว่า

มาตรา 295 "ข้อความจริงอื่นใด นอกจากที่ระบุไว้ในมาตรา 292 ถึง 294 นั้น เมื่อเป็นเรื่องเท้าถึงตัวลูกหนี้ร่วมกันคนใดก็ย่อมเป็นไปเพื่อคุณและโทษแต่เฉพาะแก่ลูกหนี้คนนั้น เว้นแต่จะปรากฏว่าชัดกับสภาพแห่งหนี้นั้นเอง

ความที่ว่ามานี้ เมื่อจะกล่าวโดยเฉพาะก็คือว่าให้ใช้แก่การให้คำบอกกล่าว การผิดนัด การที่หยิบยกอ้างความผิด การชำระหนี้อันเป็นพ้นวิสัยแก่ฝ่ายลูกหนี้ร่วมกันคนหนึ่ง กำหนดอายุความหรือการที่อายุความสะดุดหยุดลง และการที่สิทธิเรียกร้องเกลื่อนกลืนกันไปกับหนี้สิน"

จะเห็นได้ว่าตามความในบทบัญญัติมาตรา 1004 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติสอดคล้องกับหลักที่ว่าอายุความสะดุดหยุดลงเป็นเหตุเฉพาะตัวลูกหนี้ร่วมไม่เป็นโทษแก่ลูกหนี้ร่วมคนอื่นตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 295 ดังกล่าว

ตามมาตรา 967 วรรคสอง ป.พ.พ. ได้บัญญัติให้ผู้ทรงย่อมมีสิทธิว่ากล่าวเอาความแก่บรรดาบุคคลผู้สั่งจ่าย ผู้รับรอง ผู้สลักหลังหรือรับประกันด้วยอาวัล โดยฟ้องบุคคลเหล่านี้เรียงตัวหรือรวมกันก็ได้ ในกรณีที่ผู้ทรงฟ้องผู้สลักหลังคนหนึ่ง ตามมาตรา 174[2] ป.พ.พ. อายุความ

---

[1]ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 2. หน้า 1207-1208

[2]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 174 "การฟ้องคดี ท่านไม่นับว่าเป็นเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลง หากว่าคดีนั้นได้ถอนเสีย ละทิ้งเสีย หรือต้องยกฟ้อง"

สำหรับผู้ที่ถูกฟ้องนั้นเป็นอันหยุดระหว่างคดี แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า อายุความฟ้องคู่สัญญาคนอื่น ๆ ในตั๋วเงินที่ไม่ถูกฟ้องในคดีนั้นจะสะดุดหยุดลงด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม การกระทำอย่างใด ๆ ของผู้สลักหลังตั๋วเงินเป็นผลให้อายุความสะดุดหยุดลงก็ดีหรือเริ่มต้นนับแต่นั้นก็ดี ผู้สลักหลังตั๋วเงินก็ต้องผูกพันในอายุความที่ขยายออกไปนั้นด้วย เช่น ผู้สั่งจ่ายแก้วันในเช็คเพื่อใช้ได้ต่อไปแทนการออกเช็คใหม่ ซึ่งคงทำได้ด้วยความยินยอมจากผู้ทรงและผู้สลักหลังอาวัลไว้ด้วย เช็คนั้นมีผลบังคับได้ตามวันที่แก้ใหม่ อายุความนับจากวันที่แก้ใหม่ (เทียบเคียงคำพิพากษาฎีกาที่ 393/2518 และคำพิพากษาฎีกาที่ 2460/2526)

8. <u>ปัญหาเรื่องการสลักหลังตั๋วเงินเพื่อขายลด</u>

การขายลดตั๋วเงิน คือ การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนำตั๋วเงินซึ่งยังไม่ถึงกำหนดเวลาใช้เงินมาขายลด ซึ่งโดยปกติก็จะนำมาขายลดให้แก่ธนาคารหรือบุคคลธรรมดาที่ประกอบอาชีพในการรับซื้อลดตั๋วเงิน โดยที่ผู้รับซื้อลดตั๋วเงินจะคิดค่าตอบแทนในการรับซื้อลดตั๋วเงินนั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง การซื้อลดตั๋วเงินเป็นวิธีการที่ธนาคารให้เครดิตแก่ลูกค้าโดยลูกค้ามอบตั๋วเงินซึ่งธนาคารมีสิทธิที่จะไปเรียกเก็บเงินเอาจากผู้ที่มีหน้าที่ต้องจ่ายเงินตามตั๋วเงินเมื่อตั๋วเงินนั้นถึงกำหนดเวลาการใช้เงินตามที่ได้กำหนดไว้ ในการเรียกเก็บดอกเบี้ยจากการให้เครดิตประเภทนี้ ผู้รับซื้อลดตั๋วเงินจะคำนวณดอกเบี้ยจากจำนวนเงินในตั๋วเงินตามอัตราดอกเบี้ยที่ตกลงกัน และตามระยะเวลาตั้งแต่วันที่นำตั๋วเงินมาขายลดจนถึงวันที่ตั๋วเงินถึงกำหนด ดอกเบี้ยที่คำนวณได้ผู้รับซื้อลดตั๋วเงินจะเรียกเก็บเงินทันทีโดยนำไปหักจากจำนวนเงินในตั๋ว แล้วจึงจ่ายส่วนที่เหลือให้กับผู้นำตั๋วเงินมาขายลด เนื่องจากผู้รับซื้อลดซึ่งส่วนมากได้แก่ธนาคารได้หักดอกเบี้ยไว้ก่อน ดอกเบี้ยที่ธนาคารหักไว้นี้เรียกว่า "ส่วนลด" (Discounts)[1]

---

[1]ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์, <u>คำอธิบายกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน</u>, หน้า 323-324

ในการรับซื้อลดตั๋วเงิน ถ้าตั๋วเงินที่นำมาขายลดกันเป็นตั๋วเงินชนิดระบุชื่อผู้รับเงินไว้ผู้ที่จะรับซื้อลดก็จะให้ผู้ขายตั๋วเงินสลักหลังตั๋วเงินและส่งมอบตั๋วเงินนั้นให้แก่ผู้ซื้ออันมีผลทำให้ผู้ซื้อเป็นผู้ทรงตั๋วเงินในฐานเป็นผู้รับสลักหลัง (ป.พ.พ.มาตรา 904, 917, 919 วรรคแรก ประกอบมาตรา 985 และ 989) แต่ถ้าตั๋วเงินนั้นเป็นตั๋วเงินชนิดออกให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ ดังนั้นการสลักหลังก็ไม่จำเป็นต้องทำเพียงแต่ผู้ขายลดส่งมอบตั๋วเงินนั้นให้ผู้รับซื้อลดก็มีผลทำให้ผู้รับซื้อลดตั๋วเงินอยู่ในฐานะเป็นผู้ทรงตั๋วเงินแล้ว (ป.พ.พ.มาตรา 904, 918 ประกอบมาตรา 989) แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ผู้รับซื้อลดจะให้ถูกต้องผู้ขายลดตั๋วเงินนั้นทำการลงลายมือชื่อสลักหลังตั๋วเงินนั้นเสมอไม่ว่าตั๋วเงินที่จะซื้อขายลดกันจะเป็นตั๋วเงินชนิดระบุชื่อผู้รับเงินหรือเป็นตั๋วเงินสั่งจ่ายให้แก่ผู้ถือก็ตาม ที่เป็นเช่นนี้ก็โดยวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ขายลดตั๋วเงินซึ่งมิได้เป็นผู้สั่งจ่ายตั๋วเงินฉบับนั้นเกิดความผูกพันรับผิดตามเนื้อความในตั๋วเงินฉบับที่นำมาขายลดเนื่องมาจากการลงลายมือชื่อดังกล่าวอันเป็นความรับผิดตามกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน (ป.พ.พ.มาตรา 900 วรรคแรกประกอบมาตรา 967) ซึ่งมีผลทำให้ต้องรับผิดในฐานเป็นผู้สลักหลัง (ป.พ.พ.มาตรา 914, 919, 920 วรรคแรก) หรือในฐานเป็นผู้รับอาวัล (ป.พ.พ.มาตรา 921) สุดแต่ชนิดของตั๋วเงินที่นำมาขายลดกัน

นอกจากจะให้บุคคลผู้ซึ่งนำตั๋วเงินมาขายลดลงลายมือชื่อสลักหลังตั๋วเงินนั้นแล้ว ในบางกรณีผู้ซื้อและผู้ขายลดตั๋วเงินยังได้ทำสัญญาอีกฉบับหนึ่งต่างหากเรียกว่า "สัญญาขายลดตั๋วเงิน" หรือ "หนังสือรับรองการขายตั๋วเงิน" สุดแล้วแต่จะใช้ชื่อสัญญาว่าอย่างใด ซึ่งสาระสำคัญของสัญญานี้จะมีว่า "เมื่อตั๋วเงินถึงกำหนดชำระแล้ว ให้ผู้ซื้อลด (ผู้ทรงตั๋วเงิน) นำตั๋วเงินไปขึ้นเงิน หากไปขึ้นเงินไม่ได้ด้วยประการใด ๆ ผู้ขายลด (ผู้สลักหลัง) ยอมรับผิดใช้เงินตามตั๋วเงินแก่ผู้ซื้อลด" อนึ่งในสัญญาขายลดตั๋วเงินนี้อาจจะมีข้อตกลงในเรื่องคอกเบี้ยว่าการขายลดตั๋วเงินดังกล่าวจะคิดคอกเบี้ยกันในอัตราเท่าใดและถ้าหากตั๋วเงินนั้นขาดความเชื่อถือ เพราะไม่มีการใช้เมื่อตั๋วเงินถึงกำหนดจะให้มีการคิดคอกเบี้ยในระหว่างผิดนัดนั้นด้วยหรือไม่ ดังนี้ก็ระบุไว้ในสัญญาดังกล่าวได้ สัญญาขายลดตั๋วเงินดังกล่าวนี้ย่อมใช้บังคับได้ในระหว่างผู้เป็นคู่สัญญาตามหลักของสัญญาโดยทั่วไป

คำพิพากษาฎีกาที่ 3567/2525

การขายลดตั๋วเงินเป็นนิติกรรมชนิดหนึ่งซึ่งเจตนาของคู่กรณีคือ ผู้ขายลดตั๋วเงินรับเงินจากผู้ซื้อลดตั๋วเงินไปโดยสัญญาว่าจะชำระหนี้นั้นด้วยตั๋วเงินฉบับที่ขายนั้น และถือว่าเงินตามจำนวนในตั๋วเงินฉบับนั้นเป็นจำนวนหนี้เมื่อถึงกำหนด

เมื่อตั๋วเงินที่นำมาขายลดถึงกำหนดเวลาการใช้เงินและผู้มีหน้าที่ต้องใช้เงินตามตั๋วเงินนั้นได้ใช้เงินให้แก่ผู้รับซื้อลดซึ่งเป็นผู้ทรงตั๋วเงิน ดังนี้ หนี้หรือความผูกพันตามตั๋วเงินและตามสัญญาขายลดตั๋วเงินนั้นเป็นย่อมเป็นอันระงับไป (ป.พ.พ. มาตรา 321 วรรค 3) แต่ถ้าหากว่าตั๋วเงินฉบับนั้นได้มีการปฏิเสธไม่ยอมใช้เงินให้ ดังนี้ความผูกพันรับผิดตามตั๋วเงินและตามสัญญาขายลดตั๋วเงินที่ลูกหนี้ผู้ลงลายมือชื่อไว้ย่อมเกิดขึ้นอันเนื่องจากการใช้สิทธิไล่เบี้ยของผู้ทรงตั๋วเงินซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามตั๋วเงินนั้น

ในการรับซื้อลดตั๋วเงิน ผู้รับซื้อลดส่วนใหญ่มักจะได้แก่ธนาคารพาณิชย์ ในการรับซื้อลดตั๋วเงินของธนาคารพาณิชย์นั้น ผู้เขียนขอแยกอธิบายโดยแบ่งออกเป็นหัวข้อได้ดังนี้

1. ความหมายและตั๋วเงินที่ธนาคารพาณิชย์รับซื้อลด
2. หน้าที่เกี่ยวกับการรับซื้อลดตั๋วเงินของธนาคารพาณิชย์
3. หน้าที่ของธนาคารพาณิชย์เกี่ยวกับดอกเบี้ย (ส่วนลด)
4. หน้าที่ของธนาคารพาณิชย์เมื่อเรียกเก็บเงินตามตั๋วเงินที่ซื้อลดไม่ได้
5. อายุความในการฟ้องคดีเกี่ยวกับการขายลดตั๋วเงิน

1. <u>ความหมายและตั๋วเงินที่ธนาคารพาณิชย์รับซื้อลด</u>

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ได้ให้คำจำกัดความไว้ในมาตรา 4 ว่า

"การธนาคารพาณิชย์" หมายความว่า การประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทางหนึ่งหรือหลายทาง เช่น (ก) ให้สินเชื่อ (ข) ซื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด (ค) ซื้อขายเงินตราต่างประเทศ

"ธนาคารพาณิชย์" หมายความว่า ธนาคารที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบการธนาคารพาณิชย์และหมายความรวมถึงสาขาของธนาคารต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบการธนาคารพาณิชย์ด้วย

"ให้สินเชื่อ" หมายความถึง ให้กู้ยืม ซื้อ ซื้อลด รับช่วงซื้อ [illegible] เป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้จ่ายหรือสั่งให้จ่ายเงินเพื่อประโยชน์ของผู้เปิดบัญชี หรือเป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้จ่ายเงินตามภาระผูกพันตามเล็ตเตอร์ออฟเครดิต

เนื่องจากธนาคารพาณิชย์เป็นแห่งสถาบันที่รับฝากเงินจากพ่อค้า-ประชาชน แล้วนำเงินไปลงทุนหาผลประโยชน์ในรูปต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่า การให้สินเชื่อแก่ลูกค้าทั่ว ๆ ไป ซึ่งการให้สินเชื่อจะเป็นในรูปการให้กู้ยืมและการซื้อลดตั๋วเงิน ซึ่งรวมเรียกว่า **Advances**[1] หมายถึง

1. เงินให้กู้ยืม (**Loans**)
2. เงินเบิกเกินบัญชี (**Overdrafts**) และ
3. ตั๋วเงินซื้อลด (**Bills Discounted**)

การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์อยู่ในอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังที่จะกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติตามมาตรา 13 ตรีแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว[2] ประเภทของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์แบ่งออกได้ตามระยะเวลาเป็น 2 ประเภทคือ

1. สินเชื่อระยะยาว (**Long term credit**) เป็นสินเชื่อที่มีระยะเวลาตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป อาจเป็น 5 ปี 10 ปี 15 ปี 20 ปี หรือ 25 ปี ก็ได้ เช่น เงินกู้ที่ลูกค้าขอกู้ไปซื้อบ้านจัดสรรเพื่ออยู่อาศัย ซึ่งลูกค้าต้องใช้ระยะเวลาผ่อนชำระกับธนาคารเป็นเวลานาน ๆ

2. สินเชื่อระยะสั้น (**short term credit**) เป็นสินเชื่อที่มีระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี เช่น วงเงินกู้เบิกเงินเกินบัญชีซึ่งมีวงเงินตามสัญญาระยะเวลา 1 ปี ถ้าลูกค้าต้องการใช้วงเงินต่อไปอีกก็จะต้องมาต่ออายุสัญญากับธนาคารใหม่ เงินกู้ระยะสั้น (**short term Loan**) ซึ่งลูกค้าใช้ตั๋วสัญญาใช้เงินเป็นหลักฐานแห่งหนี้ก็จัดเป็นสินเชื่อระยะสั้นเพราะเป็นเงินกู้ระยะสั้น ๆ ซึ่งอาจจะเป็น 1 เดือน 2 เดือน 3 เดือน 6 เดือน แต่ไม่เกิน 1 ปี การรับซื้อลดตั๋วเงินปกติจะใช้ระยะเวลาสั้น ๆ เช่น 30 วัน 45 วัน 60 วัน ซึ่งจัดอยู่ในสินเชื่อระยะสั้น

ตั๋วเงินซื้อลดในความหมายของธนาคารพาณิชย์ คือ การที่ลูกค้าของธนาคารนำตั๋วเงินมาขายลดให้แก่ธนาคารก่อนที่ตั๋วเงินนั้นจะถึงกำหนดเวลาชำระเงินหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ธนาคารให้กู้ยืมเงินโดยลูกค้ามอบตั๋วเงินซึ่งธนาคารมีสิทธิที่จะไปเรียกเก็บเงินเอาจากผู้มีหน้าที่ต้องจ่ายเงิน

---

[1]ประยูร จินดาประดิษฐ์, การธนาคารพาณิชย์-การดำเนินงานและบัญชี, พิมพ์ครั้งที่ 1 (พระนคร : โรงพิมพ์อักษรสมัย, 2512) หน้า 168

[2]สุนทร เสถียรไทย, "การวิเคราะห์กฎหมายธนาคารพาณิชย์ พุทธศักราช 2505 และฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2522" วารสารกฎหมาย (2528) : 117

ตามตั๋วเงินนั้นเมื่อถึงเวลาที่กำหนดไว้เพื่อให้ลูกค้าได้รับเงินจากการค้าขายก่อน โดยยินยอมให้ธนาคารหักส่วนลด (**Discounts**) ไว้ ตามหลักวิชาการของธนาคารถือว่าการให้เครดิตแก่ลูกค้าโดยวิธีการรับซื้อลดตั๋วเงินนั้น เป็นการให้เครดิตระยะสั้นกว่าการให้เครดิตในรูปการให้กู้ยืมหรือเบิกเงินเกินบัญชี เพราะโดยปกติตั๋วเงินมีกำหนดเวลาการใช้เงินสั้นเพียง 15 วัน, 30 วัน, 45 วัน, 60 วัน หรืออย่างสูงไม่เกิน 90 วัน นอกจากนั้นตั๋วเงินยังมีสภาพคล่องในตัว (**self-Liquidating paper**) คือ ธนาคารสามารถจะเปลี่ยนสภาพเป็นเงินสดได้ง่าย ด้วยการนำไปขายช่วงลด (**rediscount**) ในตลาดการเงิน และตั๋วเงินบางชนิด ธนาคารสามารถนำไปขายช่วงลดต่อธนาคารแห่งประเทศไทยได้ เช่น ตั๋วเงินจากการส่งสินค้าไปขายต่างประเทศเป็นต้น[1] การให้เครดิตแก่ลูกค้าโดยวิธีการรับซื้อลดตั๋วเงินนั้นธนาคารจำต้องคำนึงถึงว่า ลูกค้ารายนั้นเป็นลูกค้าที่ธนาคารจะรับซื้อลดตั๋วเงินไว้หรือไม่ โดยพิจารณาจากความสามารถของลูกค้าในการชำระหนี้คืนและหลักประกันรวมทั้งชื่อเสียงของบุคคลทุกฝ่ายที่ธนาคารจะเรียกเก็บเงินตามตั๋วเงินนั้นหรือใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาได้ บางกรณีธนาคารอาจจำต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์รวมถึงเหตุที่มีการออกตั๋วเงินฉบับนั้นด้วย[2]

ตั๋วเงินที่ธนาคารพาณิชย์รับซื้อลดมีอยู่ 3 ประเภท คือ

1. ตั๋วแลกเงิน (**Bill of Exchange**) แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1.1 ตั๋วแลกเงินชนิดที่ไม่มีเอกสารประกอบ (**clean bills**) ตั๋วชนิดนี้อาจจะไม่เป็นตั๋วเงินที่เกิดจากการค้าก็ได้ เช่น เป็นตั๋วเงินที่สร้างขึ้นเพื่อจะกู้ยืมเงินจากธนาคารเป็นการชั่วคราว

1.2 ตั๋วแลกเงินชนิดที่ต้องมีเอกสารตามประเพณีการค้าประกอบ (**documgntary bills**) เช่น ใบกำกับสินค้า (**Invoice**), ใบตราส่ง (**Bill of Lading**) กรมธรรม์ประกันภัย (**Insurance Policy**) ตั๋วแลกเงินชนิดนี้เกิดขึ้นเรื่องจากการค้านั่นเอง

---

[1]ประยูร จินดาประดิษฐ์, การธนาคารพาณิชย์-การดำเนินงานและบัญชี, หน้า 221-222

[2]ไพบูรย์ คงสมบูรณ์, "การขายลดตั๋วเงิน" เอกสารในการสัมนาเรื่อง ปัญหาตั๋วเงินจุดขอดการบริหารหนี้ เสนอที่ ห้องมรกต โรงแรมอินทรา 27 กุมภาพันธ์ 2529.

2. ตั๋วสัญญาใช้เงิน (Promissory Note)

3. เช็ค (Cheque)

เนื่องจากในวงการค้าส่วนใหญ่พ่อค้ามักนิยมใช้เช็คเป็นหลักใหญ่ในการหมุนเวียนการค้า ฉะนั้นการรับซื้อลดตั๋วเงินของธนาคารส่วนใหญ่ จึงมักเป็นเช็คลงวันที่ล่วงหน้า ข้อสำคัญในการรับซื้อลดเช็คลงวันที่ล่วงหน้านั้น ต้องเป็นเช็คที่เกิดจากการค้า มิใช่เป็นเช็คที่เขียนขึ้นเอง

2. <u>ทางปฏิบัติเกี่ยวกับการรับซื้อลดตั๋วเงินของธนาคารพาณิชย์</u>

ทางปฏิบัติของลูกค้าผู้นำตั๋วเงินมาขายลดให้กับธนาคารจะต้องมาขอวงเงินสินเชื่อกับธนาคารก่อน วงเงินสินเชื่อ คือวงเงินขายลดตั๋วเงิน ศัพท์เทคนิคของทางธนาคารเรียกว่า Local Bill Discount ซึ่งเรียกย่อ ๆ ว่า " L.B.D." ซึ่งลูกค้าผู้นำตั๋วเงินมาขายลดจะต้องมีหลักประกันให้กับธนาคาร ธนาคารจะต้องมีการวิเคราะห์สินเชื่อ สอบถามวัตถุประสงค์ตามหลักการการวิเคราะห์สินเชื่อ และเมื่อลูกค้าได้รับวงเงินซื้อลดตั๋วเงินจากธนาคาร (วงเงิน L.B.D.) แล้ว ลูกค้าก็สามารถนำตั๋วเงินมาขายลดให้กับธนาคารได้ตลอดเวลาแต่จำนวนเงินตามตั๋วเงินที่นำมาขายลดทั้งหมดจะต้องไม่เกินวงเงินที่ได้รับอนุมัติจากธนาคาร

ทางปฏิบัติของธนาคารแต่เดิม เมื่อลูกค้าได้รับอนุมัติวงเงิน L.B.D. จากธนาคารแล้ว ลูกค้าจะต้องมาทำสัญญาซื้อขายลดตั๋วเงิน (สัญญา L.B.D.) ให้ไว้กับธนาคาร สัญญาดังกล่าวจะมีข้อตกลงกว้าง ๆ เกี่ยวกับจำนวนเงินสูงสุดที่ลูกค้าจะมาขายลดตั๋วเงินและระยะเวลาสูงสุดที่ตั๋วเงินนั้นจะลงวันที่ล่วงหน้าได้เช่น 60, 90, 120 วัน และอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารเรียกเก็บเป็นส่วนลดและอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารเรียกเอาจากผู้ขาย (ลูกค้า) เมื่อตั๋วเงินเรียกเก็บไม่ได้ ซึ่งสัญญาซื้อขายลดตั๋วเงิน (สัญญา L.B.D.) นี้เรียกได้ว่าเป็นสัญญาประธาน (สัญญาแม่) และต่อมาเมื่อลูกค้าจะนำตั๋วเงินมาขายลดกับธนาคารก็จะต้องสลักหลังตั๋วเงินให้กับธนาคารและทำหนังสือรับผิดใช้ให้ไว้กับธนาคารด้วย โดยข้อความในหนังสือรับผิดรับใช้จะระบุรายละเอียด จำนวนเงิน, วันถึงกำหนดชำระ ฯลฯ ซึ่งโดยปกติจะระบุไว้ตามตั๋วเงิน และมีข้อสัญญาว่าถ้าเรียกเก็บไม่ได้จะยอมให้ธนาคารเรียกเก็บเงินจากตนได้ทันทีหรือมิฉะนั้นก็หักเงินออกจากบัญชีของตนเพื่อชำระหนี้ได้ทันที แต่กรมสรรพากรเห็นว่า สัญญาซื้อขายลดตั๋วเงิน (สัญญา L.B.D.) ถือเป็นสัญญากู้ยืมเงินอย่างหนึ่งซึ่งมีตั๋วเงินเป็นประกันการชำระหนี้ ต้องติดอากรแสตมป์ตามประมวลรัษฎากร ธนาคารส่วนใหญ่จึงยกเลิกไม่ทำสัญญาซื้อขายลดตั๋วเงิน (สัญญา L.B.D.)[1] และในปัจจุบันได้

---

[1]พฤฒิพร เนติโพธิ, "ผู้ทรงตั๋วเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์" หน้า 116.

เปลี่ยนวิธีปฏิบัติใหม่โดยให้ลูกค้าจัดทำใบคำขอสินเชื่อ (ขอวงเงินซื้อลดตั๋วเงิน) จากธนาคาร และเมื่อธนาคารได้อนุมัติให้ลูกค้าได้รับวงเงินซื้อลดตั๋วเงินจากธนาคารแล้ว ลูกค้าไม่ต้องมาทำสัญญาซื้อขายลดตั๋วเงิน (สัญญา L.B.D.) แบบเดิมให้ไว้แก่ธนาคารแต่อย่างใด เพียงแต่ในการนำตั๋วเงินมาขายลดให้กับธนาคารทุกครั้งจะต้องมาลงนามในหนังสือรับผิดรับใช้ให้ไว้แก่ธนาคารเท่านั้น โดยธนาคารจะพิจารณาจำนวนเงินสูงสุด, ระยะเวลา, ดอกเบี้ย เป็นรายฉบับไปว่าจะรับซื้อลดไว้หรือไม่ เพียงใดก็ได้

ในปัจจุบันระเบียบวิธีปฏิบัติในการรับซื้อลดตั๋วเงินของธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ มักจะมีระเบียบวิธีปฏิบัติดังต่อไปนี้คือ

1. ให้จัดทำหนังสือรับผิดรับใช้ในการขายลดตั๋วเงินตามแบบฟอร์มของธนาคารทุกครั้งที่ลูกค้านำตั๋วเงินมาขายลดแก่ธนาคาร ให้กรอกข้อความและระบุรายการตั๋วเงินไว้ให้ครบและต้องมีเอกสารพร้อมรายละเอียดประกอบดังนี้

1.1 ลูกค้าที่ได้รับวงเงินซื้อลดตั๋วเงินจากธนาคาร ให้มีหลักฐานในการขอสินเชื่อตามปกติและให้สอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับผู้สั่งจ่าย และผู้สลักหลังหรือผู้รับอาวัลด้วย

1.2 ลูกค้าที่ไม่มีวงเงินซื้อลดตั๋วเงิน

กรณีบุคคลธรรมดาให้จัดทำใบคำขอสินเชื่อจากธนาคารทุกครั้งที่นำตั๋วเงินมาขายลด

กรณีนิติบุคคล ให้มีหนังสือขอสินเชื่อถึงธนาคาร

ทั้ง 2 กรณี ให้สอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับผู้สั่งจ่าย ผู้สลักหลังหรือผู้รับอาวัลด้วย

2. ให้ลูกค้าผู้ขายลดตั๋วเงินกับธนาคาร ลงนามสลักหลังตั๋วเงินที่นำมาขายลดทุกฉบับ และให้ลงนามในหนังสือรับผิดรับใช้ทุกครั้ง ห้ามบุคคลอื่นลงนามแทนเว้นแต่จะมีหนังสือมอบอำนาจให้เป็นตัวแทนมาขายลดตั๋วเงินกับธนาคารโดยถูกต้อง

3. การลงนามของผู้ขายลดตั๋วเงินที่นำมาขายลด หรือ หนังสือรับผิดรับใช้

3.1 ลูกค้ามาที่ธนาคารด้วยตนเองให้ลงนามต่อหน้าพนักงานของธนาคารและให้พนักงานธนาคารลงนามเป็นพยานในหนังสือรับผิดรับใช้

3.2 ลูกค้าที่ไม่ได้มาธนาคารด้วยตนเองและไม่ได้ลงนามต่อหน้าพนักงานธนาคาร

ให้ผ่อนผันปฏิบัติได้เฉพาะกรณีเป็นลูกค้าที่เป็นนิติบุคคลหรือลูกค้ารายใหญ่ที่มีความจำเป็นโดยแท้จริง ให้ผู้มีอำนาจของธนาคารเป็นผู้ตรวจสอบและรับรองลายมือชื่อแทนการลงนามเป็นพยาน ผู้มีอำนาจลงนามที่ตรวจสอบและรับรองลายมือชื่อผู้ขายลดจะต้องรับผิดชอบในการตรวจสอบลายมือชื่อผู้ขายลดที่สลักหลังตั๋วเงินด้วย และจะต้องลงนามกำกับท้ายลายมือชื่อผู้ขายลดในหนังสือรับผิดรับใช้ ห้ามลงนามกำกับที่ตั๋วเงินนั้นเป็นอันขาด

4. ก่อนที่จะรับซื้อลดตั๋วเงิน ให้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของตั๋วเงินและตรวจสอบการลงนามแก้ไขต่าง ๆ ในตั๋วเงินด้วย กรณีที่กำหนดให้ลงนามร่วมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป ต้องให้ผู้ลงนามในฐานะผู้สั่งจ่ายทุกคนลงนามกำกับการแก้ไขตกเติมข้อความในตั๋วเงินด้วย

5. กรณีที่มีบุคคลค้ำประกัน

5.1 ให้ผู้ค้ำประกันลงนามด้านหน้าหรือด้านหลังตั๋วเงิน และมีข้อความระบุว่า "รับรองจ่าย" หรือ "ใช้ได้เป็นอาวัล" หรือ

5.2 ให้ผู้ค้ำประกันทำสัญญาค้ำประกันตามแบบฟอร์มของธนาคาร

6. ข้อควรปฏิบัติในการรับซื้อลดเช็คของธนาคารพาณิชย์

6.1 ควรแบ่งแยกประเภทของเช็คที่นำมาขายว่าเป็นเช็คที่มีคุณภาพดีหรือไม่ดีอย่างไร เป็นเช็คประเภทใดและเป็นเช็คที่ก่อให้เกิดขึ้นจากมูลหนี้หรือ **Transaction** ใดบ้าง

6.2 ควรทราบถึงภูมิหลัง **(Background)** ของผู้ที่นำเช็คมาขายลดหรือหากเป็นไปได้ควรทราบถึงภูมิหลังของผู้สั่งจ่ายเช็คด้วย

6.3 ควรพิจารณาถึงเงินหมุนเวียน **(Working-fund)** สำหรับกิจการที่นำเช็คมาขายลดว่ามีความเป็นไปได้แค่ไหนเพียงใด สมเหตุผลหรือไม่โดยพิจารณาดูจากแผ่นบัญชี **(statement)** ของผู้ที่นำมาขายลด ซึ่งอย่างน้อยต้องตรวจย้อนหลังไป 3 เดือน

6.4 ควรที่จะไปสำรวจดูกิจการของผู้ที่นำเช็คมาขายลดกับธนาคารว่ากิจการที่ทำอยู่นั้น จะสมควรมีเช็คที่นำมาขายลดให้แก่ธนาคารหรือไม่

6.5 การที่จะพิจารณาตั้งวงเงินขายลดเช็คให้แก่ลูกค้าเป็นจำนวนเงินเท่าใดนั้นควรจะพิจารณาให้ขึ้นอยู่กับลักษณะกิจการของลูกค้า ซึ่งจะต้องวิเคราะห์ตามหลักการวิเคราะห์สินเชื่อทั่ว ๆ ไป โดยเน้นหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องใช้เงินและความสามารถในการชำระคืนตลอดจนหลักประกันที่จะช่วยลดความเสี่ยงด้วย

6.6 ควรฝึกหัดให้มีความสังเกตุ สงสัย ลอบถามและจดจำ โดยศึกษาจากประวัติของลูกค้าโดยละเอียดตลอดจนการตรวจสอบที่อยู่ ชื่อห้างร้านบริษัท เพื่อสอบดูว่าลูกค้าได้ให้ข้อเท็จจริงแก่ธนาคารถูกต้องหรือไม่โดยการตรวจสอบจาก หนังสือข่าวสารต่าง ๆ หรือหนังสือสำคัญต่าง ๆ เช่น หนังสือรับรองกระทรวงพาณิชย์, สมุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์ เป็นต้น เพราะข้อมูลหรือข่าวสารต่าง ๆ สามารถเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่ข้อเท็จจริงได้ไม่มากก็น้อย

6.7 ควรมีการคุมประวัติและสถิติของผู้ขายลดเช็ค โดยแยกประเภทของเช็ค, ประเภทของลูกค้า และประเภทของผู้สั่งจ่าย ตลอดจนแยกประเภทของเช็คแต่ละธนาคาร และเหตุผลของการคืนเช็คที่ส่งไปเรียกเก็บของธนาคารผู้จ่าย เช่น "บัญชีปิดแล้ว" หรือ "โปรดติดต่อผู้สั่งจ่าย" โดยจัดทำไว้เป็นสถิติสำหรับตรวจสอบกับเช็คที่ลูกค้านำมาขายลดครั้งต่อไป

7. ประเภทของเช็คในการรับซื้อลด

ปัญหาที่จะต้องพิจารณาคือ จะต้องรับซื้อลดเช็คจากเช็คที่มีคุณภาพดีที่สุด เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงในการรับซื้อให้มากที่สุด ในที่นี้จึงขอชี้แจงถึงความหมายของเช็คประเภทต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาในการรับซื้อลดเช็คดังนี้

7.1 เช็คการค้า หมายถึงเช็คที่เกิดจากการซื้อขายสินค้าหรือบริการ และได้ชำระหนี้กันด้วยเช็คซึ่งเป็นเช็คลงวันที่ล่วงหน้า ตามประเพณีการค้าในท้องถิ่นนั้น ๆ เช็คประเภทนี้โดยปกติถือว่าเป็นเช็คที่มีคุณภาพดีที่สุดเพราะเป็นเช็คที่มีมูลหนี้มาจากการซื้อขายสินค้าหรือบริการ ซึ่งสินค้านั้นเมื่อซื้อไปแล้วผู้ซื้อก็จะนำไปผลิตเป็นสินค้าอื่นหรือนำไปขายต่อ ทำให้มีเงินกลับเข้ามาชำระหนี้ตามเช็คได้ นอกจากนั้นแล้วเช็คการค้านี้ผู้ออกเช็คจะต้องติดต่อการค้ากับผู้ขายไปอีกนานวันข้างหน้า จึงต้องพยายามรักษาหรือเครดิตของตนเองไว้ด้วย

7.2 เช็คแชร์ หมายถึง เช็คที่เกิดจากการเล่นแชร์ เป็นการกู้ยืมเงินชนิดหนึ่งโดยมีข้อตกลงกันว่าจะให้ผู้ที่ประมูลราคาสูงสุดที่สุดกู้เงินไป ซึ่งอาจจะเป็นรอบ 1 เดือน หรือ 15 วัน แล้วแต่สมาชิกแชร์จะตกลงกัน เช็คประเภทนี้ถ้าเป็นการเล่นในวงพ่อค้าเพื่อเอาไปใช้เป็นทุนหมุนเวียนก็พอจะอนุโลมรับซื้อได้ แต่การรับซื้อจะต้องใช้ความระมัดระวังมากกว่าเช็คการค้า

7.3 เช็คชิกแอก หมายถึง เช็คส่วนตัวซึ่งมิได้เกิดขึ้นจากการค้าขาย อาจจะเป็นเช็คของตนเองที่เปิดบัญชีไว้ในนามอื่น หรือเป็นเช็คของญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง ฯลฯ ที่ออกให้โดยไม่มีมูลหนี้ เช็คประเภทนี้เป็นเช็คที่อันตรายที่สุดเพราะเป็นเช็คที่ไม่มี **transaction**

ใด ๆ รองรับเลย เท่ากับเป็นการให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งกู้ยืมเงินเท่านั้นเอง จึงไม่ควรจะรับซื้อเช็คประเภทนี้ แต่ถ้าจะรับซื้อก็ควรจะใช้ความระมัดระวังและพิจารณาให้มากกว่าเช็คดังกล่าวข้างต้น

8. เทคนิคในการดูเช็ค เป็นแนวทางในการตรวจสอบดูความถูกต้องของเช็คก่อนที่จะพิจารณารับซื้อซึ่งพอสรุปเป็นสังเขปได้ดังนี้

8.1 จำนวนเงินที่สั่งจ่ายในเช็ค ต้องสังเกตุจำนวนเงินเปรียบเทียบกับลักษณะของธุรกิจนั้นว่าจะเป็นไปได้เพียงใดเหมาะสมกับกิจการนั้นหรือไม่ และเป็นเช็คที่เกิดจากกิจการค้าธุรกิจจริงหรือไม่ และนอกจากนั้นแล้วควรจะเก็บตัวเลขที่ลูกค้านำมาขายแต่ละครั้งว่าเป็นจำนวนเงินเท่าไร หากมีจำนวนใดที่ผิดปกติเกินกว่าที่เคยนำมาขายไว้ ต้องสอบถามจากลูกค้าให้แน่ชัด และอีกประการหนึ่ง ควรจะต้องทราบถึงราคาสินค้า และส่วนลดอื่น ๆ ทางการค้าจากแหล่งต่าง ๆ ด้วย เพื่อจะได้นำไปเป็นข้อเปรียบเทียบกับจำนวนเงินดังกล่าวในเช็คได้อีกด้วย

8.2 เช็คของธุรกิจประเภทหนึ่งประเภทใดโดยเฉพาะ เช่น เช็คของบริษัทที่ทำเฟอร์นิเจอร์ ถ้าเป็นเช็คทางการค้าก็ควรจะต้องเป็นเช็คของบุคคลที่มีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจนั้น ๆ ซึ่งอาจจะตรวจสอบได้จากที่มาของแหล่งต่าง ๆ

8.3 เช็คของบริษัทจำกัด จะต้องตรวจสอบความสมบูรณ์ของการประทับตราของบริษัทให้ถูกต้อง และควรตรวจสอบดูในรายนามผู้ใช้โทรศัพท์ว่าเป็นบริษัทหรือนิติบุคคลตรงตามที่ปรากฏในเช็คหรือไม่ ซึ่งจากผลการตรวจสอบอาจปรากฏว่าไม่พบรายนามผู้ใช้โทรศัพท์ก็อาจจะตั้งข้อสังเกตได้ว่า อาจเป็นบริษัทที่ยกเมฆขึ้นมาเองประการหนึ่งหรืออาจเป็นบริษัทที่เพิ่งเริ่มกิจการใหม่ ซึ่งอาจจะพิจารณารับซื้อหรือไม่ก็ได้ เว้นแต่ว่าจะมีหลักประกันอื่นที่เป็นการลดความเสี่ยงได้

8.4 ลักษณะภายนอกของเช็ค ถ้าเป็นเช็คที่เรียบร้อยไม่มีรอยพับหรือรอยยับเลยอาจจะเป็นที่ตั้งข้อสังเกตได้ว่าไม่ใช่เช็คในทางการค้าก็ได้ เพราะเช็คทางการค้าโดยสภาพจะมีการโอนเปลี่ยนมือกันหลายทอด ฉะนั้นโอกาสที่เช็คจะคงสภาพเรียบร้อยไม่มีรอยพับหรือรอยยับคงเป็นไปไม่ได้ แต่ก็อาจไม่เน่าเสมอไปทุกราย ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับวิจารณญาณ และไหวพริบในการพิจารณารับซื้อ

8.5 เรื่องเลขที่เช็ค หากลูกค้านำเช็คที่มีเลขที่เรียงกันมาขาย เช่น 00750 และเว้นอีก 2 อาทิตย์เอาเช็คเลขที่ 00751 มาขายอีก อาจจะตั้งข้อสังเกตได้ว่าเช็คนั้นอาจจะไม่ใช่เช็คทางการค้า เพราะการค้าขายควรจะต้องมีการหมุนเวียนใช้เช็คมากกว่านั้น จึงต้องตั้งเป็นข้อสังเกตและสอบถามให้ได้ความมั่นใจก่อนที่จะพิจารณารับซื้อ

8.6 เรื่องการเขียน พ.ศ. หรือ ค.ศ. ในเช็ค เนื่องจากในระยะเวลาใกล้สิ้นปีหรือต้นปี ผู้ออกเช็คส่วนมากมักจะเผลอเลอกับการเขียน พ.ศ. หรือ ค.ศ.ผิด จึงควรให้ลูกค้านำไปแก้ไขให้ถูกต้องก่อนที่จะนำมาขาย

8.7 เช็คที่เขียนว่า "จ่ายเงินสดหรือตามคำสั่ง" หรือ "จ่ายเงินสดแก่ชื่อผู้ถือหรือผู้ถือออก" ห้ามรับซื้ออย่างเด็ดขาด

8.8 เช็คที่ขีดคร่อมที่มีข้อความว่า " A/C PAYEE ONLY" หรือมีข้อความว่า "ห้ามเปลี่ยนมือ" ห้ามรับซื้อเด็ดขาด

วิธีปฏิบัติในการรับซื้อลดตั๋วเงินของธนาคารพาณิชย์ ถ้าตั๋วเงินที่นำมาขายลดเป็นตั๋วเงินชนิดระบุชื่อผู้รับเงินไว้ ธนาคารก็จะให้ผู้ขายลดตั๋วเงินซึ่งเป็นผู้ทรงสลักหลังตั๋วเงิน และส่งมอบตั๋วเงินนั้นให้แก่ธนาคารอันมีผลทำให้ธนาคารเป็นผู้ทรงตั๋วเงินในฐานะเป็นผู้รับสลักหลัง (ป.พ.พ. มาตรา 904, 917, 919 วรรคแรกประกอบมาตรา 985 และ 989) แต่ถ้าเป็นตั๋วเงินชนิดออกให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ เพียงแต่ผู้ขายลดส่งมอบตั๋วเงินนั่นให้แก่ธนาคารก็มีผลทำให้ธนาคารอยู่ในฐานะเป็นผู้ทรงตั๋วเงินแล้ว ดังมีคำพิพากษาฎีกาได้วินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2485/2523

เช็คพิพาทเป็นเช็คขีดคร่อมทั่วไป สั่งจ่ายเงินให้แก่จำเลยที่ 1 หรือผู้ถือ ย่อมเปลี่ยนมือได้ เมื่อจำเลยที่ 1 ที่ 2 และ ที่ 3 ได้ทำสัญญาขายลดเช็คพิพาทให้โจทก์โดยได้สลักหลังเช็คโอนให้โจทก์ และโจทก์ได้ชำระค่าขายลดเช็คให้จำเลยที่ 1 แล้ว โจทก์ย่อมเป็นผู้ทรงเช็คพิพาทตาม ป.พ.พ. มาตรา 904 มีอำนาจฟ้องผู้สั่งจ่ายเช็คให้รับผิดได้

แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าหากผู้ขายลดตั๋วเงินยังไม่ได้รับเงินไปจากธนาคาร แม้จะได้สลักหลังตั๋วเงินที่ขายลดให้กับธนาคารแล้วก็ตาม ธนาคารไม่ใช่ผู้ทรงเช็คโดยชอบด้วยกฎหมาย ดังมีคำพิพากษาฎีกาได้วินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1024/2525

เช็คพิพาทจำเลยที่ 1 เป็นผู้สั่งจ่าย จำเลยที่ 2 เป็นผู้สลักหลัง แล้วนำไปขายลดให้แก่โจทก์ แต่ยังไม่ได้รับเงินค่าขายลดจากโจทก์ เนื่องจากโจทก์ได้จ่ายเงินค่าขายลดเช็คให้บุคคลอื่นไปเพราะความหลงผิดของโจทก์ดังนี้ การขายลดเช็คระหว่างโจทก์จำเลยยังไม่สมบูรณ์ เพราะโจทก์ไม่ได้จ่ายค่าขายลดเช็คให้จำเลยที่ 2 โจทก์จึงยังไม่ใช่ผู้ทรงเช็คพิพาทโดยชอบด้วยกฎหมาย ไม่มีสิทธิฟ้องให้จำเลยรับผิดชำระเงินตามเช็ค

ในทางปฏิบัติแล้ว ธนาคารผู้รับซื้อลดจะให้ลูกค้าผู้ขายลดตั๋วเงินนั้นทำการลงลายมือชื่อสลักหลังตั๋วเงินนั้นเสมอไม่ว่าตั๋วเงินที่ซื้อขายลดกันจะเป็นตั๋วเงินชนิดระบุชื่อผู้รับเงินหรือเป็นตั๋วเงินสั่งจ่ายให้แก่ผู้ถือก็ตาม พร้อมทั้งยังให้ผู้ขายลดตั๋วเงินลงนามในหนังสือรับผิดรับใช้ และใบคำขอสินเชื่อตามแบบฟอร์มของธนาคารทุกครั้งที่นำมาขายลดตั๋วเงินที่เป็นเช่นนี้ก็โดยวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ขายลดตั๋วเงิน ซึ่งมิได้เป็นผู้สั่งจ่ายตั๋วเงินฉบับนั้นเกิดความผูกพันรับผิดตามเนื้อความในตั๋วเงินฉบับที่นำมาขายลด เนื่องมาจากการลงลายมือชื่อดังกล่าวเกิดเป็นความรับผิดตามกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน (มาตรา 900 วรรคแรกประกอบมาตรา 967)[1] ซึ่งผลทำให้ต้องรับผิดในฐานะเป็นผู้สลักหลัง (มาตรา 914, 919, 920 วรรคแรก) หรือในฐานะผู้รับอาวัล (มาตรา 921) สุดแล้วแต่ชนิดของตั๋วเงินที่มาขายลดกันซึ่งในเรื่องนี้ได้มีคำพิพากษาฎีกาได้วินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 192/2518

การที่จำเลยนำเช็คมาขายลดให้ธนาคารโจทก์ และจำเลยสลักหลังเช็คนั้นให้โจทก์ยึดถือไว้ จำเลยในฐานะผู้สลักหลังเช็คซึ่งเป็นเช็คสั่งจ่ายเงินให้แก่ผู้ถือย่อมต้องรับผิดต่อธนาคารโจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรงเช็คโดยถือว่า การสลักหลังนั้นเป็นประกัน (อาวัล) สำหรับผู้สั่งจ่ายตามมาตรา 921, 989

การที่ธนาคารโจทก์ขึ้นเงินตามเช็คไม่ได้ จึงเป็นเรื่องที่ธนาคารโจทก์ในฐานะผู้ทรงเช็คจะเรียกร้องให้ผู้สั่งจ่าย หรือจำเลยในฐานะผู้รับอาวัลใช้เงินตามเช็คให้โจทก์ตามสิทธิที่โจทก์มีอยู่ตาม ป.พ.พ. มาตรา 967, 989 ส่วนดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด ธนาคารโจทก์ผู้ทรงย่อมเรียก

---

[1] C.B. Drover and R.W.B. Bosley, Sheldon's Practice and Law of Banking, P. 307 ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน, หน้า 324

ร้องจากจำเลยได้เพียงร้อยละ $7\frac{1}{2}$ ต่อปี ตามมาตรา 224 จะนำเอาประเพณีธนาคารในการคิดดอกเบี้ยมาใช้บังคับแก่กรณีนี้หาได้ไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ 3567/2525

จำเลยที่ 1 นำเช็คซึ่งจำเลยที่ 2 เป็นผู้สลักหลังมาทำสัญญาขายลดรับเงินสดจากโจทก์ โดยสัญญาว่าหากโจทก์ไม่ได้รับชำระเงินตามเช็ค จำเลยที่ 1 ยอมชำระเงินพร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 15 ต่อปี เมื่อโจทก์ไม่ได้รับชำระหนี้ตามเช็ค จำเลยที่ 1 ต้องรับผิดชำระดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ส่วนจำเลยที่ 2 รับผิดในอัตราร้อยละ 7 ครึ่งต่อปีนับแต่วันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตาม ป.พ.พ. มาตรา 224 วรรคหนึ่ง

เช็คเป็นทรัพย์สินตามมาตรา 99 ซึ่งอาจโอนกรรมสิทธิ์กันได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 904, 917, 918 โจทก์จึงทำสัญญาซื้อขายลดเช็คอันเป็นสัญญาต่างตอบแทนประเภทหนึ่ง ซึ่งมีมูลหนี้อยู่ และนำสัญญาดังกล่าวมาฟ้องบังคับได้ ในปัญหาว่าโจทก์จะใช้สิทธิฟ้องบังคับตามสัญญาขายลดเช็คได้หรือไม่ เป็นปัญหาอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

ในการรับซื้อลดตั๋วเงินของธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ แบ่งการรับซื้อลดตั๋วเงินออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การรับซื้อลดตั๋วเงินในท้องถิ่น เมื่อธนาคารรับซื้อลดตั๋วเงินจากลูกค้าแล้ว ธนาคารจะเก็บตั๋วเงินเรียงตามวันที่, เดือน ก่อนหลังตามวันครบกำหนดของตั๋วเงินเป็นรายวันไป เมื่อถึงวันครบกำหนดตามตั๋วเงิน ธนาคารจะส่งตั๋วเงินฉบับที่ถึงกำหนดไปเรียกเก็บที่ธนาคารแห่งประเทศไทย แต่ถ้าตั๋วเงินที่ส่งไปเรียกเก็บนั้นเรียกเก็บไม่ได้หรือคืนมา ธนาคารก็จะติดต่อลูกค้าให้นำเงินสดมาชำระคืนให้แก่ธนาคาร หรือนำตั๋วเงินฉบับใหม่มาแลกเปลี่ยนฉบับที่ถูกคืนหรือหักบัญชีเดินสะพัดของลูกค้าที่เปิดบัญชีไว้กับธนาคารตามเงื่อนไขในใบคำขอสินเชื่อของธนาคาร (ตามที่ลูกค้าได้ลงนามให้ความยินยอมไว้)

2. การรับซื้อลดตั๋วเงินต่างท้องถิ่น เมื่อธนาคารรับซื้อลดตั๋วเงินจากลูกค้าแล้วธนาคารจะบวกค่าเสียเวลาในการเรียกเก็บอีก 7 วัน สำหรับตั๋วเงินทุกฉบับ การส่งตั๋วเงินต่างท้องถิ่นไปเรียกเก็บ แบ่งได้เป็น 2 กรณีคือ

2.1 ถ้าตั๋วเงินนั้นธนาคารมีสาขาอยู่ ก็จะส่งไปล่วงหน้าก่อนวันครบกำหนดชำระของตั๋วเงินประมาณ 7 วัน เพื่อให้สาขาของธนาคารเรียกเก็บให้

2.2 ถ้าตั๋วเงินนั้นธนาคารไม่มีสาขาอยู่ ก็จะส่งไปเรียกเก็บตามวันครบกำหนด

ของตั๋วแต่ละฉบับโดยให้ธนาคารอื่นเรียกเก็บให้ เมื่อเรียกเก็บได้ ธนาคารผู้จ่ายเงินจะจ่ายเป็น **MANAGER CHQUES** ให้กับธนาคารที่ฝากส่งไปเรียกเก็บ

แต่ถ้าธนาคารเรียกเก็บตั๋วเงินต่างท้องถิ่นได้โดยเกินจาก 7 วัน ธนาคารจะเรียกเก็บดอกเบี้ย (ส่วนลด) เพิ่มขึ้นจากลูกค้าผู้ขายลดตั๋วเงินอีก

3. <u>ทางปฏิบัติของธนาคารพาณิชย์เกี่ยวกับดอกเบี้ย (ส่วนลด)</u>

ส่วนลด **(Discounts)** คือดอกเบี้ยที่ธนาคารหักไว้ล่วงหน้า ธนาคารจะคิดส่วนลดหรือดอกเบี้ยล่วงหน้าหักออกจากต้นเงินที่จะจ่ายให้แก่ลูกค้าทันที โดยคำนวณตามระยะเวลาที่ตกลงกู้ยืมกัน เช่น เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2530 นาย ก. นำตั๋วแลกเงินมูลค่าตามตั๋ว 73,000 บาท มาขายให้แก่ธนาคาร ตั๋วแลกเงินลงวันที่ 1 เมษายน 2530 มีกำหนดอายุใช้เงินตามตั๋ว 3 เดือน ธนาคารคิดค่าส่วนลดในอัตราร้อยละ 14 ต่อปี จะคำนวณค่าส่วนลดและจำนวนเงินคงเหลือที่ธนาคารจะจ่ายให้แก่ นาย ก. ได้ดังนี้

มูลค่าของตั๋วแลกเงิน 73,000 บาท

หักค่าส่วนลด ตามระยะเวลาที่ธนาคารให้กู้

(วันที่ซื้อลดจนถึงวันครบกำหนด)

16 - 30 เมษายน 2530	=	15 วัน
1 - 31 พฤษภาคม 2530	=	31 วัน
1 - 29 มิถุนายน 2530	=	29 วัน
รวม	=	75 วัน

$$73{,}000 \quad \frac{14}{100} \quad 75 = 2{,}100 \text{ บาท}$$

จำนวนเงินที่ธนาคารจะจ่ายให้แกนาย ก. (ผู้ขายลด) = 70,900 บาท

การจ่ายเงินในทางปฏิบัติธนาคารจะไม่จ่ายเป็นเงินสดให้กับลูกค้า แต่ธนาคารจะจ่ายโดยวิธีการโอนเงินที่ลูกค้าจะควรได้รับจากการขายลดนั้นไปเข้าบัญชีของลูกค้าที่มีอยู่กับธนาคาร หรือมิฉะนั้นก็จะออกเป็นเช็คของธนาคาร **(Manager Cheque)** หรือเป็น **Cashier cheque** ให้กับลูกค้าไป

ในการคำนวณส่วนลด ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนมากอยู่ที่การนับระยะเวลาของตั๋วเงินว่าจะคิดดอกเบี้ยกี่วันในการนับวันให้นับตั้งแต่วันที่รับซื้อจนถึงวันที่ตั๋วเงินนั้นครบกำหนด มิใช่นับจากวันที่ลงในตั๋วซึ่งเป็นวันออกตั๋วเพราะก่อนวันที่จะนำตั๋วมาขายลด ลูกค้ามิได้ใช้เงินของธนาคาร ในกรณีที่ต้องส่งตั๋วเงินที่ซื้อลดไว้ไปเรียกเก็บต่างถิ่นในทางปฏิบัติธนาคารแห่งประเทศไทยยอมให้บวกระยะเวลาเรียกเก็บเพื่อคำนวณดอกเบี้ยได้อีก 7 วัน ทั้งนี้เพราะเมื่อตั๋วเงินครบกำหนดธนาคารที่รับซื้อลดจะส่งตั๋วเงินไปเรียกเก็บ ระยะที่รอให้ตั๋วเงินไปถึงผู้จ่ายเงินและได้รับแจ้งว่าเก็บเงินได้ก็กินเวลาอีกหลายวัน การให้เวลาอีก 7 วันในทั้งตั๋วเงินที่มีกำหนดเวลาและตั๋วเงินชนิดที่ต้องจ่ายเงินทันทีเมื่อได้เห็น การคิดดอกเบี้ยและส่วนลดในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้เป็นการคิดดอกเบี้ยก่อนที่จะมีการผิดนัดเกิดขึ้น คือก่อนที่ตั๋วเงินฉบับนั้นจะถึงกำหนดใช้เงิน หากเมื่อตั๋วเงินถึงกำหนดใช้เงินแล้ว ธนาคารซึ่งเป็นผู้รับซื้อลดนำตั๋วเงินนั้นไปขึ้นเงิน หากมีการปฏิเสธไม่ใช้เงินตามตั๋วเงินฉบับนั้น ซึ่งถือว่าผู้ขายลดตั๋วเงินซึ่งเป็นลูกหนี้ตามตั๋วเงินตกเป็นผู้ผิดนัด[1] ดังได้มีคำพิพากษาฎีกาได้วินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานในคำพิพากษาฎีกาที่ 2947/2525 ว่า "โจทก์หักดอกเบี้ยในวันขายลดเช็ค เป็นการคิดดอกเบี้ยตั้งแต่วันขายจนถึงวันที่เช็คซึ่งนำไปมอบให้แก่โจทก์ถึงกำหนดชำระ ส่วนดอกเบี้ยตามฟ้องเป็นดอกเบี้ยตั้งแต่วันที่เช็คถึงกำหนดแล้วเรียกเก็บเงินไม่ได้จนถึงวันฟ้องและต่อไปจนกว่าชำระแล้วเสร็จ ซึ่งเป็นดอกเบี้ยคนละตอนกันไม่เป็นการคิดดอกเบี้ยอันดอกเบี้ย"

ปัญหาที่น่าพิจารณาว่า ธนาคารซึ่งเป็นผู้รับซื้อลดจะคิดดอกเบี้ยหลังจากที่ลูกหนี้ (ผู้ขายลด) ผิดนัดนี้ได้อย่างไรบ้าง ถ้าหากพิจารณาเฉพาะในด้านกฎหมายว่าด้วยตั๋วเงินแล้วสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

ก. ในการที่ธนาคารรับซื้อลดตั๋วแลกเงินหรือตั๋วสัญญาใช้เงิน (และไม่ได้มีการทำสัญญาขายลดหรือหนังสือรับฝากรับใช้ในการขายลดไว้) และในตั๋วแลกเงิน หรือตั๋วสัญญาใช้เงินก็ไม่ได้ระบุอัตราดอกเบี้ยลงไว้ในตั๋วเงินนั้นด้วยธนาคารผู้รับซื้อลดซึ่งเป็นผู้ทรงตั๋วเงินสามารถเรียก

---

[1]ไพจูรย์ คงสมบูรณ์, "การขายลดตั๋วเงิน" เอกสารในการสัมนาเรื่อง ปัญหาตั๋วเงินจดบอกการบริหารหนี้ เสนอที่ ห้องมรกต โรงแรมอินทรา 27 กุมภาพันธ์ 2529.

ดอกเบี้ยเพราะการใช้สิทธิไล่เบี้ยได้ในอัตราร้อยละ 5 ปี นับแต่วันที่ตั๋วเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 968 (2) ดังได้มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 335/2509

ข้อกำหนดให้คิดดอกเบี้ยตามที่โจทก์นำสืบ มิได้ระบุในตั๋วแลกเงิน ฉะนั้นแม้โจทก์จะมีพยานบุคคลมาสืบได้ความว่าจำเลยตกลงยอมเสียดอกเบี้ยให้โจทก์ในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี หามีผลบังคับให้จำเลยต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราตามที่โจทก์นำสืบมาไม่ กรณีต้องบังคับตาม ป.พ.พ. มาตรา 968 (2) ที่บัญญัติให้ผู้ทรงตั๋วแลกเงินมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยในอัตราเพียงร้อยละ 5 ต่อปี นับแต่วันที่ตั๋วแลกเงินถึงกำหนดเท่านั้น

แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าในตั๋วแลกเงินหรือตั๋วสัญญาใช้เงินได้ระบุอัตราดอกเบี้ยไว้เกินร้อยละ 5 ต่อปี ตัวอย่างเช่น ระบุดอกเบี้ยไว้ร้อยละ 15 ต่อปี เมื่อผิดนัดก็ย่อมเรียกดอกเบี้ยได้ร้อยละ 15 ต่อปีตามที่ระบุไว้ในตั๋วแลกเงิน หรือตั๋วสัญญาใช้เงิน ซึ่งย่อมใช้ได้ตลอดไปจนกว่าจะได้มีการชำระหนี้ครบถ้วน การที่ลูกหนี้ผิดนัดไม่เป็นเหตุที่จะทำให้ธนาคาร (ผู้ทรงตั๋วเงิน) ได้รับดอกเบี้ยลดลงแต่อย่างใด

ข. ในการที่ธนาคารรับซื้อลดเช็ค (และไม่ได้มีการทำสัญญาขายลดหรือหนังสือรับผิดรับใช้ในการขายลดไว้) ธนาคารผู้ซื้อลดเช็คย่อมเป็นผู้ทรงมีสิทธิไล่เบี้ยเอาจากลูกหนี้ (ผู้ขายลดเช็ค) ในฐานะผู้สลักหลังหรือผู้รับอาวัลเช็คตามจำนวนเงินที่ระบุไว้ในเช็ค และเรียกดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัดในอัตราร้อยละ $7\frac{1}{2}$ ต่อปีนับแต่วันที่ธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงินตามเช็คฉบับนั้น กรณีนี้ถือว่าเป็นการเรียกดอกเบี้ยฐานลูกหนี้ผิดนัดโดยอาศัยหลักมาตรา 224 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่บัญญัติว่า "หนี้เงินนั้นท่านให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี ....." ดังได้มีคำพิพากษาฎีกาได้วินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 192/2518

การที่ธนาคารโจทก์ขึ้นเงินตามเช็คไม่ได้ จึงเป็นเรื่องที่ธนาคารโจทก์ในฐานะผู้ทรงเช็คจะเรียกร้องให้ผู้สั่งจ่ายหรือจำเลยในฐานะผู้รับอาวัลใช้เงินตามเช็คให้โจทก์ตามสิทธิที่โจทก์มีอยู่ตาม ป.พ.พ. มาตรา 967, 989 ส่วนดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด ธนาคารโจทก์ผู้ทรงย่อมเรียกร้องจากจำเลยได้เพียงร้อยละ $7\frac{1}{2}$ ต่อปีตามมาตรา 224 จะนำเอาประเพณีธนาคารในการคิดดอกเบี้ยมาใช้บังคับแก่กรณีนี้หาได้ไม่

ค. ในการที่ธนาคารรับซื้อลดตั๋วเงิน ในปัจจุบันธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ได้ให้ลูกค้าผู้ขายลดลงนามในหนังสือรับผิดรับใช้ตามแบบฟอร์มของธนาคารแต่ละธนาคารมอบให้ไว้แก่ธนาคาร และในหนังสือดังกล่าวมักจะระบุข้อความไว้ว่า ".....ถ้าตั๋วเงินที่นำมาขายลดไว้กับธนาคารถึงกำหนดใช้เงินแล้ว และหากธนาคารไม่อาจรับเงินตามตั๋วเงินนั้นได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ก็ตาม ผู้ขายลดยอมเข้ารับผิดชดใช้เงินตามตั๋วเงินนั้นในฐานะลูกหนี้ร่วมทั้งสิ้นทันที พร้อมทั้งยอมให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ปรากฏตามตั๋วเงินนั้นในอัตราสูงสุดที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บได้ ตามที่มีประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด (ปัจจุบันเท่ากับร้อยละ.....ต่อปี) จนกว่าธนาคารจะได้รับชำระหนี้เสร็จสิ้น....." ดังนั้นถ้าเมื่อตั๋วเงินถึงกำหนดใช้เงินและได้มีการปฏิเสธไม่ยอมใช้เงินตามตั๋วเงิน ผู้ขายลดนั้นจำต้องชำระเงินตามจำนวนที่ระบุไว้ในตั๋วเงินพร้อมทั้งดอกเบี้ยตามอัตราที่กำหนดไว้ในหนังสือรับผิดรับใช้ดังกล่าวให้กับธนาคาร (ผู้ซื้อลด) นับแต่วันที่ตั๋วเงินนั้นถึงกำหนดชำระจนกว่าจะได้มีการชำระเงินนั้นเสร็จสิ้น ดังได้มีคำพิพากษาฎีกาได้วินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 643/2522

จำเลยสั่งจ่ายเช็คแล้วนำไปขายลดเช็คแก่ธนาคาร เช็คนั้นเรียกเก็บเงินไม่ได้ โจทก์ฟ้องจำเลยตามสัญญาขายลดดอกเบี้ยร้อยละ 14 ต่อปีตามสัญญาขายลด

คำพิพากษาฎีกาที่ 359/2522

จำเลยออกตั๋วสัญญาใช้เงิน กำหนดใช้เงิน 1.460 วันนับแต่วันออกตั๋ว ถึงแม้ว่าตั๋วสัญญาใช้เงินจะไม่ได้เขียนข้อความกำหนดให้เรียกดอกเบี้ยไว้ก็ตาม แต่ถ้าต่อมาจำเลยนำตั๋วนั้นมาขายลดให้แก่ธนาคารโจทก์โดยจำเลยทำหนังสือรับรองการขายลดตั๋วสัญญาใช้เงินให้โจทก์ยึดถือไว้ โดยจำเลยได้เขียนข้อความกำหนดจำนวนเงินที่จะใช้ให้พร้อมทั้งกำหนดให้ดอกเบี้ยแก่โจทก์ไว้ในอัตราร้อยละ 14 ต่อปี ดังนั้นถ้าต่อมาตั๋วสัญญาใช้เงินนั้นถูกปฏิเสธการจ่ายเงินโจทก์ผู้รับซื้อลดตั๋วย่อมเรียกให้จำเลยชำระเงินตามจำนวนในตั๋วสัญญาใช้เงินพร้อมทั้งดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 14 ต่อปีในต้นเงินดังกล่าวนับแต่วันที่ตั๋วสัญญาใช้เงินถึงกำหนดชำระ

ปัญหาที่น่าพิจารณาว่า การที่ลูกค้าผู้ขายลดตั๋วเงิน นำตั๋วเงินมาขายลดให้กับธนาคารโดยยอมให้ธนาคารหักส่วนลด(ดอกเบี้ย) ไว้ ซึ่งก็มีลักษณะเป็นการกู้ยืมเงินจากธนาคารไปใช้ก่อนและนำตั๋วเงินมาให้ธนาคารเพื่อเรียกเก็บเงินตามตั๋วเงินนั่นเอง จะมีลักษณะเป็นนิติกรรมอำพรางตามกฎหมายหรือไม่อย่างใด

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 118 วรรคสอง บัญญัติว่า "ถ้านิติกรรมอันหนึ่งทำด้วยเจตนาจะอำพรางนิติกรรมอีกอันหนึ่งไซร้ ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยนิติกรรมอำพราง" ตามความหมายของนิติกรรมอำพรางตามบทบัญญัติมาตรานี้หมายความว่าได้มีการแสดงเจตนาลวงโดยสมรู้ระหว่างคู่กรณีแสดงเจตนาทำนิติกรรมอันหนึ่งขึ้นเพื่อปกปิดการแสดงเจตนาทำนิติกรรมอีกอันหนึ่ง ซึ่งคู่กรณีทั้งสองปกปิดเอาไว้โดยประสงค์ให้ใช้บังคับได้ในระหว่างกันเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ คู่กรณีจะต้องได้แสดงเจตนาทำนิติกรรมขึ้นสองอัน อันหนึ่งแสดงให้ปรากฏออกมาโดยไม่ประสงค์จะให้มีผลในกฎหมายแต่อย่างใด แต่ทำขึ้นเพื่อปกปิดนิติกรรมอีกอันหนึ่ง ซึ่งตนประสงค์บังคับในระหว่างกันเองนิติกรรมซึ่งคู่กรณีได้แสดงออกมาให้ปรากฏนั้นย่อมตกเป็นโมฆะ ส่วนนิติกรรมอีกอันหนึ่งซึ่งคู่กรณีได้ปกปิดซ่อนเร้นเอาไว้นั้น โดยที่เป็นนิติกรรมที่เกิดขึ้นจากมีเจตนาตรงกันทั้งสองฝ่ายและประสงค์ให้มีการบังคับตามนั้น จึงย่อมมีผลบังคับได้ (**Plus valet quod agitur quam quod simulate conoipitur**)[1] แต่จะเห็นได้ว่า การขายลดตั๋วเงินเป็นนิติกรรมชนิดหนึ่ง และสัญญาขายลดตั๋วเงินจัดเป็นสัญญาต่างตอบแทนประเภทหนึ่งซึ่งมีมูลหนี้อยู่ (ฎีกา 3567/2525) ซึ่งธนาคารผู้รับซื้อลดมีเจตนาที่จะบังคับตามสัญญาขายลดตั๋วเงินหากตั๋วเงินฉบับที่นำมาขายลดไม่สามารถเรียกเก็บเงินได้ และธนาคารผู้รับซื้อลดกับลูกค้าผู้ขายลดก็ไม่ได้มีเจตนาที่จะไม่ให้สัญญาขายลดตั๋วเงินมีผลใช้บังคับกันไม่ได้แต่ประการใด ดังนั้นจึงไม่มีลักษณะเป็นนิติกรรมอำพรางแต่ประการใดเลย ดังได้มีคำพิพากษาฎีกาได้วินิจฉัยยืนยันไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1841/2524

ข้อความในสัญญาเป็นเรื่องจำเลยที่ 1 ยอมรับใช้หนี้ต่อโจทก์สำหรับหนี้สินในปัจจุบันหรือหนี้สินจะเกิดขึ้นภายหน้าข้อความที่จำเลยที่ 1 ยอมรับใช้หนี้ต่อโจทก์ จึงไม่ใช่ลักษณะของสัญญาเช็คที่จำเลยที่ 1 ขายให้แก่โจทก์ตามสัญญาขายลดเช็คแล้วรับเงินไปจากโจทก์ จึงฟังไม่ได้ว่าเป็นการอำพรางสัญญากู้ยืมเงิน

คำพิพากษาฎีกาที่ 2506/2525

การนำเช็คไปแลกเงินสดและทำสัญญากู้ไว้ โดยมีข้อตกลงว่า ถ้าเช็คขึ้นเงินไม่ได้จะต้องชำระเงินตามสัญญากู้เงินโดยทำเป็นสัญญากู้เป็นหลักฐาน และมอบเช็คลงวันที่ล่วงหน้าเพื่อให้ผู้ให้กู้นำไปขึ้นเงินเมื่อหนี้ถึงกำหนดหามีผลแตกต่างกันไม่

---

[1]อักขราหร จุฬารัตน, คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรม, (กรุงเทพมหานคร : เฟิสท์การพิมพ์ 2520, 43-44

จำเลยทำหนังสือสัญญากู้เงินโจทก์ และมอบเช็คซึ่งบุคคลภายนอกเป็นผู้สั่งจ่ายให้โจทก์ยึดถือไว้ จำนวนเงินในเช็คและวันสั่งจ่ายตรงกับจำนวนเงินในสัญญากู้เงิน และวันที่จำเลยจะต้องชำระเงินตามสัญญากู้ ในสัญญากู้ระบุด้วยว่าจำเลยได้มอบเช็คที่บุคคลอื่นเป็นผู้สั่งจ่ายและจำเลยเป็นผู้สลักหลังให้โจทก์ เพื่อนำไปขึ้นเงินชำระหนี้เงินกู้เมื่อถึงกำหนด ดังนี้ จำเลยได้รับเงินไปจากโจทก์จำนวนหนึ่ง โดยโจทก์คิดหักผลประโยชน์หรือดอกเบี้ยไว้ล่วงหน้า ดังนี้ มิใช่เป็นเรื่องนิติกรรมอำพราง สัญญากู้เงินหาตกเป็นโมฆะไม่ เมื่อโจทก์นำเช็คไปขึ้นเงินไม่ได้ จำเลยก็ต้องผูกพันชำระหนี้แก่โจทก์ตามสัญญากู้

ตามที่โจทก์ฟ้องจำเลยตามข้อตกลงในสัญญากู้ที่ว่า ถ้าโจทก์นำเช็คไปขึ้นเงินไม่ได้ จำเลยทั้งสองจะต้องชำระหนี้ตามสัญญากู้นั้น หาเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตไม่

ในปัญหาเรื่องการขายลดตั๋วเงินนี้ได้มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ที่น่าสนใจอยู่ 1 ฉบับคือ คำพิพากษาฎีกาที่ 353/2527 (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด ฯ โจทก์ นายวิโรจน์ ภิรมย์โสภา จำเลย)

ศาลฎีกาวินิจฉัยข้อกฎหมายว่า "ข้อเท็จจริงตามที่โจทก์และจำเลยนำสืบฟังได้ว่า จำเลยได้นำเช็คของธนาคารสหมาลายัน จำกัด เลขที่ 618395 ลงวันที่สั่งจ่ายวันที่ 12 ตุลาคม 2522 จำนวนเงิน 200,000 บาทไปขายลดเช็คให้แก่โจทก์ ในการซื้อขายดังกล่าวโจทก์และจำเลยได้ตกลงกันให้จำเลยออกตั๋วสัญญาใช้เงินชนิดไม่จำต้องคัดค้าน เลขที่ บี.ดี. 149/22 ลงวันที่ 15 สิงหาคม 2522 จ่ายเงินจำนวน 200,000 บาทให้แก่โจทก์สาขาเยาวราชเมื่อครบกำหนด 58 วัน เท่ากับระยะเวลาที่เช็คที่จำเลยนำมาขายลดเช็คให้แก่โจทก์ถึงกำหนดจ่ายเงิน และจำเลยยังได้ทำหนังสือรับรองการมอบตั๋วสัญญาใช้เงินโดยระบุเช็คดังกล่าวเป็นหลักทรัพย์ที่เป็นประกันในการออกตั๋วสัญญาใช้เงินนั้นอีก ส่วนวิธีการชำระเงินที่จำเลยจะชำระให้โจทก์นั้น ได้ตกลงกันให้โจทก์นำเช็คดังกล่าวไปเบิกเงินจากธนาคารเมื่อถึงกำหนดจ่ายเงินก่อน เมื่อโจทก์ได้รับเงินตามเช็คนั้นได้ก็ให้ถือว่าตั๋วสัญญาใช้เงินที่จำเลยเป็นผู้ออกนั้นได้ใช้เงินแล้ว หนี้ที่ซื้อขายลดเช็คย่อมระงับไปหากเช็คเบิกเงินจากธนาคารไม่ได้ จำเลยจะต้องรับผิดใช้เงินให้แก่โจทก์ตามตั๋วสัญญาใช้เงินพร้อมด้วยดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ตั้งแต่วันที่จำเลยผิดนัดจนกว่าจำเลยจะชำระหนี้เสร็จให้โจทก์ ศาลฎีกาเห็นว่า โจทก์และจำเลยตกลงกันโดยจำเลยออกตั๋วสัญญาใช้เงินและหนังสือรับรองการมอบตั๋วสัญญาใช้เงินดังกล่าวด้วยความสมัครใจของโจทก์และจำเลยจึงเกิดเป็นสัญญาขึ้นอันมีผลใช้บังคับได้ตามกฎหมาย ซึ่งโจทก์และจำเลยต้องยึดถือต่อกัน เมื่อเช็คที่จำเลยนำไปขายลดให้แก่โจทก์นั้ง

ได้กลายเป็นหลักประกันตามสัญญาดังกล่าวข้างต้นแล้วได้สูญหายไป เนื่องจากนางศรีเวียง จารุสันติ อดีตพนักงานของโจทก์ได้ฉกทิ้งก่อนที่เช็คจะถึงกำหนดเบิกเงินได้ และตามข้อนำสืบของโจทก์ว่า นางนุภา นิธิกุลตานนท์ ผู้จัดการสาขาเยาวราชของโจทก์ได้แจ้งให้จำเลยทราบ โดยมีการเจรจากันว่าจำเลยยอมผ่อนชำระให้โจทก์เดือนละ 20,000 บาท ไม่ต้องเสียดอกเบี้ย แต่โจทก์ไม่อนุมัติ ดังนั้น จำเลยต้องชำระหนี้ให้แก่โจทก์ตามตั๋วสัญญาใช้เงิน จำเลยจะถือว่าโจทก์มิได้นำเช็คไปเบิกเงินจากธนาคารก่อน หรือการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยที่จะทำได้ จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชำระหนี้ให้แก่โจทก์นั้นหาชอบไม่ เมื่อจำเลยไม่ชำระหนี้ตามตั๋วสัญญาใช้เงิน โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องจำเลยให้ชำระหนี้แก่โจทก์ได้ จำเลยจะอ้างอีกว่า จำเลยในฐานะผู้ค้ำประกันย่อมหลุดพ้นจากการชำระหนี้แก่โจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 697 หาได้ไม่เช่นกัน เพราะมิใช่เรื่องสัญญาค้ำประกัน

ที่จำเลยโต้แย้งขอหักกลบลบหนี้ต่อโจทก์ เพราะเช็คที่จำเลยนำไปขายลดให้แก่โจทก์ขาดอายุความไม่สามารถไล่เบี้ยได้นั้น ศาลฎีกาเห็นว่าหนี้ที่จะหักกลบลบหนี้กันได้นั้นจะต้องเป็นหนี้ที่บุคคลสองคนต่างมีความผูกพันซึ่งกันและกัน โดยมูลหนี้อันมีวัตถุอย่างเดียวกัน และหนี้ทั้งสองรายนั้นถึงกำหนดชำระ แต่ในกรณีที่จำเลยขอหักกลบลบหนี้นี้เป็นเรื่องหนี้ของจำเลยเกิดจากความเสียหายอันเนื่องจากการที่โจทก์ทำเช็คสูญหายไป มิใช่หนี้ที่โจทก์จะต้องชำระตามเช็คให้จำเลย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง โจทก์มิได้เป็นผู้สั่งจ่ายเช็ค จึงไม่มีหนี้อะไรตามเช็คที่จำเลยจะนำมาหักกลบลบหนี้ตามตั๋วสัญญาใช้เงินนั้นได้ จำเลยได้รับความเสียหายจากการกระทำของโจทก์อย่างไรชอบที่จำเลยจะไปว่ากล่าวแก่โจทก์ต่างหาก

ท่านอาจารย์ อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง ได้ให้ความเห็นไว้ในหมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกาฉบับนี้ว่า ".....ปัญหาที่น่าคิดว่า ตั๋วสัญญาใช้เงินมีมูลหนี้ตามข้อต่อสู้ของจำเลยหรือไม่ น่าเสียดายที่จำเลยให้การต่อสู้ว่า ออกตั๋วสัญญาใช้เงินค้ำประกันหนี้ตามเช็คที่นำมาขายลด ความจริงการออกตั๋วสัญญาใช้เงินไม่ใช่ค้ำประกันแต่เป็นการออกเพื่อชำระหนี้ล่วงหน้าที่อาจจะเกิดขึ้นจากการที่เช็คซึ่งจำเลยนำมาขายลดขึ้นเงินจากธนาคารตามเช็คไม่ได้ต่างหาก กล่าวคือ จำเลยจะต้องรับผิดใช้เงินตามตั๋วสัญญาใช้เงินพร้อมดอกเบี้ยที่กำหนดไว้ในตั๋วต่อเมื่อ ธนาคารปฏิเสธการใช้เงินตามเช็คอันผิดต่อสัญญาขายลดเช็ค แต่โจทก์ทำเช็คนั้นสูญหายโดยยังไม่ได้ส่งไปเรียกเก็บเงิน แล้วไม่ได้แจ้งให้จำเลยทราบน่าจะถือได้ว่าโจทก์ผิดสัญญาขายลดเช็คคือ ไม่ได้นำเช็คไปขึ้นเงินจากธนาคารผู้จ่ายตามเช็ค มูลหนี้ตามตั๋วสัญญาใช้เงินจึงยังไม่สมบูรณ์"

ผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นของท่านอาจารย์อัมพร ... ตะกั่วทุ่งที่ให้ไว้ดังกล่าว กล่าวคือ ถ้าจำเลยในคดีนี้ต่อสู้ว่า การที่จำเลยออกตั๋วสัญญาใช้เงินเพื่อชำระหนี้ล่วงหน้าในกรณีที่เช็คที่จำเลยนำมาขายลดถูกปฏิเสธการจ่ายเงินซึ่งจำเลยจะต้องมีความรับผิดอยู่กับโจทก์ตามสัญญาขายลดเช็ค การที่โจทก์ได้ทำเช็คสูญหายก่อนส่งเช็คนั้นไปเรียกเก็บ น่าจะถือได้ว่าโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญา โจทก์จึงน่าจะไม่อยู่ในฐานะผู้ทรงตั๋วสัญญาใช้เงินโดยชอบด้วยกฎหมายได้

4. <u>ทางปฏิบัติของธนาคารพาณิชย์เมื่อเรียกเก็บเงินตามตั๋วเงินที่ซื้อลดไม่ได้</u>

ทางปฏิบัติเมื่อธนาคารเรียกเก็บเงินตามตั๋วเงินที่ลูกค้าของธนาคารนำมาขายลดไม่ได้ ธนาคารจะติดต่อไปยังลูกค้าผู้ขายลดให้ลูกค้านำเงินสดมาชำระคืนให้แก่ธนาคาร หรือนำตั๋วเงินฉบับใหม่มาแลกเปลี่ยนฉบับที่เรียกเก็บไม่ได้หรือในกรณีที่ลูกค้ามีวงเงินขายลดตั๋วเงิน (L.B.D.) กับธนาคารและได้เปิดบัญชีเดินสะพัดไว้กับธนาคาร (ส่วนใหญ่จะมีวงเงินกู้เบิกเงินเกินบัญชีอยู่กับธนาคารด้วย) ธนาคารก็จะนำยอดจำนวนเงินตามตั๋วเงินที่เรียกเก็บไม่ได้เข้าหักบัญชีเดินสะพัดของลูกค้าทันที (ตามที่ลูกค้าได้ลงนามให้ความยินยอมไว้)

1. ในกรณีที่ตั๋วเงินที่ธนาคารรับซื้อลดไว้เป็นเช็ค เมื่อเช็คถึงกำหนดจ่ายเงิน ธนาคารก็จะขีดคร่อมเฉพาะบนเช็คนั้น แล้วส่งไปเรียกเก็บเงินที่ธนาคารตามที่ระบุในเช็ค ธนาคารทำไปในฐานะผู้ทรงเช็คมิใช่ตัวแทนเรียกเก็บเงินตามมาตรา 995(4) และ (5) เพราะธนาคารจะส่งเช็คไปเรียกเก็บจากผู้สั่งจ่ายโดยส่งไปในนามของธนาคารเอง ซึ่งถือว่าธนาคารเป็นผู้ทรงเช็ค และเป็นผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการใช้เช็คฯ ดังได้มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2338/2520

โจทก์ขายลดและสลักหลังเช็คแก่ธนาคาร ธนาคารเรียกเก็บเงินไม่ได้เพราะผู้สั่งจ่ายไม่มีเงิน ธนาคารหักบัญชีของโจทก์แล้วคืนเช็คแก่โจทก์ ธนาคารเป็นผู้เสียหาย โจทก์เป็นผู้ถือหรือผู้ทรงภายหลังที่มีความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ ได้เกิดขึ้นแล้ว โจทก์ย่อมจำเลยผู้สั่งจ่ายไม่ได้ เพราะถือว่าโจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายตามความหมายที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จากคำพิพากษาฎีกาฉบับดังกล่าวนั่นเอง ทางปฏิบัติของธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ เมื่อเช็คที่ธนาคารรับซื้อลดและได้ส่งไปเรียกเก็บเงินได้ถูกปฏิเสธการจ่ายเงิน ธนาคารจะติดต่อไปยัง

ลูกค้าผู้ขายลดนำเงินมาชำระคืนแก่ธนาคารและเมื่อลูกค้าชำระเงินคืนให้แก่ธนาคารแล้ว ธนาคารจะมอบอำนาจให้ลูกค้าผู้ขายลดไปฟ้องคดีอาญาตาม พ.ร.บ. ความรับผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ เอากับผู้สั่งจ่ายแทนธนาคาร (ตามปกติธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่จะไม่ทำหนังสือมอบอำนาจ เว้นแต่จะเป็นลูกค้าชั้นดีของธนาคารจริง ๆ เพราะธนาคารกลัวถูกมองภาพพจน์ในแง่ที่ไม่ดี) แต่ในทางปฏิบัติส่วนใหญ่ ธนาคารจะโอนตั๋วเงินกลับคืนให้แก่ลูกค้าผู้ขายลดเพื่อให้ไปดำเนินคดีทางแพ่งเอากับผู้สั่งจ่ายเอง แต่ลูกค้าผู้ขายลดไม่มีสิทธิดำเนินคดีอาญากับผู้สั่งจ่ายเช็คได้ตามคำพิพากษาฎีกาดังกล่าวข้างต้นและได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 143/2523 ได้วินิจฉัยไว้ในทำนองเดียวกันอีก

2. ในกรณีที่เป็นลูกค้าทั่วไปของธนาคารและไม่มีวงเงินสินเชื่ออยู่กับธนาคารนอกจากจะดำเนินคดีอาญาและแพ่งกับผู้สั่งจ่ายเช็คตามข้อ 2 ข้างต้นแล้ว ธนาคารจะดำเนินคดีทางแพ่งเช็คกับลูกค้าผู้ขายลดด้วย (เพราะลูกค้าผู้ขายลดได้ลงลายมือชื่อไว้ในตั๋วเงินในฐานะผู้สลักหลังหรือผู้อาวัลแล้วแต่ชนิดของเช็ค) และธนาคารยังสามารถจะฟ้องลูกค้าผู้ขายลดตามหนังสือรับผิดรับใช้ (สัญญาขายลดเดิม) ที่ลูกค้าได้ลงนามไว้กับธนาคารอีกด้วย

5. <u>อายุความในการฟ้องคดีอันเกี่ยวกับการขายลดตั๋วเงิน</u>

5.1. ในกรณีการขายลดตั๋วเงิน และไม่ได้มีการทำสัญญาขายลดตั๋วเงิน (หรือหนังสือรับผิดรับใช้) กันไว้ต่างหากเพียงแต่ลูกค้าผู้ขายได้สลักหลังและส่งมอบตั๋วเงินให้ไว้แก่ธนาคารเท่านั้น อายุความสำหรับธนาคารผู้รับซื้อลดตั๋วเงินซึ่งเป็นผู้ทรงตั๋วเงินย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 1001 และมาตรา 1002 ดังได้มีคำพิพากษาฎีกาได้วินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 192/2518

จำเลยขายเช็คผู้ถือที่ผู้อื่นสั่งจ่ายให้แก่ธนาคารโจทก์โดยจำเลยสลักหลังเช็คไว้เมื่อถึงวันกำหนดธนาคารปฏิเสธไม่ยอมจ่ายเงินตามเช็ค

ศาลฎีกาวินิจฉัยข้อกฎหมายว่า จำเลยในฐานะผู้สลักหลังเช็ค ซึ่งเป็นเช็คสั่งจ่ายให้ผู้ถือย่อมต้องรับผิดต่อโจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรงโดยถือว่า การสลักหลังนี้เป็นประกัน (อาวัล) สำหรับผู้สั่งจ่ายตาม ป.พ.พ. มาตรา 921, 989 จำเลยจึงมีความรับผิดผูกพันเป็นอย่างเดียวกับผู้สั่งจ่ายตามผลของมาตรา 940 วรรคแรก ฉะนั้นอายุความที่ธนาคารผู้ทรงจะฟ้องให้จำเลยรับผิดตามเช็คจึงมีอายุความฟ้องร้อง 1 ปี นับแต่วันที่เช็คถึงกำหนด ตามมาตรา 1002 หาใช่อายุความทั่วไปตามมาตรา 164 (10 ปี) ดังที่โจทก์อ้างไม่

5.2 ในกรณีการขายลดตั๋วเงิน และได้มีการทำสัญญาขายลดตั๋วเงิน (หรือหนังสือรับผิดรับใช้) กันไว้อีกส่วนหนึ่งต่างหาก นอกจากการให้ลูกค้าผู้ขายลดสลักหลังและส่งมอบตั๋วเงินให้แก่ธนาคารแล้ว อายุความสำหรับการขายลดตั๋วเงินในกรณีดังกล่าวนี้ ไม่ได้มีกฎหมายบัญญัติไว้ในเรื่องอายุความดังกล่าวโดยเฉพาะ จึงต้องบังคับกันตามอายุความตามบทบัญญัติทั่วไปในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 164 ซึ่งบัญญัติว่า "อันอายุความนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ท่านให้มีกำหนด 10 ปี" ดังได้มีคำพิพากษาฎีกาได้วินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2093/2526

โจทก์ฟ้องบังคับเรียกเงินตามหนังสือรับรองการมอบตั๋วสัญญาใช้เงิน แม้ตั๋วสัญญาใช้เงินจะขาดอายุความฟ้องร้องแต่สิทธิเรียกร้องตามหนังสือรับรองการมอบตั๋วสัญญาใช้เงินเป็นสัญญาอีกฉบับหนึ่งต่างหากจากตั๋วสัญญาใช้เงิน เมื่อเอกสารดังกล่าวมีข้อความว่า หากจำเลยที่ 1 ไม่จ่ายเงินตามมูลค่าแห่งตั๋วสัญญาใช้เงินฉบับนี้ก็ดี หรือจ่ายเงินล่าช้ากว่ากำหนดที่ระบุไว้ในตั๋วสัญญาใช้เงินฉบับนี้ก็ดี หรือเพราะเหตุแห่งตั๋วสัญญาใช้เงินฉบับนี้สูญหายไม่ก็ดี จำเลยที่ 1 ยอมชดใช้เงินตามมูลค่าแห่งตั๋วสัญญาใช้เงินฉบับนี้พร้อมค่าดอกเบี้ยให้แก่โจทก์ โดยจำเลยที่ 2 ยอมเข้าค้ำประกันหนี้รายนี้ ดังนั้น จำเลยทั้งสองจึงต้องรับผิดตามหนังสือรับรองการมอบตั๋วสัญญาใช้เงิน ซึ่งข้อความดังกล่าวไม่มีกฎหมายบัญญัติอายุความไว้เป็นอย่างอื่น จึงมีอายุความ 10 ปี ตาม ป.พ.พ. มาตรา 164

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า หากในการขายลดตั๋วเงินนั้น หากได้มีการทำสัญญาซื้อขายลดตั๋วเงิน (หรือหนังสือรับผิดรับใช้) กันไว้อีกส่วนหนึ่งต่างหากแล้ว และประกอบกับคำฟ้องของโจทก์ (ผู้รับซื้อลด) ได้บรรยายในฟ้องให้เป็นที่เห็นได้โดยชัดเจนว่าข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาโจทก์เป็นเรื่องที่โจทก์ฟ้องเรียกร้องโดยอาศัยสิทธิอันมีมูลหนี้มาจากสัญญาขายลดตั๋วเงินที่จำเลยทำให้โจทก์ยึดถือไว้ จึงเป็นการบรรยายฟ้องให้ศาลเห็นว่า โจทก์มีความประสงค์ที่ต้องการบังคับจำเลย

ให้ปฏิบัติตามสัญญาขายลดตั๋วเงิน (ป.วิ.พ.มาตรา 172) เมื่อสัญญาขายลดตั๋วเงินไม่มีกฎหมายบัญญัติเรื่องอายุความไว้โดยเฉพาะแล้ว จึงต้องบังคับตาม ป.พ.พ. มาตรา 164 ซึ่งมีกำหนดอายุความ 10 ปี จำเลย (ผู้ขายลดตั๋วเงิน) จะโต้แย้งว่าการที่โจทก์บรรยายฟ้องมีเรื่องตั๋วเงินเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ฉะนั้นจึงต้องใช้บทบัญญัติเรื่องอายุความที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะตามกฎหมายว่าด้วยตั๋วเงินมาบังคับนั้นย่อมฟังไม่ขึ้นเพราะการที่โจทก์บรรยายฟ้องโดยพาดพิงไปถึงเรื่องตั๋วเงินด้วยนั้นก็เป็นเพียงเครื่องแสดงให้ศาลเห็นถึงพฤติการณ์ที่โจทก์ยังไม่ได้ชำระหนี้ตามสัญญาขายลดจากจำเลยเท่านั้น มิใช่เป็นการที่โจทก์ประสงค์จะเรียกร้องให้จำเลยชำระเงินโดยอาศัยตั๋วเงินฉบับดังกล่าวแต่เพียงอย่างเดียว[1] ดังได้มีคำพิพากษาฎีกาได้วินิจฉัยยืนยันไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 855/2520

จำเลยนำเช็คลงวันที่ล่วงหน้าที่ผู้อื่นสั่งจ่ายมาขายลดแก่ธนาคารโจทก์ จำเลยสลักหลังเช็คไว้ และทำหนังสือสัญญาไว้ว่า หากธนาคารโจทก์ไปเรียกเงินตามเช็คไม่ได้ด้วยประการใด ๆ จำเลยยอมรับผิดใช้เงินตามเช็คให้โจทก์พร้อมทั้งดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 14 ต่อปี ตลอดทั้งค่าเสียหายอื่น ๆ อันพึงมีขึ้น ครั้นถึงกำหนดวันชำระเงินตามเช็คโจทก์ได้นำเช็คเข้าบัญชีเพื่อเรียกเก็บ ธนาคารตามเช็คปฏิเสธการจ่ายเงิน โจทก์จึงฟ้องให้จำเลยรับผิดใช้เงินตามเช็คและตามหนังสือสัญญาขายลดที่จำเลยทำไว้กับโจทก์ จำเลยให้การว่า จำเลยได้นำเช็คตามฟ้องสลักหลังขายต่อให้กับโจทก์จริง แต่โจทก์ฟ้องคดีนี้เมื่อพ้นกำหนดเวลา 1 ปีแล้ว คดีโจทก์ขาดอายุความตามมาตรา 1002

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เมื่อพิจารณาตามคำฟ้องโจทก์เห็นได้ว่า โจทก์หาได้ฟ้องจำเลยผู้สลักหลังเช็คให้รับผิดใช้เงินตามเช็คแก่โจทก์ในฐานะโจทก์เป็นผู้ทรงเช็คแต่อย่างเดียวไม่ แต่โจทก์ยังได้ฟ้องจำเลยให้ปฏิบัติตามสัญญาขายลดเช็คที่จำเลยทำไว้กับโจทก์อีกด้วย สิทธิเรียกร้องของโจทก์ตามสัญญาขายลดเช็คไม่มีกฎหมายบัญญัติเรื่องอายุความไว้โดยเฉพาะ จึงต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 164 คือ มีอายุความ 10 ปี คดีโจทก์ไม่ขาดอายุความ

---

[1] ไพจิตร์ ดงสมบูรณ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน, หน้า 527

ปัญหาที่น่าพิจารณาว่า ในการขายลดตั๋วเงินและได้มีการทำสัญญาขายลดตั๋วเงิน (หรือหนังสือรับผิดรับใช้) ไว้ต่างหากอีกฉบับหนึ่งนั้น อายุความ 10 ปีตามคำพิพากษาฎีกาที่ได้วินิจฉัยไว้นั้นเริ่มนับตั้งแต่เมื่อใด ในเรื่องนี้ผู้เขียนมีความเห็นด้วยกับความเห็นของท่านรองศาสตราจารย์ไพจิตร์ หงสมบูรณ์ว่า อายุความ 10 ปีนี้น่าจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ตั๋วเงินที่นำมาขายลดถึงกำหนด เพราะถือว่าวันดังกล่าวนั้นเป็นวันที่เงื่อนเวลาเริ่มต้นที่เจ้าหนี้ (ผู้รับซื้อลด) อาจบังคับสิทธิเรียกร้องตามสัญญาขายลดตั๋วเงิน[1] ไม่ใช่วันทำสัญญาขายลดตั๋วเงินตามบทบัญญัติมาตรา 169 ป.พ.พ.[2] (คำพิพากษาฎีกาที่ 752/2502)

---

[1] เรื่องเดียวกัน

[2] มาตรา 169 "อันอายุความนั้น ท่านให้นับเริ่มแต่ขณะที่จะอาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไป ถ้าเป็นสิทธิเรียกร้องเพื่อให้งดเว้นการอย่างใดอย่างหนึ่ง ท่านให้นับอายุความเริ่มแต่เวลาแรกที่ละเมิดสิทธินั้นเป็นต้นไป"

ธนาคาร.....

วันที่ 24 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2525

ข้าพเจ้า ห้างหุ้นส่วนจำกัด ก. อายุ.....ปี

อยู่บ้านเลขที่ 1 ตรอก/ซอย อ่อนนุช ถนน สุขุมวิท

ตำบล พระโขนง อำเภอ พระโขนง จังหวัด กรุงเทพฯ

โทรศัพท์.....ขอรับรองต่อธนาคาร.....ดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ข้าพเจ้าได้นำตั๋วเงินดังรายการด้านหลังหนังสือนี้ จำนวน.....ฉบับ เป็นจำนวนเงินรวมทั้งสิ้น 1,374,400.00 บาท (หนึ่งล้านสามแสนเจ็ดหมื่นสี่พันสี่ร้อยบาทถ้วน) มาขายลดให้ธนาคาร.....และได้รับเงินไปครบถ้วนแล้วในวันนี้ โดยข้าพเจ้าได้ลงนามสลักหลังตั๋วเงินไว้ด้วยแล้ว

ข้อ 2. ถ้าตั๋วเงินที่ข้าพเจ้านำมาขายลดไว้กับธนาคารตามข้อ 1 ถึงกำหนดใช้เงินแล้ว และหากธนาคารไม่อาจรับเงินตามตั๋วเงินนั้นได้ ไม่ว่าจะเป็นด้วยเหตุใด ๆ ก็ตาม ข้าพเจ้ายอมเข้ารับผิดชดใช้เงินตามตั๋วเงินนั้นในฐานะลูกหนี้ร่วมทั้งสิ้นโดยทันที พร้อมทั้งยอมให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ปรากฏตามตั๋วเงินนั้นในอัตราสูงสุดที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ คิดจากผู้ถู้ยืม (ซึ่งในขณะนี้อยู่ในอัตราร้อยละ...12...ต่อปี) จนกว่าธนาคารจะได้รับชำระหนี้เสร็จสิ้น

ข้อ 3. ความรับผิดชอบของข้าพเจ้าดังระบุไว้ในข้อ 2. นั้น หากธนาคารประสงค์จะหักเงินในบัญชีทุกประเภทที่ข้าพเจ้ามีอยู่ในธนาคารนี้ ข้าพเจ้ายินยอมให้ธนาคารหักเงินในบัญชีทุกประเภทที่ข้าพเจ้ามีดังกล่าว เพื่อชดใช้เงินธนาคารได้ทันที โดยไม่จำต้องแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบล่วงหน้า และในกรณีที่เงินในบัญชีทุกประเภทของข้าพเจ้ามีไม่เพียงพอให้หักชำระหนี้ได้ ข้าพเจ้ายินยอมให้ธนาคารนำเงินจำนวนที่ข้าพเจ้าจะต้องรับผิดชอบไปลงจ่ายในบัญชีเดินสะพัดของข้าพเจ้า เพื่อให้ข้าพเจ้าเป็นหนี้เบิกเงินเกินบัญชีต่อธนาคารต่อไปและข้าพเจ้ายินยอมเสียดอกเบี้ยเงินเบิกเงินบัญชีให้แก่ธนาคาร ในอัตราสูงสุดที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์คิดจากผู้ถู้ยืม (ซึ่งในขณะนี้อยู่ในอัตราร้อยละ..19...ต่อปี)

ข้อ 4. ตั๋วเงินที่ข้าพเจ้านำมาขายลดไว้กับธนาคารตามข้อ 1. ถ้าเป็นตั๋วเงินที่สั่งจ่าย/ออกโดยบุคคลอื่น ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ข้าพเจ้าได้รับมาโดยสุจริตถูกต้องตามกฎหมาย ผู้สั่งจ่าย/ผู้ออกตั๋วไม่มีสิทธิบอกห้ามการจ่ายเงินไม่ว่ากรณีใด ๆ

ข้าพเจ้าได้เข้าใจข้อความในหนังสือฉบับนี้ตลอดแล้ว จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน ณ วัน เดือน ปี ที่ปรากฏข้างต้น

ลงชื่อ.....ผู้ให้คำรับรอง

(.....)

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

รายการตั๋วเงิน

255500 - 10 (7220 - 8)

เลขที่	รายละเอียด		ลงวันที่	วันครบกำหนด	จำนวนเงิน	ระยะเวลา (วัน)	ส่วนลด 19%
1	กรุงเทพ	หัวหมาก	22.10.25		218,400.-	59	6,707.57
2	กสิกรไทย	สำนักงานใหญ่	26.10.25		150,700.-	63	4,942.15
3	กรุงเทพ	สะพานพระปิ่นเกล้า	27.10.25		20,300.-	64	1,262.64
4	กรุงเทพ	บางลำภู	27.10.25		17,600.-		
5	เอเชียทรัสท์	สุขุมวิท	28.10.25		187,400.-	65	6,787.42
6	แหลมทอง	อโศก	28.10.25		13,200.-		
7	กสิกรไทย	สุขุมวิท	3.11.25		153,700.-	71	13,968.94
8	เอเชียทรัสท์	สุขุมวิท	3.11.25		224,800.-		
9	หว่างหลี	สุขุมวิท	4.11.25		28,500.-	72	1,068.16
10	เอเชียทรัสท์	สุขุมวิท	5.11.25		104,900.-	73	3,986.26
11	แหลมทอง	หัวหมาก	18.11.25		254,900.-	86	11,411.13
				11 ใบ	1,374,400.-		50,154.19
					1,324,245.81		